

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΤΕΧΝΗ

Εἶναι κανεὶς ὑπέρτατα ἀνθρώπινος, ὅταν ἔχῃ τὴν πλήρη κατανόηση τῆς ἀλήθειας.

ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

ΕΤΟΣ 14ον ΤΕΥΧΟΣ 71 - 72

ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1969

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ (Δραγατσανίου 6)

(Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11 — 1)

		Δρχ.
H. P. Blavatsky	Τὸ Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας ἄδ. 50 δεμ.	60
»	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	20
Annie Besant	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως ἄδ. 50 δεμ.	60
»	**Πρὸς τὴν Μύησιν**	**20**
»	Μετενσάρκωση	10
»	Κάρμα	10
C. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	10
Besant-Leadbeater	Ὁ Ἀστρικὸς Κόσμος	10
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	30
Th. Pascal	Ἡ θεοσοφία εἰς ὀλίγα κεφάλαια	10
J. van der Leeuw	Θεοὶ ἐν ἐξορίᾳ	10
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	30
♣ ♣	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	15
Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἔκδ. 1966)	15
»	Τὸ Βασίλειον τῆς Εὐδαιμονίας	20
»	Ἡ Πηγὴ τῆς Σοφίας	20
»	«Δελτίον Ἀστέρος» Τόμ. 1931 - 34 ἕκαστ.	30
»	10 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάϊ 1944	30
»	Ἐλευθερία, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος	60
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Β΄ σειρὰ)	60
»	Ἐκπαίδευσι καὶ σημασία ζωῆς ἄδ. 40 δεμ.	60
Ἰωάν. Βασιλῆς	Τὸ σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου	50
Κ. Κιτρινιάρης	Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεὺς	40
Γεώργ. Μαλτέζος	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	50
Κ. Μελισσαρόπουλος	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ.25 δ.	40
»	**Μελετήματα** ἄδ. 40 δεμ.	60
»	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία ἄδ. 50 δεμ.	70
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας ἄδ. 50 δεμ.	70
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	20
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	10

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΙΛΙΣΟΣ», Τόμοι 1960, 61, 63, 64, 65, 66 χαρτόδετοι ἕκαστος δρχ. 60.

«ΙΛΙΣΟΣ» Ἐπιλογὴ ἐτῶν 1956 - 1957 - 1958 χρυσόδετον 90.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ» 70.

Ἀποστείλατε τὸ ἀντίτιμον, διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΙΛΙΣΟΥ ΔΡΑΧ. 10

ΙΛΙΣΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμῶνος), ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ἐπιμελητὴς ὕλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 14ον ✱ Μάϊος - Ἰούνιος 1969 ✱ ΤΕΥΧΟΣ 71 - 72

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

Πρώτη Ἄνοιξη

Αὐτὸς ὁ κάμπος εἶναι σπαρμένος ἀπὸ πολλὰ οὐράνια τόξα.

Αὐτὲς οἱ ρεματιὲς

ἀργοκυλώντας ἀφρισμένες νεροκρεμασιὲς πολύβουες σχηματίζουν.

Σ' αὐτοὺς τοὺς ταρσανάδες τοὺς ἀπόμερους πηγαινοέρχονται οἱ (μαστόροι

μὲ τὰ σύνεργά τους πάνω στὰ θαλάσσια ξύλα καὶ τ' ἀποτελέσματα

τῶν τρικυμιῶν τους διορθώνουν. Σ' αὐτὰ τὰ λιβάδια τὴν πρώτη

χλόη τρώγουν τὰ κοπάδια τῶν μικρῶν καὶ τῶν μεγάλων ζώων.

Σ' αὐτὰ τὰ δάση στὰ ξέφωτα ἔχουν οἱ πρῶτες μέλισσες

ἀπὸ τὸ χειμώνα τους καταφθάσει.

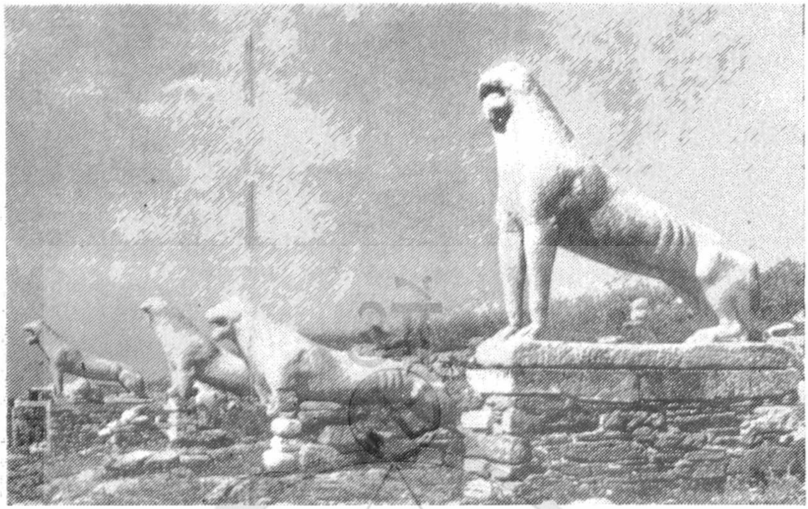
Δοκιμασίες...

Σ' ἔρριξαν κάτω τὰ προσωπικά σου προβλήματα; Μὴν το ἐπιτρέπης. Θυμήσου τὴν συμβουλὴ τοῦ William Cowper: «Πρόσεχε τ' ἀπελπισμένα βήματα. Ἡ πιὸ σκοτεινὴ νύχτα θὰ ἔχη περάση αὔριο τὸ πρωΐ».

Κανενὸς ἡ κατάστασις δὲν εἶναι μοναδική. Κι' ἄλλοι ἄνθρωποι ἔχουν προβλήματα σὰν τὰ δικά σας — καὶ τὰ ξεπερνοῦν.

Τὸ σημαντικὸ εἶναι νὰ νοιώθη κανεὶς ὅτι στὴ ζωὴ οἱ δοκιμασιες εἶναι αὐτὸ ἀκριβῶς: δοκιμασίες. Δὲν ἔχει σημασία τί ἔπραξες ἢ τί παρέλειψες. Δὲν ἔχει σημασία πόσο ἀπογοητευμένος μπορεῖ νὰ νιώθης ἢ πόσο ἀπελπιστικὰ μπορεῖ νὰ φαίνωνται τὰ πράγματα σὲ μιὰ δεδομένη στιγμή. Σημασία ἔχει νὰ τ' ἀντιμετωπίζης μὲ κάποια προοπτική. Ἐξέτασέ τα, σὰν νὰ ἦταν προβλήματα κάποιου ἄλλου.

Πίστεψέ το ἢ ὄχι, ἀλλὰ ἔτσι εἶναι: Τὸ πρόβλημα ποὺ τώρα σὲ βασανίζει θὰ σοῦ φανῆ ἀργότερα τὸ ὡραιότερο πρᾶγμα ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ σοῦ συμβῆ. «Ποτὲ δὲν χάνει τὸν αὐτοσεβασμό του», ἔλεγε ὁ Τζῶρτζ Μπέρναρ Σῶ, «ὅποιος ἀσχολεῖται ν' ἀντιμετωπίση ἕνα πολὺ δύσκολο πρᾶγμα». Ἀκριβῶς, μάλιστα, ὁ ἄνθρωπος κερδίζει τὸν αὐτοσεβασμὸ καθὼς παλεύει μὲ τὰ δύσκολα προσωπικὰ προβλήματα.

Ἡ Δῆλος

ΔΗΜ. Α. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Εἶναι τὸ μικρὸ ἐκεῖνο νησάκι τῶν Κυκλάδων, στὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Μυκόνου, ποὺ τὸ ἐμβαδόν του φθάνει μόλις τὰ πέντε τετραγωνικὰ χιλιόμετρα. Ἄσημο γεωγραφικά, ἀλλὰ διάσημο καὶ ἱερὸ στὴν ἱστορία καὶ δοξασμένο ἀπὸ τὸν θρῦλο.

Κέντρον λατρείας πνευματικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀφιερωμένο στὸν πανένδοξο θεὸ τοῦ φωτός, τὸν Ἀπόλλωνα. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς Πατρίδος μας, ὁ θεὸς Ἀπόλλων ἐθεωρεῖτο θεὸς τῆς φωτεινῆς ψυχῆς, τοῦ ὁποίου τὰ θεϊκὰ ἔργα τιμοῦσαν στοὺς Δελφούς, ἐνῶ στὴν Δῆλο τοποθετοῦσαν τὴν γέννησί του.

Ἡ ἀρχὴ τῆς λατρείας στὴν Δῆλο χάνεται στοὺς προϊστορικοὺς χρόνους. Καθὼς ὅμως φαίνεται, ὑπῆρξε πανάρχαιη. Τὴν θεωροῦν πιὸ ἀρχαία ἀπὸ τὴν μυκηναϊκὴ περίοδο, μερικοὶ δὲ ἀρχαιότερη καὶ ἀπὸ τὴν μινωϊκή.

Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς ὅμως χρόνους ἄρχισε ἡ θρησκευτικὴ παρακμὴ τῆς νήσου. Στὴν ἀρχὴ γίνεται καὶ κέντρον πολιτικόν, ἀργότερα δέ, μετὰ τὸν πελοποννησιακὸ πόλεμο καὶ ἰδίως κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς αἰῶνας, ἐξελίσσεται σὲ κέντρον ἐμπορικόν, γιὰ νὰ βεβηλωθῆ

τὸ πνευματικόν της περιεχόμενο ἀνεπανόρθωτα. Αὐτὸ θὰ πῆ παρακμὴ τῆς λατρείας...

***

Τί ἀπομένει τώρα στὸ πνευματικὰ δοξασμένο νησί; Τί ἔχει ἀπομείνει ἀπὸ τὴν φθορὰ τοῦ χρόνου καὶ τῆς βαρβαρότητος; Ἀπομένουν ὅσα ἔφερε στὸ φῶς ἡ σκαπάνη τῶν ἀρχαιολόγων, ἰδίως τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς. Ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος, ρυθμοῦ δωρικοῦ, ποὺ ἔχει κατασκευασθῆ τὸν 4ον αἰῶνα, ναὸς τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδος, καὶ ἕνας μικρὸς ναός, ἀφιερωμένος ἴσως στὴν νύμφη Λητώ, τὸ τέμενος ποὺ ἔχει ὀνομασθῆ «ἱερὸν τῶν ταύρων», βωμὸς τοῦ πολιέως Διὸς καὶ τῆς πολιάδος Ἀθηνᾶς, καὶ πολλὰ ἄλλα, ποὺ προέρχονται κυρίως ἀπὸ τὸ ἐμπορικὸν κέντρον τῶν χρόνων τῆς παρακμῆς. Ἔτσι λοιπὸν παρέρχεται ἡ δόξα σὲ τοῦτο τὸν κόσμο...

***

Ἀπομένουν πολλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς μύθους, τοὺς ἀλληγορικοὺς μύθους, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους θρύλους, ποὺ εἶχαν σκεπάσει τότε τὸ σεβαστὸ ἐκεῖνο νησί.

Μὰ καὶ στὴν περίστασι αὐτὴ οἱ σχετικοὶ μῦθοι χρειάζονται τὴν ἀπαραίτητη ἐπιλογή. Θὰ τὸ προσπαθήσωμε, ὅσο μποροῦμε. Στὴν γέννησι, βέβαια, τοῦ θεοῦ τοῦ φωτὸς ἀναφέρονται· τοῦ φωτὸς ἐκείνου, ποὺ μπορεῖ νὰ φωτίσῃ τὴν σκοτεινὴ ἀνθρώπινη ψυχὴ καὶ νὰ κάμῃ λαμπρὴ τὴν διάνοια. Ἡ Λητώ, ἡ τιτανὶς νύμφη, εἶναι ἐκείνη ποὺ θὰ γεννήσῃ τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα. Σ᾽ αὐτὸ ὅμως συντρέχει, κατὰ τὸν μῦθο, μιὰ μεγάλη οὐρανία δύναμις: Ὁ θεὸς Ζεύς. Χωρὶς τὴν βοήθεια τοῦ οὐρανοῦ δὲν θὰ μπορέσῃ ποτὲ νὰ φωτισθῆ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Πρέπει ὅμως γιὰ νὰ δεχθῆ τὴν θεϊκὴ βοήθεια νὰ καθαρισθῆ προηγουμένως· νὰ καθαρισθῆ ἀπὸ τὸ σκοτάδι ποὺ τὶς δίδουν οἱ διάφορες κακίες καὶ ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα πάθη ποὺ ἔχει. Πρέπει νὰ ἐξαγνισθῆ. Ἴσως γι᾽ αὐτό, κατὰ τὸν μῦθο, πρὶν γεννηθῆ ὁ θεὸς τοῦ φωτός, γεννήθηκε ἡ ἀδελφή του, ἡ θεὰ τῆς ἁγνότητος, ἡ Ἄρτεμις. Πάντοτε ἡ ἁγνότης ἔχει τὸ προβάδισμα στὸ φῶς...

Ἡ παράδοσις τοποθετεῖ τὴν γέννησι τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος στὴν νῆσο Δῆλο. Κατὰ τὸν μῦθο, ἡ Δῆλος ἦταν στὴν ἀρχὴ ἕνα περίεργο νησί. Δὲν ἦταν σταθερό, οὔτε φανερό. Ἔπλεε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μέσα στὸν ὠκεανό. Ὁ θεὸς ὅμως τῆς θάλασσας, ὁ Ποσειδῶν, ἦταν ἐκεῖνος, πού, σὰν ἦλθε ὁ καιρός, ἔφερε τὴν νῆσο στὴν ἐπιφάνεια καὶ τὴν ἐστερέωσε ἐκεῖ ποὺ εἶναι τώρα. Τὴν ἔκαμε φανερή, τὴν ἔκαμε «δῆλον». Ὁ ρόλος λοιπὸν τοῦ θεοῦ Ποσειδῶνος, καθὼς φαίνεται, στάθηκε ἀποφασιστικός. Διότι πῶς θὰ μποροῦσε νὰ γεννηθῆ τὸ φῶς ἐπάνω σ᾽ ἕνα νησὶ σκοτεινό, σ᾽ ἕναν τόπο τιτανικό, ποὺ δὲν τὸν ἔβλεπε ὁ ἥλιος; Πρὶν ὅμως γί-

νουν ὅλα αὐτὰ τὸ νησὶ δὲν ἐλέγετο Δῆλος, ἀφοῦ δὲν ἦτο τότε φανερό, ἀλλὰ εἶχε τὸ ὄνομα Ἀστερία κι' ἐπάνω του εὑρίσκετο ἕνας φοῖνιξ, τὸ συμβολικὸ αὐτὸ δένδρο. Τὸ δένδρο λοιπὸν αὐτό, τὸν Φοίνικα, κατὰ τὸν μῦθο ἀγκάλιασε ἡ νύμφη Λητὼ γιὰ νὰ γεννήση τὰ παιδιά της, τὴν ἁγνότητα πρῶτα καὶ ὕστερα τὸ φῶς.

Ὅλοι ὅμως αὐτοὶ οἱ μῦθοι, ποὺ κανεὶς βέβαια δὲν ἠμπορεῖ νὰ ξέρη τί ἀλήθειες πνευματικὲς κρύβουν, δὲν πρέπει νὰ παίρνωνται κατὰ γράμμα. Καὶ τὸ μικρὸ ἀκόμη αὐτὸ νησάκι, ἡ Δῆλος, ἀποτελεῖ ἕναν μεγάλο συμβολισμό. Ἔτσι θὰ ἔπρεπε ἴσως νὰ ἱκανοποιηθῆ καὶ ἡ λαϊκὴ φαντασία... Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει, τὸ νησὶ αὐτὸ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες ὑπῆρξε τὸ κέντρον μιᾶς λατρείας εὐλαβικῆς καὶ στάθηκε ἀκόμη ὁ πολύτιμος σύνδεσμος τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου, τὸ ἴδιο ὅπως καὶ οἱ Δελφοὶ μὲ τὶς περίφημες ἀμφικτιονίες τους.

Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀκόμη βλέπομε πόσο βοήθησε τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ὁ φωτισμένος νοῦς.

Τὸ θωρεῖς, μὰ δὲν τὸ βλέπεις, καὶ λὲς εἶναι Ἀόρατον.
Τὸ ἀκροᾶσαι, μὰ δὲν τὸ ἀκοῦς, καὶ λὲς εἶναι Ἀνάκουστον.
Τὸ ψηλαφεῖς, μὰ δὲν τὸ ψαύεις, καὶ λὲς εἶναι Ἀπρόσιτον.
Αὐτὰ τὰ τρία, ποὺ δὲν περιγράφονται, εἶναι ἀνάμικτα καὶ εἶναι Ἕνα.

Ἄφησε τὴν οὐράνια Ἀγάπη νὰ γεμίση καὶ νὰ κατακλύση τὸ Εἶναι σου, ἀλλὰ ὄχι στὰ δικά σου μέτρα πληρότητος...

ΤΑΟ ΤΕΧ ΚΙΓΚ

(Ἡ σοφία τοῦ Λάο-Τσὲ)

«ΣΑΛΟΜ» ΣΗΜΑΙΝΕΙ Εἰρήνη

Ἡ ἑβραϊκὴ λέξις γιὰ τὴν εἰρήνη εἶναι Σαλόμ. Ἔχει πολλὲς σημασίες. Πολλοὶ θεωροῦν τὴν εἰρήνη ἁπλῶς τὸ ἀντίθετο τοῦ πολέμου. Κάτι τὸ ἀρνητικό. Ἀλλὰ οἱ σοφοὶ τῆς Ἰουδαίας ἐθεωροῦσαν τὴν εἰρήνη θετικὸ στοιχεῖο καὶ τρόπο ζωῆς.

Εἰρήνη εἶναι κάθε τι ποὺ κάνει τὴν ζωὴ ἄξια νὰ τὴν ζήσωμε.

Εἰρήνη εἶναι ὁ Θεὸς καὶ στὶς δύο πλευρὲς μιᾶς τραπέζης συζητήσεων.

Εἰρήνη εἶναι καλὴ θέλησις σὲ πρακτικὴ ἐφαρμογή.

Εἰρήνη εἶναι πλατειὰ ἀδελφότης καὶ κατανόησις.

Εἰρήνη εἶναι συνεργασία καὶ ὁμαδικότης, εἶναι πορεία μὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἀντὶ συνωστισμὸς ἐναντίον τους.

Εἰρήνη εἶναι ὑγιεινὴ καὶ κοινὸς νοῦς στὶς ἀνθρώπινες σχέσεις.

Εἰρήνη εἶναι ἀνοικτὸς νοῦς, διάθεσις ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ διάθεσις ἀκροάσεως, ἐξέτασις καὶ τῶν δύο πλευρῶν ἑνὸς θέματος, τίμια καὶ ἀντικειμενικά.

Εἰρήνη εἶναι ὑπομονή. Συγκράτησις κάθε ἐρεθισμοῦ.

Εἰρήνη εἶναι τὸ θάρρος καὶ ἡ ταπεινότης ἀναγνωρίσεως ἑνὸς σφάλματος καὶ ἀνάληψις εὐθύνης ἑνὸς σφάλματος.

Εἰρήνη εἶναι τρόπος εὐγενικῆς συμπεριφορᾶς, αὐτὸ ποὺ λέμε «νὰ βγάλῃς τὸ κεντρὶ τῆς μέλισσας χωρὶς νὰ κεντριστῆς».

Εἰρήνη εἶναι ὁραματισμός. Εἶναι ἡ παραίτησις ἀπὸ μικρὰ ἀτομικὰ πλεονεκτήματα γιὰ χάρι τῶν παγκοσμίων πλεονεκτημάτων ἑνὸς κόσμου χωρὶς πόλεμο.

Εἰρήνη εἶναι κατάστασις τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιᾶς.

Εἰρήνη εἶναι πίστις στὴν ἔμφυτη καλωσύνη τοῦ ἀνθρώπου. Μποροῦμε νὰ κατακτήσωμε τὴν εἰρήνη ὅταν θὰ ἐκτοπίσωμε τὸ μῖσος, τὴν ἀγωνία καὶ τὴν ἀδιαλλαξία ἀπὸ τὴν καρδιά μας.

Τὸ σύμβολον τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ

Τῆς Dr Ruth Reyna
ἀπὸ τὸ περιοδικὸ INDUISM

Σ' ἕναν μεσαιωνικὸ ὕμνο, ἔργον ἀνωνύμου Ἰνδοῦ ποιητοῦ, ἕνας εὐσεβὴς ἐρωτᾶται ἀπὸ τὸν Θεὸ ποιὰ ἀνταμοιβὴ θέλει γιὰ τὶς καλές του πράξεις. Καὶ ἀπαντᾶ ἀσυνήθιστα: «Κύριε, δὲν διψῶ φήμη ἢ πλούτη. Δὲν ἐπιζητῶ βασιλικὴ ἢ ἄλλη ἐξουσία. Ἐὰν ὄντως εἶσαι εὐχαριστημένος μαζί μου κάμε μου αὐτὴν τὴν χάρι: Εὐδόκησε, Κύριε, στὴν ἑπόμενη ζωή μου νὰ γίνω λουλούδι».

Νὰ ξαναγεννηθῇ σὰν λουλούδι... Νὰ ζῇ μέσα στὰ ἥσυχα καὶ δροσερὰ φύλλα ἑνὸς θάμνου, νὰ θωπεύεται ἀπὸ τὶς θερμὲς ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου κάτω ἀπὸ ἕνα γαλανὸ οὐρανό, νὰ ρίχνη τὰ πέταλά του στὴν Μητέρα Γῆ, νὰ σκορπάη χρώματα καὶ ἄρωμα σ' ὅλον τὸν κόσμο, καὶ στὸ τέλος τῆς ζωῆς του νὰ τοποθετηθῇ σ' ἕναν ἱερὸ βωμὸ ἢ στὰ μαλλιὰ μιᾶς γυναίκας ἢ στὰ χέρια ἑνὸς φίλου — μόνον ἕνας ποιητὴς τῆς Ἀνατολῆς θὰ μποροῦσε νὰ σκεφθῇ τέτοια ἀνταμοιβή.

Στὴν Ἰνδία κάθε λουλούδι εἶναι συνδεδεμένο μὲ τὴν ἱερότητα. Στοὺς ναοὺς προσφέρονται ἀπὸ ἀγριολούλουδα ποὺ φυτρώνουν στοὺς ἀνοικτοὺς δρόμους ἕως τὰ πιὸ ἐπιβλητικὰ τριαντάφυλλα τῶν κήπων. Οἱ γυναῖκες τῆς Ἰνδίας συνηθίζουν νὰ στολίζουν τὰ μαλλιά τους μὲ λουλούδια καὶ οἱ ἄνδρες ἐπίσης προσφέρουν λουλούδια εἰς ἔνδειξιν φιλίας καὶ ἐκτιμήσεως. Στοὺς ξένους ἐπισκέπτες προσφέρουν γιρλάντες μὲ λουλούδια. Ἔτσι ἔχει ἀναπτυχθῆ πολὺ ἡ ἀνθοκομία καὶ καλλιεργοῦνται τὰ πιὸ ἐξωτικὰ λουλούδια ἀπὸ τὸ πορφυρὸ κοράλι, τὸ πορτοκαλὶ ἀσόκα, τὸν ρόδινο ἰβίσκο, τὴν γαρδένια καὶ τὸ λεπτὸ γιασεμί, ἕως τὸ λιλὰ κασνὰρ καὶ τὶς βιολέττες. Ἀλλὰ τὸ πιὸ κοσμαγάπητο καὶ ἱερὸ λουλούδι εἶναι τὸ πάδμα, ὁ λωτός. Καθὼς φυτρώνει ἀπὸ τὸν βυθὸ τῶν νερῶν, ἀντιπροσωπεύει τὴν δύναμι τῆς ἐξελικτικῆς ἀβύσσου. Εἶναι ἡ ἀρχὴ ἢ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ὑπάρξεως καὶ Ἀναπτύξεως. Ὁ Ἰνδουϊσμὸς χρησιμοποιεῖ τὸν λωτὸ ὡς ἔξοχο σύμβολον. Ὁ Βισνού, ὁ γιγαντιαῖος θεῖος ὀνειροπόλος εἰκονίζεται κοιμώμενος πάνω στὸν Γαλαξία, ἐνῶ ἀπὸ τὸν ὀμφαλό του ἔχει φυτρώσει ἕνας λωτός. Καθὼς τὰ πέταλα τοῦ λουλουδιοῦ ἀνοίγουν, προβαίνει ὁ Βράχμα, ὁ Δημιουργὸς τοῦ κόσμου, καὶ ἡ

δημιουργία ἀρχίζει. Ὁ θεὸς ὀνειρεύεται, ὁ λωτὸς ἀναπτύσσεται πάνω στὸν ὀμφαλό, ὅπως πάνω στὰ νερά, καὶ ὁ Βράχμα ξαπλώνει πάνω στὸ λουλούδι γιὰ νὰ ἐπιβλέψη τὴν κοσμικὴ διαδικασία τῆς δημιουργίας. Ὁ λωτὸς εἶναι τὸ ἄνθος τῆς δημιουργίας, ἡ ὁποία εἶναι τὸ ὄνειρο τοῦ Βισνοῦ. Καὶ ὁ ἐπ' αὐτοῦ θεός, ὁ Βράχμα, ὁ «δημιουργός», εἶναι ἐκδήλωσις ἀπὸ τὸν παγκόσμιο ὀμφαλὸ τοῦ κοσμικοῦ ὕπνου τοῦ Βισνοῦ.

Κατὰ τὸν Βουδδικὸ θρῦλο, ὁ Βράχμα, τὸ ἀνώτερο ὄν, βλέποντας κάτω πρὸς τὸν Κύριο Βούδδα, τὸν Ἀφυπνισμένον Ἕνα, τὸν καλεῖ νὰ γίνη διδάσκαλος τῆς ἀνθρωπότητος, διδάσκαλος τῶν θεῶν, διδάσκαλος τοῦ δημιουργημένου κόσμου, ὅλων ἐκείνων ποὺ εἶναι τυλιγμένοι στὸν ὀμφαλὸ τοῦ ὕπνου (τὴν ἀμάθεια). Ὁ θεὸς προσέθεσε ὅτι θὰ ὑπάρξουν καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ θελήσουν ν' ἀφυπνισθοῦν στὴν ἀλήθεια. Καθὼς ὁ λωτὸς φυτρώνει ἀπὸ τὴ λάσπη τοῦ βυθοῦ καὶ προχωρεῖ ἀπὸ στάδια ὡριμότητος —μερικὰ κοντὰ στὴν ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ, ἄλλα στὴν θέα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἕτοιμα νὰ πιοῦν τὶς ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου— ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος θὰ προχωρῇ στὴν πνευματικὴ του ἄνοδο.

Ἡ Βουδδικὴ λογοτεχνία δοξάζει τὸν λωτὸ ὡς σύμβολον πνευματικότητος. Ἡ Δαμμαπάδα λέγει: Τὰ καλοειπωμένα λόγια εἶναι σὰν τὰ πολύχρωμα καὶ ἀρωματικὰ λουλούδια... Ὁ λωτὸς φυτρώνει καὶ πάνω σ' ἕνα σωρὸ ἀπὸ σκουπίδια, μὰ τὸ βλέμμα μας γλυκαίνει καὶ μαγεύει τὴν καρδιά... Ἔτσι καὶ ἀνάμεσα στοὺς τυφλοὺς θνητοὺς ποὺ μοιάζουν μὲ σκουπίδια, ὁ μαθητὴς τοῦ φωτισμένου Βούδδα λάμπει μὲ τὴν σοφία του».

Στὶς Βέδες τὸ Ὑπέρτατο Πνεῦμα περιγράφεται ὡς ἡ ψυχὴ τῆς ψυχῆς μας μέσα στὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον εἶναι σὰν ἕνας λωτὸς μὲ ἐννέα πέταλα. Στὸ Ἰνδικὸ πάνθεον, ἡ Λακσίμι, ἡ μητέρα - θεά, ἡ ἀρχὴ τῆς γονιμότητος, ἀφθονίας καὶ εὐδαιμονίας, περιγράφεται ὡς θεὰ τοῦ λωτοῦ. Εἶναι γεννημένη ἀπὸ ἕνα λωτό, ἔχει μάτια ὄμορφα σὰν λωτός, καὶ κρατάει ἕνα λωτὸ στὸ χέρι της, γιατὶ ἡ Λακσίμι εἶναι ἡ προσωποποίησις τοῦ Κοσμικοῦ Λωτοῦ, τοῦ περιέχοντος τὰ σπέρματα τῆς δημιουργίας. Γενικά, ὁ λωτὸς εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ χαρακτηριστικὰ σύμβολα ποὺ χρησιμοποιοῦνται στὶς Βέδες γιὰ τὴν πνευματικὴ ἐξέλιξι. Ἕνας ἀπὸ τοὺς συμβολισμοὺς ἀναφέρεται στὰ πέταλα τοῦ λωτοῦ. Καθὼς δὲν ἐπηρεάζονται, μὲ τὴν μαλακὴ ἐπιδερμίδα τους ἀπὸ τὰ νερὰ ὅπου ἀναπτύσσονται, ἔτσι καὶ μὲ τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἐναρμονίζεται πρὸς τὸν Παγκόσμιο Ἑαυτὸ — τὰ κύματα τοῦ κόσμου ὅπου διαμένει δὲν θὰ τὸν καταστρέψουν...

Λύσατε τὸν Προμηθέα σας...

Τῆς EDITH SCHLOSSER
The American Theosophist

Πρὶν δεκατέσσερα χρόνια, τὸ τελευταῖο ἀπόγευμα ποὺ βρισκόμουν στὴν Ἑλλάδα, στεκόμουν μὲ τὴν Ἑλληνίδα φίλη μου κοντὰ στὶς ἀρχαῖες στῆλες τοῦ Ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, στὸ Σούνιο. Ἡ ὀμορφιὰ τοῦ ἀπογεύματος, χρωματισμένη μὲ τὴ λύπη τῆς ἐπικείμενης ἀναχωρήσεως, μ' ἔκαμε νὰ στραφῶ πρὸς τὴν ὡραία φίλη μου, Ἑλένη Ζερβοῦ, καὶ νὰ τῆς πῶ: «Τί θαυμαστὸ νὰ εἶναι κανεὶς Ἕλληνας καὶ νὰ ἔχη τέτοιο ἔνδοξο π α ρ ε λ θ ό ν!» Ἐκείνη, κόρη ὀνομαστοῦ καλλιτέχνου καὶ μουσικὸς ἡ ἴδια, μὲ κοίταξε μὲ σοβαρότητα καὶ μοῦ ἀπάντησε μ' ἕναν τόνο Κασσάνδρας, ἀξέχαστον γιὰ μένα: «Δὲν θὰ ἤθελες νὰ εἶσαι Ἀμερικάνα καὶ νἄχης ἕνα μέλλον;»

Ὁ λόγος ποὺ ἀναφέρω αὐτὴ τὴν προσωπικὴ πεῖρα, εἶναι, ὅτι βλέπω μιὰ σύγκρισι ἀνάμεσα στὸ πεπρωμένον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ ἐκεῖνο τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας μας, ἐκτὸς ἂν ποῦμε πὼς εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμε καὶ τὸ ἔνδοξο παρελθόν μας καὶ ἕνα μέλλον ποὺ ὑπόσχεται. Εἶναι μερικοὶ μεταξύ μας ποὺ ἀπηχοῦν τὴν ἔννοια τῆς Ἑλένης

καὶ ποὺ αἰσθάνονται τὸν ἑαυτό τους στὸ σταυροδρόμι τῆς ἀποφασιστικότητος, ἀνάμεσα στὴ δόξα τοῦ τέλους τῆς πρώτης μας ἑκατονταετηρίδος καὶ τὴν ὑπόσχεσι μιᾶς νέας αὐγῆς ποὺ πλησιάζει.

Πρόσφατα περιστατικὰ μ' ἔφεραν σὲ μιὰ σοβαρὴ ἀναμέτρησι τοῦ χάους, ποὺ φαίνεται νὰ χωρίζη ὅσους εἶναι ἱκανοποιημένοι νὰ θερμαίνωνται στὶς λαμπρότητες τοῦ παρελθόντος καὶ ἐκείνους ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὸ μέλλον ποὺ πρέπει νὰ δημιουργήσουν, ἂν πρόκειται νὰ παραμείνουν στὴν Ἑταιρία χωρὶς νὰ παραβιάσουν τὴν ἀκεραιότητά τους, χωρὶς νὰ ἀπαρνηθοῦν τὸ δικαίωμα νὰ προχωρήσουν, ἐπεκτείνοντας τὶς ἰδέες τους καθὼς πηγάζουν ἐμπρὸς στὸ ρεῦμα τῆς ζωῆς.

Ζοῦμε σὲ μιὰ ταραγμένη ἐποχή, μιὰ ἐποχὴ βίας ποὺ μπορεῖ νὰ συγκριθῆ μ' ἐκεῖνες τὶς περιόδους τῆς ἀνυψώσεως ποὺ προηγήθηκε στὸ ἄνθισμα τῆς Ἑλληνικῆς σκέψεως, καθὼς καὶ πρὶν ἀπ' τὴν Ἰταλικὴ Ἀναγέννησι. Ἔχω τὴν πεποίθησι ὅτι ἀπὸ τὴν παροῦσα κατάστασι τοῦ κόσμου, ἕνα ἀπώτερο καὶ μεγαλύτερο ἄνθισμα πρόκειται νἄρθη, ποὺ θὰ περιβάλη τὸν κόσμον ὁλόκληρο, καὶ μέσα στὸ ὁποῖο τὸ ἀνθρώπινο γένος θὰ ἐκπληρώση κάποια μερίδα τοῦ προωρισμένου ρόλου του στὸ κοσμικὸ σχέδιο τῆς ἐξελίξεως.

Πόσο δύσκολο φαίνεται στὸν ἄνθρωπο νὰ ὑψώση τὸ βλέμμα πάνω ἀπὸ τὴν ἐφήμερη φυσική του ἄποψι καὶ νὰ ἀτενίση τὴν μεγαλοπρέπεια ποὺ τὸν περιβάλλει! Τὸ νὰ κατακτήσωμε τοὺς μικροκοσμικοὺς περιορισμούς μας, τὸ νὰ τολμήσωμε νὰ ἐξετάσωμε τὸν μακροκοσμικὸ ὁρίζοντα, τὸ νὰ δεχθοῦμε τὸν βραδὺ ρυθμὸ καὶ νὰ προσανατολισθοῦμε στὸ ἀναπόφευκτο τῆς ἀτραποῦ, εἶναι ἡ ἀληθινὴ θεοσοφικὴ προοπτική. Τοῦτο εἶναι τὸ ὅραμα ποὺ ὑπερβαίνει τὸ μηδαμινὸ καὶ μᾶς δίνει τὸ θάρρος νὰ ἐξετάσωμε κάθε συμβάν, προσωπικὸ καὶ γενικό, στὸ φῶς τῆς ἀληθινῆς ἐξελικτικῆς σημασίας του, σὰν μέρος δηλ. τῆς προόδου τοῦ σύμπαντος καὶ ὄχι ἁπλῶς τοῦ μικροῦ τμήματος στὸ ὁποῖο δεσμεύεται ἡ ἀνθρωπότης.

Στὸ Ἑλληνικὸ δρᾶμα, δύο πρόσωπα συμβολικὰ ἐνασχολοῦν τὴ σκέψι τοῦ ἀνθρώπου: Ὁ Προμηθεὺς καὶ ὁ Ἐπιμηθεύς. Ἡ Μπλαβάτσκυ στὴν «Μυστικὴ Διδασκαλία» δίνει σαφῆ τὴν σημασία γιὰ μιὰ καθαρὴ κατανόησι τοῦ θέματος καὶ τονίζει τὴ γελοία μωροπία ὁποιασδήποτε ὑποθέσεως ὅτι τὸ Πῦρ τοῦ Προμηθέως εἶναι μονάχα τὸ δῶρο τῆς φυσικῆς φωτιᾶς. Δὲν εἶναι ἡ πρόθεσίς μου νὰ ἐπαναλάβω ἐκεῖνο ποὺ τόσο καθαρὰ ἐξηγεῖται στὴ «Μυστικὴ Διδασκαλία», ἀλλὰ νὰ ἐξετάσω τὴ σημασία τοῦ Πυροδότου ἐν σχέσει μὲ τὴν παγκόσμια κατάστασι καὶ τὴν ἐργασία τῆς Θ.Ε. στὸν κόσμο.

Τοποθετούμενο στὴν ἀρχὴ τῆς μυθολογικῆς ἐποχῆς, τὸ δρᾶμα τοῦ Αἰσχύλου ἀρχίζει μὲ τὸν Προμηθέα ποὺ εἶναι δεσμώτης πάνω στὸν ὑψηλὸ βράχο σὲ μακρυνοὺς τόπους τῆς γῆς. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ δράματος, δεδεμένος

πάντα στὴν βραχώδη ἀγκαλιὰ τῆς γῆς, ψάλλει, ξέροντας ὅτι ἐκεῖ θὰ ταφῆ ἐπὶ αἰῶνες...

Βέβαια ἕνας ἀποκρυφιστὴς μπορεῖ ν' ἀναγνωρίση τὴ θεία φλόγα ποὺ εἶναι μέσα του φυλακισμένη καὶ μπορεῖ νὰ ἐξετάση τοὺς χαρακτῆρες στὴ σχέσι τους μὲ αὐτὴν τὴν συγκεκαλυμμένη δημιουργικὴν ἐνέργεια. Βλέπει ἐπίσης τὸν ἑαυτό του κάπως ἀπροστάτευτον, φυλακισμένον στὶς περιστάσεις ποὺ δὲν μπορεῖ ν' ἀλλάξη. Ὅπως ὅλες οἱ συμβολικὲς παραστάσεις, ὁ Προμηθεὺς Δεσμώτης προσφέρεται σὲ πολλὰ ἐπίπεδα ἑρμηνείας καὶ ἑπομένως εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ἄξια λόγου ἀντικείμενα μελέτης ποὺ σχετίζονται μὲ τὸ παγκόσμιο πρόβλημα τὸ ὁποῖο ἀντιμετωπίζει ὁ ἄνθρωπος.

Στὸν αἰῶνα μας ἔγινε μιὰ τεράστια ἐπέκτασις τῶν γνώσεων τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὸ σύμπαν, ἀπὸ τὸ ἀπείρως μικρὸ στὸ ἀπείρως μέγα. Καὶ ὅμως αὐτὲς οἱ γνώσεις ἦσαν συχνὰ τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἔρευνας γιὰ τὴν ἀλήθεια, ποὺ ἔφερε τὴ χλεύη καὶ τὸν ἀνταγωνισμὸ στὸν ἐρευνητή. Μποροῦμε ν' ἀναφέρωμε τὸν ἀνταγωνισμὸ ποὺ δημιουργήθηκε σχετικὰ μὲ τὸν Παστέρ. Σήμερα δεχόμαστε τὴν ὕπαρξι τῶν βακτηριδίων σὰν κάτι τὸ συγκεκριμένο κι' ἑπομένως μποροῦμε νὰ δεχθοῦμε τὴν δυνατότητα ἀκόμα καὶ μικροτέρων ὀργανισμῶν, ἀοράτων καὶ στὰ πιὸ εὐαίσθητα ὄργανά μας. Διαβάζομε μὲ φρίκη τὸ μαρτύριο ἐκείνων ποὺ ἐξεβιάσθησαν, διότι ἀνακάλυψαν τὴν ἀλήθεια γιὰ τὴ Γῆ, τότε ποὺ τὸ τηλεσκόπιο δὲν εἶχε ἀκόμα βρεθῆ γιὰ νὰ ἐπεκτείνη τοὺς ὁρίζοντες τοῦ ἀνθρώπου. Σήμερα ἀναρωτιόμαστε ἂν θὰ βροῦμε ποτὲ ἕνα ὅριο, καθὼς ἐξακολουθοῦμε τὴν ἐξερεύνησι τοῦ διαστήματος.

Καὶ σκέπτεται κανείς: «Γιατί ἡ ἀλήθεια θὰ πρέπει πάντα ν' ἀγωνίζεται ἐνάντια σ' ἐκείνους ποὺ τόσο ἐπίμονα προσκολλοῦνται στὸ παρελθόν;»

Ἐπιστρέφοντας στὸ ἀρχαῖο δρᾶμα, βλέπομε ὅτι ἡ Δύναμις καὶ ἡ Βία ἐστάλησαν ἀπὸ τὸν Δία νὰ ἐπιβλέπουν τὰ δεσμὰ τοῦ Προμηθέως. Μήπως ἐμεῖς δὲν βλέπομε σήμερα τὴν Βία καὶ τὴν Δύναμι νὰ συντρίβουν τὸ δημιουργικὸ πνεῦμα ἐκείνων ποὺ δὲν κάμπτονται στὴ θέλησί τους; Καὶ ὁ Προμηθεὺς Δεσμώτης ἐξακοντίζει τὴν πρόκλησί του πρὸς τοὺς βασανιστάς του. Καὶ τὰ πνεύματα τῆς φύσεως, συγκεντρωμένα ἀπ' τὴ διαίσθησί τους, ἔρχονται ἀπὸ στεριὰ καὶ θάλασσα, καὶ σὰν χορὸς στὸ δρᾶμα, ἐκφράζουν τὴ συμπόνιά τους γιὰ τὸν Προμηθέα. Παιδιὰ τῆς Θέτιδος, κόρες τοῦ Ὠκεανοῦ, ἦρθανε νὰ μιλήσουν, μολονότι ἀνίσχυρα νὰ ἐμποδίσουν τὴν πρᾶξι. «Θλιμμένοι μὲ τὴ θλῖψι σου...» εἶναι τὰ λόγια τοῦ Ὠκεανοῦ.

Ἔτσι, ὁ Προμηθέας βασανίζεται, ἡ παγκόσμια συμπόνια ἐξεγείρεται, ἀλλὰ ἡ Δύναμις παραμένει ἀνέπαφη, περιφρονώντας τὸν οἶκτο σὰν ἀδυναμία.

Πάντα θὰ ὑπάρχη, σὲ ἀντίθεσι πρὸς τὴν ἄποψι τοῦ Προμηθέως, ὁ Ἐπιμηθεύς, ἱκανοποιημένος νὰ δέχεται σὰν τελικὸ ἐκεῖνο ποὺ προηγήθηκε, εὐχαρι-

στημένος νὰ ἔχῃ τὸν νοῦ του ἐλεύθερο ἀπὸ τὴν τυραννία τῆς αὐτοεξετάσεως, εὐχαριστημένος νὰ ὑπακούῃ στὴ δύναμι ποὺ ζητᾶ ὑπακοὴ σὰν τίμημα ἀσφαλείας. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει καὶ τὰ δύο αὐτὰ πνεύματα μέσα του καὶ ζῆ μὲ τὴ σύγκρουσι ποὺ δημιουργοῦν. Σὲ μερικοὺς τὸ πῦρ καίει μανιωδῶς, ἐλευθερώνοντας τὴ φλόγα του. Σὲ ἄλλους δαμάζεται προσωρινά, μὰ ὕστερα ξεσπᾶ σὲ φλόγα κάτω ἀπὸ ἀφόρητη τυραννία καὶ ἐξάπτει τὰ πνεύματα τῶν ἄλλων. Καὶ τότε ἡ ἔκτασι τῆς φλόγας του προξενεῖ τὴν ἀναστάτωσι, ποὺ φέρνει ἕνα τέλος στὴν κυβερνῶσα δύναμι καὶ ἀρχίζει μιὰ νέα ἐποχὴ ἐλευθερίας. Ὅταν κατανοήσωμε ὅτι αὐτὸ συμβαίνει μέσα μας, καθὼς καὶ στὰ πράγματα τοῦ ἔξω κόσμου, εἴμαστε σὲ θέσι νὰ ἐπιτελέσωμε τὴν αὐτοκατανόησι, νὰ ἐλευθερώσωμε τὸ Προμηθεϊκό μας πνεῦμα καὶ νὰ στραφοῦμε μὲ πρόσωπο ἐλεύθερο πρὸς τὴ ζωή.

Ἡ θεία ἀλήθεια εἶναι μιὰ ἀθάνατη φλόγα ποὺ καταστρέφει κάθε σύνθεσι, μέσα στὴν ὁποία οἱ ἄνθρωποι προσπαθοῦν νὰ τὴν αἰχμαλωτίσουν, ἀλλὰ καὶ τρέφει κάθε πνεῦμα ποὺ θέλει νὰ τὴν διατηρήσῃ ἐλεύθερη, νὰ τὴν φέρῃ στὸ κινούμενο ρεῦμα τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς. Ἄραγε μπορῶ νὰ πιστεύω ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ μήνυμα ποὺ ἡ Θ.Ε. προορίζεται νὰ δώσῃ στὸν κόσμο;

«Γιατί νὰ τρέμω γιὰ τὴ μοῖρα ἐκείνου ποὺ δὲν πρόκειται νὰ πεθάνῃ;» ἦσαν τὰ θριαμβευτικὰ λόγια τοῦ πάσχοντος Προμηθέως. Δὲν εἶναι τὸ ζωντανὸ πνεῦμα τοῦ θείου πυρὸς ποὺ πεθαίνει, ὅμως πολλὲς κοινωνίες πέθαναν ἐπειδὴ προσπάθησαν νὰ δεσμεύσουν αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐπάνω στὸν βράχο τοῦ παρελθόντος.

Ὑπάρχει μεγάλη ἀνάγκη γιὰ εὐσπλαχνικὴ ἀγάπη, γιὰ νὰ κατευνασθοῦν τὰ μηδαμινὰ ρήγματα ποὺ δημιουργοῦνται ἀπὸ διαφορὲς σὲ προσωπικὲς ἑρμηνεῖες. Ἂν παρακολουθήσωμε τὸ πνεῦμα τοῦ χοροῦ στὸν Προμηθέα Δεσμώτη, θὰ ἐκφράσωμε αὐτὴν τὴν ἀγάπη ἀκόμα καὶ μέσα στὶς διαφορές. Ἂν τὸ πνεῦμα τοῦτο λάμπῃ στὶς συγκεντρώσεις μας, θὰ διαλύσῃ τὶς ἀτέλειές μας καὶ θὰ εἶναι ἕνας μαγνήτης γιὰ τοὺς ἐρευνητὰς τῆς Ἀρχαίας Σοφίας. Ἔχομε μεταξύ μας ἐκείνους ποὺ ἀφιερώνουν τὴν ἐνέργειά τους στὴ μελέτη καὶ τὴν ἑρμηνεία τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ τῆς γνώσεως ποὺ μᾶς κληροδότησαν οἱ ἱδρυταί μας. Ἡ ἐργασία τους εἶναι ζωτικὴ καὶ πρέπει νὰ ἐνθαρρύνεται, διότι, ὁ ὠκεανὸς εἶναι ἀνεξάντλητος. Μήπως δὲν μᾶς ἔδωσαν τὴν ἐντολὴ οἱ ἱδρυταί μας, νὰ συνεχίσωμε τὶς ἔρευνες; Ἕνα δέντρο πρέπει νὰ κλαδευτῆ καὶ νὰ τραφῆ γιὰ νὰ φέρῃ καρπό. Ὅταν προσφέρωμε τοὺς καρποὺς μας τοῦ δημιουργοῦ πυρός, ζοῦμε σὲ ἀληθινὴ ἐπικοινωνία.

Σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ πολύτιμα δῶρα πρὸς τὴν Θ.Ε. ὁ Πρόεδρός μας κ. Ν. Σρὶ Ράμ, ἔγραφε: «Ὁ ἀληθινὰ πνευματικὸς ἄνθρωπος συμμορφώνεται πρὸς ἕνα ὑπόδειγμα δικό του». Θὰ μποροῦσε ἐπίσης νὰ πῆ, «ἡ ἔννοια τῆς ἑνότητος γίνεται πραγματικὴ μόνον

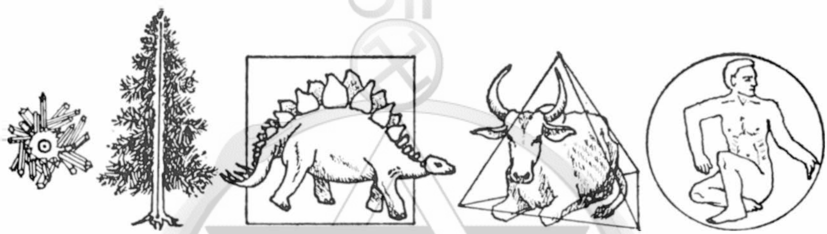
ὅταν δοκιμάζεται μὲ τὶς διαφορές».

Γιὰ νὰ ἐκφρασθῇ ἡ ἐλευθερία μὲ τὸ πνεῦμα τοῦτο τῆς παραδοχῆς τῶν διαφορῶν, ἡ Θ.Ε. συμμετέχει στὴν μεγάλη ἀναγέννησι τῆς ἀλήθειας, ποὺ τώρα βρίσκεται σὲ ζύμωσι μέσα στὸν ταραγμένο κόσμο. Ἔχομε ἕνα μέλλον, καθὼς καὶ ἕνα παρελθόν, ἕνα μέλλον ποὺ πρέπει νὰ διαμορφώσωμε στὸ πῦρ τοῦ Προμηθεϊκοῦ μας πνεύματος, τοῦ ἀπέραντου καὶ ἀπεριόριστου.

(Μετάφρ. ΚΑΤ. ΦΡΑΓΚΟΥ)

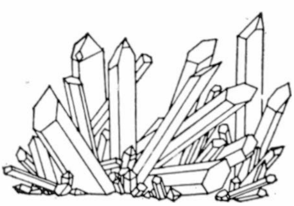
Ἡ ἀρχὴ τῆς Συμμετρίας στὸ Σύμπαν

Ὑπὸ F. L. KUNZ

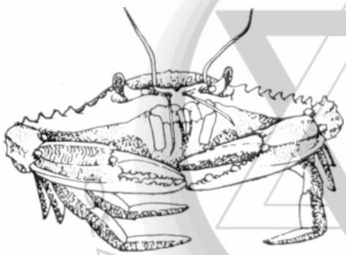

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΥΜΠΑΝ τὰ αὐτο—ὀργανωμένα «μὴ «ἔμβια» συστήματα, ὅπως τὰ ἄτομα, τὰ κρύσταλλα, οἱ πλανῆται καὶ τὰ ἡλιακὰ συστήματα, ποὺ εἶναι συστήματα ὕλης καὶ ἐνεργείας, βασίζονται σὲ κάποια βαθειὰ ἀπόκρυφη «τάξι» γεωμετρική. Ἀλλὰ τό ἴδιο παρατηρεῖται καὶ στὶς ζῶσες μορφές, σύμφωνα μὲ τὶς σημερινὲς ἀντιλήψεις τῶν ἐπιστημόνων. Ὁ Θόμψον, στὸ μνημειῶδες ἔργον του «Περὶ αὐξήσεως καὶ μορφῆς» ὑπεστήριζε ὅτι ὑπάρχει μιὰ ἐπακριβὴς μαθηματικὴ σχέσις στὴν μορφὴ τῆς ὕλης.

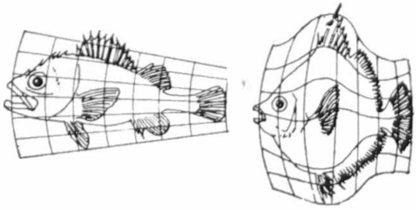
Οἱ ἀνόργανοι κρύσταλλοι δὲν εἶναι ζωντανοὶ μὲ τὴν ἔννοια τῆς λέξεως, ὅπως ἰσχύει γιὰ τὰ πρωτοπλάσματα φυτῶν καὶ ζώων. Ἔτσι μποροῦμε ν' ἀνιχνεύσωμε τὴν πορεία τῆς ἐξελίξεως ἀπὸ τὴν πηγὴ τοῦ ὀρυκτοῦ βασιλείου. Κανεὶς δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι ἡ ἱεραρχία τῶν κρυστάλλων στηρίζεται σὲ μαθηματικὲς ἰδιότητες, ἐνυπάρχουσες στὰ πεδία δυνάμεως (τῆς ἕλξεως, τοῦ μαγνητισμοῦ καὶ τὸ πυρηνικόν). Ἡ τέλεια ὁμορφιὰ ἑνὸς κρυστάλλου προκύπτει ἀπὸ τὸν ἁρμονικὸ δυναμισμὸ τῶν ἀτόμων καὶ ἀπὸ τοὺς ἀντηχητικοὺς δεσμοὺς μεταξὺ τῶν ἀτόμων καθὼς παρατάσσονται μέσα στὰ μόρια (ἰόντα) σύμφωνα μὲ γεωμετρικὴ ἀναλογία. Ἕνα κρύσταλλο εἶναι, ἀληθινά, εἶδος παγωμένης μουσικῆς.

Τίθεται ὅμως τὸ ἐρώτημα: ἡ ἴδια ἀρχὴ ἔχει ἐφαρμογὴ καὶ στὰ φυτὰ καὶ ζῶα; Ἡ ἀρχὴ τῆς συμμετρίας ἰσχύει ἀμετακλήτως γιὰ κάθε κρύσταλλο, ἢ φυσικὸ ἢ προϊὸν ἐργαστηρίου. Ἡ κρυσταλλικὴ δομὴ εἶναι παγκόσμια. Μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ σὰν μιὰ κανονικὴ γραμμὴ σημείων διαμοιρασμένων συμμετρικὰ γύρω ἀπὸ ἕνα σημεῖον εἰς τὸ κέντρον. Διότι κάθε ἄτομον εἶναι σὰν ἕνα αὐτόνομο κέντρον. Ἀντίθετα, στὸ φυτὸ ἡ συμμετρία ἐμφανίζεται σὰν σύστημα γραμμῶν συμμετρικὰ διευθετημένων γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονα ἀναπτύξεως τοῦ φυτοῦ.

Στὰ ζῶα ἡ κατάστασις γίνεται πιὸ περίπλοκη. Αὐτὸ ποὺ ἐμφανίζουν εἶναι ἀμφίπλευρη συμμετρία, δηλ. συμμετρία ἐπὶ ἑνὸς ἐπιπέδου. Στὴν ἐμβρυακὴ ἀνάπτυξι τῶν ζώων, μιὰ πρωτόγονη ράβδωσις ἐμφανίζεται στὸ αὐγό, καὶ διὰ μέσου τῆς γραμμῆς αὐτῆς μιὰ ἐπιφάνεια συμμετρίας ἐγκαθιδρύεται. Ὅπως στὴν περίπτωσι τῶν κρυστάλλων καὶ φυτῶν, ἡ εἰδικὴ συμμετρία τὴν ὁποίαν κάθε βασίλειο ἐπιδεικνύει, γεννᾶ στὶς μικροσκοπικὲς μονάδες τὸ σπέρμα κύτταρον.

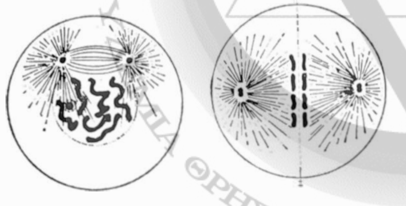

Ὅλα τὰ σπονδυλωτὰ ζῶα, καὶ πολλὰ ἀσπόνδυλα, ψυχρόαιμα ἢ θερμόαιμα, ἐμφανίζουν αὐτὴν τὴν ἀμφίπλευρη συμμετρία. Καὶ ὅμως τὰ θερμόαιμα ἐνσαρκώνουν μιὰ πρόσθετη ἰσορροπία: ὁμοιοστασία σὲ μιὰ εἰδικὴ γιὰ τὸ πλᾶσμα ἰσορροπία. Γιὰ ἕναν ποὺ γνωρίζει τὶς διακλαδώσεις αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς συμμετρίας, τὸ γεγονὸς τοῦτο θὰ ἐμφανιζόταν σὰν μία φυσικὴ συνέπεια. Σημαίνει ὅτι τὸ θερμόαιμο ζῶο ἔχει μιὰ μοναδικὴ συγγένεια πρὸς ἕνα θερμοδυναμικὸ πεδίον. Ὁ μεταβολισμὸς καὶ ἡ αἰσθητικότης τῶν θερμόαιμων ὁδηγεῖ πρὸς μία ζωὴ ὑπερβολικὰ πλουσιώτερη ἀπὸ ἐκείνην τῶν ψυχρόαιμων ζώων. Εἶναι πραγματικὰ μιὰ ἀξιοσημείωτη πρόοδος στὴν ἐξέλιξι.

Ὅσο γιὰ τὰ ἀνθρώπινα ὄντα, ποὺ πραγματικὰ εἶναι θερμόαιμα ζῶα μὲ εἰδικὰ γνωρίσματα, μοναδικὰ στὸ εἶδος τους, παρουσιάζουν ἕνα περίεργο φαινόμενο ποὺ δὲν ἔχει ἀρκετὰ μελετηθῆ. Ὁ ἄνθρωπος ἐμφανίζει μίαν ἐπιπόλαιη ἀμφίπλευρη συμμετρία (δύο ἀντικρυστὰ χέρια, δύο μάτια καὶ αὐτιά, κ. ο. κ.), ἐπίσης δὲ καὶ θερμὴ ὁμοιοστασία, ἀλλὰ τὸ δεξιὸ καὶ ἀριστερὸ μέρος τοῦ

σώματός του δὲν ἔχουν συμμετρία.

Τὸ φαινόμενο τοῦτο προσκαλεῖ γιὰ εἰδικὴ ἔρευνα. Μία ἔρευνα στὸ θέμα τοῦτο θὰ ὁδηγοῦσε τὸν ἐρευνητὴ πολὺ μακρυά. Γιὰ νὰ πάρωμε ἕνα παράδειγμα τοῦ τύπου τοῦ προβλήματος ποὺ θὰ ἀνέκυπτε, ὑπάρχει στὸν ὀργανισμὸ ἕνα εἶδος πολικότητος ἀποτελουμένης ἀπὸ τὰ σώματα ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Κάθε ὄργανο στὸν ἕνα ὑπάρχει καὶ στὸν ἄλλον. Ἐν τούτοις παντοῦ (καὶ εἰδικὰ στὴν σεξουαλικὴ λειτουργία) οἱ ἀναλογίες καὶ οἱ ἀνατομικὲς διαθέσεις μποροῦνε νὰ ταξινομηθοῦν ἀπὸ τὶς πιὸ ἀσήμαντες στὶς πολὺ ριζικὲς διαφορὲς καὶ χρήσεις. Καὶ αὐτὲς οἱ διαφορὲς συνοδεύονται ἀπὸ ἀξιοσημείωτες ψυχολογικὲς ἀντιθέσεις ποὺ εἶναι πολὺ γνωστές.

Ξεκινώντας ἀπὸ τὴν συμμετρία σὲ ἀμφίπλευρες διευθετήσεις τοῦ προσώπου ἢ τῆς μυϊκῆς ἀναπτύξεως, μπορεῖ νὰ προχωρήσωμε σὲ τέτοιο βάθος, ὅπου ἀκόμη καὶ οἱ ἁπλούστερες μικρολογίες ἴσως εἶναι μεγάλης σημασίας, ὑπαινισσόμενες ὅλα ἐκεῖνα ποὺ κάνει τὸ ἀνθρώπινο γένος καθὼς περίπου καὶ ἐκεῖνο ποὺ εἶναι. Μικρολογίες ὅπως οἱ προσωπικὲς ἰδιοσυγκρασίες, μπορεῖ νὰ φανερώνουν καταστάσεις πιὸ βασικές. Ἐπὶ παραδείγματι, τῶν ἀνδρῶν τὰ σακκάκια κουμπώνονται ἀπ' τὴν ἀριστερὴ πρὸς τὴ δεξιὰ πλευρά, ἐνῶ τῶν γυναικῶν ἀντιστρόφως. Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀπορρίψωμε, νομίζοντας πὼς οἱ γυναῖκες εἶναι πάντα κακότροπες, ἀκόμα καὶ ἂν εἶν' ἀντίθετες. Ἡ ἰδιορρυθμία πιθανὸν νὰ ὀφείλεται σὲ κάποια βαθειὰ συμπληρωματικότητα ἡ ὁποία δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἐξαλειφθῆ μὲ ἐπιπόλαιες διευθετήσεις κουμπιῶν.

Ἂν ἡ ἔρευνα τῆς συμμετρίας ἔχει ἐπιστημονικὴ ἀξία, ἰδιαίτερα στὴν μελέτη τῶν ζωντανῶν τάξεων, πῶς θὰ μποροῦσε νὰ προωθηθῆ;

Εἶχε λεχθῆ ὅτι τὰ φυτὰ εἶναι δέσμες ἀπὸ εὐθύγραμμους σωλῆνες, κατὰ μῆκος τῶν ὁποίων τὰ ρευστὰ καὶ οἱ δυνάμεις τοῦ φυτοῦ κινοῦνται, καὶ ὅτι ἡ εὐθύγραμμη τοῦ ἄξονος ἀρχὴ ἐμφανίζεται πρῶτα στὸ ζωντανὸ σπερμοκύτταρο — στὴν πορεία τῆς ἀναπαραγωγῆς, μὲ σχίσιμο.

Ἕνας τέτοιος πολικὸς ἄξων παρουσιάζεται καὶ στοὺς ἀνόργανους κρυστάλλους (τοῦτο εἶχε πράγματι προφητευθῆ τὸ 1850 ἀπὸ τὸν Bravais, στὰ μαθηματικά). Ἀλλὰ οἱ κρύσταλλοι δὲν σχηματίζονται ἀπὸ ἐξειδικευμένους ἱστοὺς καὶ ὄργανα, καὶ ἑπομένως ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἄξονος δὲν μπορεῖ νὰ ἐπενεργήση δυναμικά, ἐνῶ στὴν ἀνάπτυξι καὶ μορφὴ τοῦ φυτοῦ εἶναι βασική.

Πρέπει νὰ συμπεράνωμε ὅτι τὸ σπέρμα τοῦ φυτοῦ καὶ τὰ κύτταρα

εἶναι ἐντοπίσεις δυνάμεων, καὶ ὅτι εἰς ὁλόκληρο τὸ φυτὸ οἱ δυνάμεις αὐτὲς ἐκφράζονται σὲ εὐθύγραμμα ὅρια τοῦ ἄξονος. Ὁπότε γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Ποιὰ εἶναι ἡ γεωμετρικὴ βάσις τοῦ ζωντανοῦ φυτοῦ, σὰν σύνολο, δηλ. σὰν ἕνας δυναμικὸς ὄγκος στὸν ὁποῖον ὁ πολικὸς ἄξων εἶναι ἁπλῶς τὸ κυρίαρχο καὶ ὄχι τὸ μόνο γνώρισμα;

Ἡ ἄμεση ἀπάντησις εἶναι νὰ ἐγκλείσωμε στὸν ἀριθμό, μορφὴ καὶ συμπεριφορὰ τοῦ φυτοῦ, σπέρμα, κύτταρο, χρωμοσώματα καὶ γένη, ποὺ εἶναι μοναδικὰ στὸ εἶδος. Ὁ μαθηματικὸς κανὼν ἐπικρατεῖ καὶ ἐδῶ καθὼς καὶ ἀλλοῦ στὴν φύση, ἕνα γεγονὸς ποὺ πρῶτος ὁ Gregor Mendel ἐξέθεσε καὶ οἱ γενετισταὶ ἀπέδειξαν ἐπανειλημμένως.

Ὁ σπόρος εἶναι ἡ ἀφετηρία ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ γεωμετρία τοῦ ἐνήλικου φυτοῦ ἀποκαλύπτεται. Ἡ ὁρατὴ ἀνάπτυξις διακηρύττει τὴν τάξι τοῦ φυτοῦ — ἂν εἶναι μονοκοτυλήδονο, δικοτυλήδονο ἢ πολυκοτυλήδονο. Στὴν διακλάδωσι τοῦ κορμοῦ ἢ τοῦ στελέχους, ἢ στὴν ἀνάπτυξι τῶν κλώνων ἀπὸ τοὺς κλάδους, ἡ γεωμετρία τοῦ φυτοῦ ὑπακούει σὲ ἕναν νόμο, τῆς φυλλοταξίας, ὁ ὁποῖος ἐκφράζεται στὸ λεπτολόγο καὶ κανονικὸ πρότυπο, τὸ εἰδικὸ γιὰ τὸ φυτό, ποὺ ἐκτελεῖται στὶς λεπτὲς φλέβες τῶν φύλλων ἢ τῶν σπόρων. Τὸ τελικὸ προϊὸν τῆς ἀναπτύξεως κορυφοῦται στὰ πιὸ τέλεια παραδείγματα τῆς ἀρχῆς: στὸ ἄνθος καὶ στὸν καρπὸ τὸ φυτὸ παρουσιάζει τὴν γεωμετρία του μὲ τελικότητα, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἐπιδεικνύει συμμετρία σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ ὡραιότατα ζωντανὰ σχήματά του.

Αὐτὴν τὴν δυναμικὴ γεωμετρία ποὺ διαπιστώνεται στὶς μὴ ζῶσες ὀντότητες, εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν παρακολουθήσωμε καὶ στὶς μορφὲς τῶν φυτῶν;

Καθὼς τὸ σπέρμα καὶ τὰ σωματικὰ κύτταρα τοῦ φυτοῦ βρίσκονται σὲ ἀκατάπαυστη κίνησι, ἡ γεωμετρία δὲν εἶναι ἔκδηλη. Θὰ πρέπει νὰ μελετήσωμε τὸ ἐνήλικο φυτὸ γιὰ νὰ δοῦμε ἂν ἐνσωματώνη μερικὲς ἀρχὲς καὶ ἔπειτα νὰ ἐξετάσωμε ἂν αὐτὲς οἱ ἀρχὲς δίδουν ἐξήγησι στὴν συμπεριφορὰ τῶν κυττάρων. Ὅπως εἴπαμε προηγουμένως, τὰ τμήματα τοῦ φυτοῦ ποὺ ἀποκαλύπτουν κάτι ἀπὸ τὴν γεωμετρία εἶναι ὁ σπόρος καὶ τὸ ἄνθος. Ἄλλη ἀπόδειξις εἶναι ἡ φυλλοταξικὴ διευθέτησις τῶν κλάδων καὶ κλώνων, ἐπίσης τὸ σχῆμα καὶ οἱ φλέβες τῶν φύλλων.

Ἀφοῦ ὅμως τὰ αὐτο-ὀργανωμένα συστήματα τοῦ σύμπαντος εἶναι ἐντοπίσεις δυνάμεων εἰς πεδία, ἕπεται ὅτι ἐφόσον ὑπάρχει ἕνας βασικὸς γεννήτωρ γιὰ τοὺς

κρυστάλλους, τότε θὰ ὑπάρχη καὶ γιὰ τὰ φυτὰ ἡ ἴδια τάξις, προωθημένη κατὰ ἕνα στάδιο. Ὁπότε, μὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ προωθήσεις, μὲ βάσι πάντα τὴν ἴδια «τάξι», προχωροῦμε στὰ ζῶα καὶ στὸν ἄνθρωπο, στὸ σύνολο τῆς φύσεως. Καὶ κάθε μορφὴ ζωῆς θὰ ἦταν μιὰ περιωρισμένη ὄψις τῆς πραγματικότητος. Ἡ Ζωὴ εἶναι μία, ἡ ὕλη καὶ ἡ ἐνέργεια εἶναι ἐκδηλώσεις της.

Ἀλλὰ μιὰ τέτοια ἔρευνα, ἡ ὁποία θὰ προωθοῦσε τὴν ἀρχὴ τῆς συμμετρίας ἀπὸ τὸ ὀρυκτό, διὰ τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωϊκοῦ, στὸ ἀνθρώπινο βασίλειο, θὰ εἶχε καὶ ἀντίστροφη πορεία: μὲ τὴν διερεύνησι τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀναδρομικὰ στὰ ἄλλα βασίλεια τῆς ζωῆς. Εἶναι μιὰ ἔρευνα ἀφάνταστα πιὸ δύσκολη.

Ὅμως, εἶναι σαφὲς ὅτι κ ά π ο ι α μορφὴ συνειδήσεως συνοδεύει κάθε ὀργανικὴ ζωή, ἀκόμη καὶ τὸν ἀρχέγονο πρωτοπλασμικὸ πηλό· ὑπάρχει ἕνα συσσωρευμένο σῶμα τεκμηρίων ποὺ δείχνουν τὴν παρουσία της ἀκόμη καὶ στὸ κατώφλι τῆς ζωῆς.

Τὰ φυτὰ ἔχουν διατρέξει τοὺς κύκλους ἀναπτύξεως καὶ ἀναπαραγωγῆς περὶ τὰ τρία δισεκατομμύρια χρόνια, στὸ νερὸ καὶ στὴν ξηρά. Κατὰ τὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς ἐξελίξεως αὐξήθηκαν σὲ περιπλοκή, παράγοντα, ρίζες γιὰ τὴν κατοίκησί τους καὶ φύλλα γιὰ τὸ θαῦμα τῆς φωτοσυνθέσεως, ἀνταποκρινόμενα στὸ φῶς σὲ φωτοτροπισμό, μεταβάλλοντα ἀνόργανη ὕλη σὲ ὑλικὸ ζωῆς — ὅλ' αὐτὰ χωρὶς νὰ ἐπωφελοῦνται ἑνὸς νευρικοῦ συστήματος. Ἕνα ἀξιοσημείωτο ἐπίτευγμα.

Ἀκόμη πιὸ ἀξιοσημείωτος εἶναι ὁ βασικὸς μεταβολισμὸς ὁ ὁποῖος συγκρατεῖ ἀνάμεσα ἀπὸ μιὰ τεράστια διαποίκιλσι τὴν θεμελιώδη τάσι πρὸς μιὰ κανονικὴ περιπλοκότητα — τὸ ὅλως ἀντίθετο πρὸς τὴν ἀταξία καὶ τὴν ὁμοιομορφία ποὺ ἀποδίδεται στὴν ὕλη καὶ ἐνέργεια, γνωστὴ ὡς ἐντροπία.

Ὅλα τὰ γεγονότα διακηρύττουν ὅτι στὰ δικά τους πεδία οἱ αὐτοοργανωμένες μονάδες (ἄτομα, μόρια, κρύσταλλοι) ἐνσωματώνουν ἕναν πρωτοεπίπεδο τρόπο ἐκφράσεως τῆς γεωμετρίας τοῦ διαστήματος στὴ φύσι, περιωρισμένο σὲ ἐπαύξησι. Πρωτόπλασμα καὶ κύτταρο ἐμφανίζουν μιὰ πρόσφατη ἀναχώρησι, τόσο ριζική, ὥστε εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ κυττάξωμε γιὰ ἕνα πεδίον δυνάμεως ἐντοπισμένο σ' αὐτὲς τὶς νέες μονάδες. Αὐτὸ τὸ πεδίον, μποροῦμε νὰ εἴμαστε βέβαιοι, ἔχει μιὰ δική του γεωμετρία. Τὰ φυτὰ τὴν ἐκφράζουν (ὅσο εἶναι δυνατὸν στὸν χῶρο τῶν τριῶν διαστάσεων) μὲ τὶς κινήσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ μεταβολισμοῦ, κυκλισμοῦ, ἀναπτύξεως καὶ καρποφορίας, μὲ τοὺς χαμηλούς των τόνους τῆς ἀθανασίας. Ἕνα τέτοιο πεδίον δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μόνον ἠλεκτρομαγνητικό, διότι τὸ φυτὸ εἶναι ἱκανὸ νὰ λειτουργήση μέσα του, ἀπαλλάσσοντας καὶ μεταφέροντας ἠλεκτρόνια, παγιδεύοντας φωτόνια καὶ μετατρέποντας αὐτὰ

σὲ ἐνέργεια, καὶ θεμελιώνοντας στὸ σῶμα τοῦ φυτοῦ ἕνα ἀχνάρι ἀπὸ ἠλεκτροστατικὲς κλίσεις.

Μεγαλύτερης σημασίας καὶ ἀξιώσεως εἶναι τὸ θέμα τοῦ αἰσθητισμοῦ. Μακρὰ ἐξοικείωσις, παρήγαγε μέσα μας μιὰν ἀπέχθεια στὴν ἰδέα ὅτι ἡ ζωὴ (ποὺ εἶναι αἰσθητισμὸς στὰ κατώτερα ἐπίπεδα, αἰσθηματισμὸς στὰ ὑψηλότερα) εἶναι κάτι τὸ γενικὸ ποὺ ἐντοπίζεται σὲ δικές της μορφές. Οἱ λέξεις δὲν πείθουν. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποδείξωμε ὅτι ἡ αὐτορρυθμιζόμενη γεωμετρία τῶν ζωντανῶν τάξεων εἶναι ἡ ποικίλλουσα ἔκφρασις μιᾶς παγκόσμιας ἀρχῆς. Ἡ σωστὴ διαδικασία εἶναι νὰ ἐκθέτωμε στὰ σχολεῖα, εὐθὺς ἀπὸ τὸ νηπιαγωγεῖο, ὅτι τὸ κάλλος τῆς ἁρμονίας, τῆς μορφῆς καὶ τοῦ χρώματος, εἶναι τὸ παρεπόμενο τῆς ζωῆς, καὶ εἶναι τὸ ἴδιο ὅπως καὶ ἡ ἀλήθεια στὶς λεγόμενες ἄψυχες ἐπιστῆμες.

Μετάφρ. ΚΑΤΙΝΑΣ ΦΡΑΓΚΟΥ

93η Συνέλευσις τῆς παγκοσμίου Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας

Η 93η ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας συνῆλθε στὸ Ἄντυαρ τῆς Ἰνδίας. Ἔλαβαν μέρος 829 ἀντιπρόσωποι ἀπὸ 54 ἔθνη, τῶν ὁποίων οἱ σημαῖες ἐκυμάτιζαν στὴν ἕδρα τῆς Ἑταιρίας. Ὅπως γίνεται συνήθως, ἡ συνέλευσις ἄρχισε μὲ προσευχὴ ὅλων τῶν θρησκειῶν.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας Ν. Σρὶ Ράμ στὸν ἐναρκτήριο λόγο του, μιλῶντας γιὰ τὴν φύσι τῆς ἀλήθειας ποὺ εἶναι Θεοσοφία, εἶπε ὅτι εἶναι μιὰ βαθειὰ ἀνάγκη γιὰ τὴν σημερινὴ ἀνθρωπότητα, καθὼς εἶναι παγιδευμένη σ' ἕνα ἀδιέξοδο.

Ἔκαμε διάκρισι μεταξὺ σοφίας καὶ γνώσεως. Ἡ γνῶσις εἶναι πολύτιμη, μὰ παραμένει ἐξωτερική. Ἡ σοφία εἶναι κατάκτησις ἐσωτερική.

Κανένα ποσὸν πληροφοριῶν, ὁσονδήποτε συναρπαστικῶν, ὅταν δὲν εἰσδύουν στὴν ζωτικὴν δραστηριότητα τοῦ ἐσωτερικοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, δὲν ἐπηρεάζουν τὴν ζωή του — εἶπε ὁ Ν. Σρὶ Ράμ.

Χρειάζεται λοιπὸν ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἑαυτοῦ καὶ ἡ βίωσις τῆς ἐσωτερικῆς σοφίας, γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι ὅλων τῶν προβλημάτων, ἐθνικῶν, κοινωνικῶν καὶ ἀτομικῶν.

Ὁ Παγκόσμιος Πρόεδρος ἔκαμε καὶ μιὰ ἄλλη ὁμιλία, στὰ πλαίσια τῆς Συνελεύσεως, μὲ τίτλο «Τὸ Πραγματικὸ καὶ τὸ μὴ πραγματικό».

Τί ἐστι πραγματικότης; ρώτησε. Εἶναι ἕνα αἴσθημα δημιουργημένο ἀπὸ τὶς σχέσεις μας μὲ πρόσωπα, πράγματα καὶ ἰδέες; Ἢ εἶναι μιὰ οὐσιαστικὴ ὕπαρξις, ἀνεξάρτητη ἀπὸ γνώσεις καὶ αἰσθήματα περὶ αὐτῆς; Εἶναι ἀμφότερα. Ἔχομε μιὰ σχηματισμένη εἰκόνα τῆς πραγματικότητος, αὐτῆς ποὺ ἔχομε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι διαμορφώσει. Ὡστόσο, θεωροῦμε αὐτὴν τὴν πραγματικότητα ἀνεπαρκῆ. Καὶ ἀναζητοῦμε τὴν ἄλλη, τὴν οὐσιαστικώτερη πραγματικότητα, γιὰ νὰ γεμίσωμε ἕνα κενὸν μέσα μας. Αὐτὸ συμβαίνει, γιατὶ ἡ γνῶσις μας εἶναι μερικὴ μόνον. Ἀκόμη καὶ στὶς περιπτώσεις τοῦ μᾶλλον στενοῦ συνδέσμου, ὅπως μεταξὺ συζύγων, ὑπάρχει μιὰ ψυχολογικὴ ἀπόστασις ποὺ χωρίζει. Ἡ γνῶσις μας εἶναι τυπική, ἔξωθεν, ἐπομένως στερεῖται πραγματικότητος. Ὁ βαθμὸς πραγματικότητος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ βάθος, τὸν δυναμισμὸ καὶ τὴν οἰκειότητα ποὺ ὑπάρχουν στὴν σχέσι. Καὶ ὅταν ἡ σχέσις βασίζεται εἴτε στὴν γνῶσι, εἴτε στὸν νοῦ γενικώτερα, εἶναι μερικὴ καὶ δὲν ἀγκαλιάζει τὸ ἀντικείμενον πλήρως. Διότι κάθε τι τὸ ἀτομικὸ δὲν εἶναι ὁλοκληρωτικὰ πραγματικό. Κάθε τι ποὺ δὲν ριζώνει στὸ αἰώνιο καὶ ἀναλλοίωτο εἶναι μὴ πραγματικὸ στὸν ἕνα ἢ ἄλλον βαθμό, ἄρα ἐφήμερο, μὲ ζωὴ ἀπειροελάχιστη ἐν σχέσει μὲ τὸν ἀτέρμονα χρόνο.

ΙΑΤΡΙΚΗ καὶ ΙΑΤΡΟΣ

Ὑπὸ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΚΑΜΠΑΣΗ
Ἐκτάκτου Καθηγητοῦ τῆς Χειρουργικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν - Διευθυντοῦ τῆς 3ης Χειρ. Κλινικῆς Δημοτικοῦ Νοσοκομείου Ἀθηνῶν «Ἡ Ἐλπίς»

Ὁ Ρωμαῖος ποιητὴς Ὀβίδιος λέγει, ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ χεὶρ μᾶς πλήττει καὶ μᾶς θεραπεύει.

Ἡ φύσις, ὡς αὕτη προσπίπτει εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀντίληψιν, δὲν εἶναι ἄρτιος ὀργανισμός, οἱονεὶ συντετελεσμένος, ἀλλὰ προϊὸν ἐξελίξεως, χωρούσης ἑκάστοτε προοδευτικῶς. Ἡ φύσις, δηλαδὴ ἡ συνισταμένη αὐτὴ ἀπείρων μυστηριωδῶν καὶ ἀνεξερευνήτων δυνάμεων, εἰς τὴν ὁποίαν δίδομεν τὸ ὄνομα «Φύσις», μᾶς προσβάλλει διὰ μυρίων κακῶν, ἀλλὰ συγχρόνως μᾶς δίδει τὴν δύναμιν καὶ μᾶς παρέχει τὰ μέσα νὰ τὰ καταπολεμοῦμεν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀποτελεσματικῶς. Σχετικῶς ὁ Ἱπποκράτης ἀναφέρει τὰ ἑξῆς:

«Ἡ φύσις ἰατρὸς ἀσθενειῶν. Εὑρίσκει ἡ ἰδία τὰ μέσα θεραπείας. Ἔχει κρυμένας δυνάμεις, αἵτινες διεισδύουν διὰ νὰ ἐπιφέρῃ ἀλλαγάς, νὰ θεραπεύσῃ ἢ νὰ καταστρέψῃ. Ὁ ἰατρὸς πρέπει νὰ εἶναι ὁ ὑπηρέτης αὐτῆς, ὁ διερμηνεύς της».

Γνωρίζομεν, ὅτι ἡ ὑγιεινὴ καὶ ἡ ἰατρικὴ ἐμφανίζονται ἤδη εἰς πολλὰ ἔντομα καὶ θηλαστικὰ ὑπὸ μορφὴν ἐνστίκτων, προκαλούντων θαυμασμὸν καὶ κατάπληξιν. Καὶ ὁ ἄνθρωπος -- προϊὸν ἐξελίξεως καὶ αὐτὸς ἐκ κατωτέρων ὀργανισμῶν συνῳδὰ πρὸς τὴν ἐπ' ἐσχάτων καταπολεμηθεῖσαν Δαρβίνειον θεωρίαν — δὲν στερεῖται ἐνστίκτων, ἀλλ' ἡ διάνοιά του, διαπλασθεῖσα διὰ μέσου ἑκατοντάδων αἰώνων καὶ λαβοῦσα τὴν ἐξέλιξιν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει σήμερον, ἀντικατέστησεν ἐν

πολλοῖς τὰ ἔνστικτα. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ ἀνωτέρα διάνοια τοῦ ἀνθρώπου τὸν ὡδήγησεν εἰς τὴν μελέτην τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν πολλῶν καὶ διαφόρων μέσων, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος δύναται, ἐφ' ὅσον δὲν ἐκτρέπεται ἀπὸ τὴν φυσικὴν καὶ λογικὴν ὁδόν, νὰ διατηρῇ ἀκμαίαν τὴν ὑγείαν του καὶ νὰ θεραπεύῃ ἐν μέρει τὰς νόσους του.

Ἡ ἰατρικὴ ὡς τέχνη, εἶναι τόσον παλαιά, ὅσον καὶ ὁ ἄνθρωπος, διότι φαίνεται, ὅτι τὸ ταλαίπωρον αὐτὸ τέκνον τῆς Εὔας οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἀπηλλαγμένον ἀσθενειῶν.

Εἶναι γνωστόν, ὅτι αἱ εἰς τὰ τοιχώματα πολλῶν σπηλαίων καὶ ἀλλαχοῦ ἀνακαλυφθεῖσαι ἀπεικονίσεις ζώων, προϊὸν τῆς τέχνης ἀνθρώπων, ἀνηκόντων εἰς προϊστορικὰς ἐποχάς, δηλαδὴ πρὸ ἑκατοντάδων χιλιάδων ἐτῶν, προδίδουν ἕνα λίαν προηγμένον πολιτισμόν. Εἶναι δὲ αἱ ἀπεικονίσεις αὗται ἀπείρως καλλιτεχνικώτεραι ὁμοίων εἰκόνων ὀφειλομένων εἰς τὸν χρωστῆρα σημερινῶν ἀγρίων λαῶν, τῶν Βέντας καὶ τῶν Νέγκριτος ἐπὶ παραδείγματι. Διατί λοιπὸν νὰ μὴ παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ ἡ ἰατρικὴ ἤδη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν εἶχε σημειώσει παρεμφερῆ πρόοδον;

'Αλλ' ἂς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὰς λίαν παρακεκινδυνευμένας ὑποθέσεις, τὰς σχετικὰς πρὸς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, πρὸς τοὺς παράγοντας τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς προόδου του καὶ ἂς εἰσέλθωμεν εἰς τὸ στερεὸν ἔδαφος τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος.

Οἱ ἐσφαλμένως καὶ συμβατικῶς καλούμενοι πρωτόγονοι λαοί, — λέγομεν δὲ «ἐσφαλμένως καὶ συμβατικῶς» διότι πρωτόγονοι λαοὶ δὲν ὑπάρχουν σήμερον εἰς κανένα σημεῖον τῆς γῆς, δεδομένου ὅτι ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ ἄγριοι ἢ κατὰ φύσιν λαοὶ παρουσιάζουν ὡς πρὸς τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμά των, τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτειακὴν συγκρότησίν των, λίαν καταφανεῖς βαθμίδας ἐξελίξεως, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ καταπτώσεως καὶ ἐκφυλισμοῦ — οἱ πρωτόγονοι λαοὶ λοιπόν, ὅπως εἴθισται νὰ τοὺς ὀνομάζουν, θεωροῦν τοὺς περιφήμους μάγους, ὡς καθοδηγουμένους ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ἀποστολῆς των ὑπὸ ἀοράτων πνευμάτων, ὑπὸ δαιμόνων ἀγαθῶν ἢ κακῶν. Εἶναι δὲ οἱ μάγοι οὗτοι οἱ πρωτόγονοι ἰατροί, οἱ ὁποῖοι φαντάζονται, ὅτι εἶναι ἱκανοὶ νὰ θεραπεύωσι πᾶσαν νόσον καὶ μαλακίαν δι' ἐξορκισμῶν, διὰ μαγικῶν ἐπῳδῶν, ὡς καὶ δι' ἐκστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν περιέρχονται προκειμένου περὶ θεραπείας σπανίου βαρέος νοσήματος, πιστεύοντες ἀκραδάντως, ὅτι διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐπικοινωνοῦν μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος, τὴν βοήθειαν τοῦ ὁποίου ἐπικαλοῦνται πρὸς θεραπείαν τοῦ νοσοῦντος. Τίς οἶδεν ἐὰν ὁ ὑπνωτισμὸς καὶ ἡ ὑποβολὴ δὲν παίζουν ἐν προκειμένῳ τὸν ρόλον των.

Κατὰ τὰς ἀντιλήψεις τῶν Βαβυλωνίων, τὰς ἀσθενείας προκαλοῦν κακὰ πνεύματα, καὶ οὕτω ἡ μαγεία καὶ οἱ ἐξορκισμοὶ διαδραματίζουν εἰς τὴν ἰατρικὴν πρωτεῦον πρόσωπον. Τοῦτο ὅμως δὲν ἀποκλείει τὴν

χρῆσιν ἰατρικῶν σκευασιῶν, καθ' ὅσον ἡ φαρμακευτικὴ τῶν Βαβυλωνίων ἦτο ἀρκούντως προηγμένη. Βαβυλώνιοι ἰατροὶ εἶχον μεγάλην φήμην καὶ πολλοὶ ἡγεμόνες ἄλλων χωρῶν ἐζήτουν ἰατροὺς ἐκ Βαβυλῶνος. Φαίνεται δέ, ὅτι καὶ ἡ χειρουργικὴ δὲν ἦτο καὶ εἰς τὴν χώραν ταύτην ἄγνωστος. Ὁ Χαμπουραμπὴ ὁρίζει τὴν ἀμοιβὴν τῶν χειρουργῶν ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ πελάτου, ἀλλὰ καὶ τὰς ποινὰς τῶν ἰατρῶν ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ὁ ἀσθενὴς ἀπέθνησκε συνεπείᾳ κακῆς διαγνώσεώς των ἢ ἀμελείας περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων των.

Καὶ εἰς τὴν Χαλδαίαν, καίτοι οἱ Χαλδαῖοι ἐμείγνυον μετὰ τῆς Ἰατρικῆς τὴν μαγείαν καὶ τοὺς ἐξορκισμούς, αὕτη εὑρίσκετο εἰς καλὸν δρόμον, καθ' ὅσον οἱ Χαλδαῖοι εἶχον συνείδησιν τοῦ ὅτι ἡ ἰατρικὴ ἔπρεπε νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς παρατηρήσεως τῶν ἑκάστοτε παρουσιαζομένων περιπτώσεων νόσων. Ὁ Στράβων ἀναφέρει ὅτι οὗτοι μετέφερον τοὺς νοσοῦντας εἰς τὰ σταυροδρόμια καὶ ἠρώτων τοὺς διαβάτας, ἐὰν ἐγνώριζον κανένα φάρμακον δυνάμενον νὰ θεραπεύῃ τὴν «Α» ἢ «Β» νόσον.

Εἰς τὴν χώραν τῶν Φαραὼ ὑπῆρχον ἰατρικὰ συγγράμματα ἤδη κατὰ τὴν τρίτην ἢ τετάρτην π. Χ. χιλιετηρίδα. Θεὸς τῆς Ἰατρικῆς ἦτο ὁ Ρᾶ, ὁ ἥλιος, τὸ ἱερὸν τοῦ ὁποίου εὑρίσκετο εἰς τὴν Ἡλιούπολιν. Εἰς τὸ ἱερὸν αὐτὸ προσέφευγον οἱ ἄρρωστοι, ὡς πρὸς ἄλλην Κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ. Πρακτικοὶ ἰατροὶ ἦσαν οἱ ἱερεῖς τῆς Αἰγύπτου οἵτινες, ἐπειδὴ ἦσαν συγχρόνως καὶ διδάσκαλοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ συνεπῶς φορεῖς καὶ παράγοντες πολιτισμοῦ, ἀπελάμβανον μεγάλων προνομίων καὶ τιμῶν. Κατὰ τὸν πατέρα τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτον ὑπῆρχον ἐν Αἰγύπτῳ δι' ἑκάστην νόσον εἰδικοὶ ἰατροί: «Μιᾶς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστὶ καὶ οὐ πλειόνων, πάντα δὲ ἰητρῶν ἔστι πλέα. Οἱ μὲν γὰρ ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστᾶσιν, οἱ δὲ Κεφαλῆς, οἱ δὲ ὀδόντων, οἱ δὲ τῶν κατὰ τὴν νηδύν, οἱ δὲ τῶν ἀφανέων νούσων». Φαίνεται, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἰατροὶ τῆς μεμακρυσμένης ἐκείνης ἐποχῆς ἐγνώριζον τὴν σημασίαν τῶν ἀπὸ λύματος ἢ λύμης καθαρμῶν, δηλαδὴ τῆς ἀπολυμάνσεως, μολονότι τὰ μικρόβια, ἐλλείψει μικροσκοπίων, δὲν ἦσαν γνωστὰ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Οἱ Αἰγύπτιοι ἰατροί, διὰ ν' ἀποφεύγουν τὴν ἐκ τῶν ἀσθενειῶν μόλυνσιν, ἐξύριζον τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα των, ἐλούοντο δὶς τῆς ἡμέρας καὶ ἐνεδύοντο, ὁσάκις ἐπεσκέπτοντο ἀσθενεῖς, λευκὸν λινὸν ἔνδυμα φέροντες βίβλινα ὑποδήματα.

Εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς μεμακρυσμένης αὐτῆς ἐποχῆς ἡ Ἰατρικὴ ἀνεμιγνύετο μὲ τὰς προλήψεις, τὴν μαγείαν καὶ τὰς θεωρίας τῶν ἱερατείων. Ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ ἐγκεφαλικοὶ καὶ ἀπελπιστικῶς ὀρθολογισταὶ ἄνθρωποι δὲν εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ διεισδύσωμεν εἰς τὴν συνείδησιν τοιούτων ἀνθρώπων, εἰς τὰς παραδόσεις τῶν ὁποίων ἀπηχοῦν τὰ ἤθη

καὶ ἔθιμα ὡς καὶ αἱ θρησκευτικαὶ ἀντιλήψεις ἐποχῶν, αἱ ὁποῖαι καλύπτονται ἐσαεὶ ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ μυστηρίου καὶ τοῦ ἀγνώστου. Ἀλλὰ μήπως ἀκόμη καὶ σήμερον, παρ' ὅλας τὰς ὄντως τεραστίας προόδους τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἡ ἀκαδημαϊκή, ἐπιστημονικὴ ἰατρικὴ δὲν βαίνει παραλλήλως πρὸς τὴν λαϊκὴν τοιαύτην τῶν ἐξορκισμῶν, τῶν δεήσεων, τῶν προσευχῶν καὶ τῶν ἀναθημάτων; Καὶ τοῦτο, διότι ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἑαυτόν, οἱονεὶ ἐξ ἐνστίκτου ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ Θεοῦ παντοῦ καὶ πάντοτε.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μήπως δὲν συνεβουλεύοντο τὰ μαντεῖα, ἐνῶ ἡ Ἰατρικὴ παρέμενεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν εἰδωλολατρῶν ἱερέων καὶ αἱ φυσικαὶ ἀσθένειαι ἐθεωροῦντο τιμωρίαι τῶν θεῶν; Ἐπὶ μακρὸν χρόνον οἱ Ἀσκληπιάδαι μὲ τὸ κῦρος τῆς καταγωγῆς των ἀπὸ τὸν Ἀσκληπιὸν ἦσαν οἱ μόνοι, οἵτινες εἶχον τὸ δικαίωμα ν' ἀσκοῦν τὴν ἰατρικήν.

Μόνον ὁ Ἱπποκράτης τὸν 5ον π. Χ. αἰῶνα συνέλαβε τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην εἰς τὸ σύνολον αὐτῆς καὶ εἰς ὅλους τοὺς κλάδους. Δὲν πιστεύει εἰς τὰς ἱερὰς νόσους, ἀντιτασσόμενος δὲ πρὸς ὅλας τὰς προλήψεις καὶ θεωρίας τῶν ἱερατείων θριαμβεύει εἰς μίαν ἐποχὴν ἱστορικὴν διὰ τὴν Ἰατρικήν. Καθορίζει οὕτω ὁ Ἱπποκράτης τὴν ὀρθὴν γραμμὴν τῆς Ἰατρικῆς καὶ ἀπαλλάσσων αὐτὴν ἀπὸ τὸ παρελθὸν τῆς θρησκείας καὶ τῆς μαγείας, τὴν τοποθετεῖ μὲ τὰς γνώσεις του, τὰς ὑποδείξεις του καὶ τὰς μεθόδους του θεραπείας ἐπὶ νέων βάσεων, αἵτινες ἰσχύουν καὶ σήμερον.

Οὕτω λοιπὸν ἡ Ἰατρική, ἁπλῆ τέχνη ἀρχικῶς, ἀπέβη ἐπιστήμη κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα π. Χ. εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁπότε δηλαδὴ οἱ Ἕλληνες φιλόσοφοι ἐφήρμοσαν εἰς αὐτὴν τὰς θεωρητικὰς γνώμας καὶ ἀντιλήψεις των. Εἶναι γνωστὴ ἡ δρᾶσις καὶ ἡ μεγάλη σημασία τῶν κορυφαίων Ἑλλήνων ἰατρῶν, τοῦ Ἱπποκράτους, τοῦ Γαληνοῦ, τοῦ Ἡροφίλου καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἐρασιστράτου, ἱδρυτῶν τῆς περιγραφικῆς Ἀνατομικῆς ὡς καὶ ἄλλων πολλῶν, ὥστε θεωροῦμεν περιττὸν νὰ μακρηγορήσωμεν ἐν προκειμένῳ. Ἕνα μόνον ὀφείλομεν νὰ τονίσωμεν σχετικῶς, δηλαδὴ ὅτι κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα οἱ ἰατροὶ ὑπῆρξαν σημαντικώτατοι παράγοντες Κοινωνικῆς προόδου καὶ ἐπιστημονικῆς ἐξελίξεως.

Εἰς τὸν πάπυρον τοῦ περιφήμου Γερμανοῦ Αἰγυπτιολόγου Ἔβερς ἀνευρίσκομεν πολλὰ παθολογικὰ νοσήματα: αἱμορροΐδας, χολέραν, καρδιακὰ νοσήματα, δυσπεψίαν, κυνάγχην, φλεγμονὰς τῶν κοιλιακῶν σπλάγχνων, διαταραχὰς τῆς οὐρήσεως, φλεγμονὰς τοῦ πρωκτοῦ κτλ. Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἰατροὶ ἐνήργουν τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀρρώστου καὶ τὴν ψηλάφησιν τοῦ πάσχοντος μέλους. Ἐξ ἄλλου προσεῖχον εἰς τὰ φαινόμενα τοῦ ἤχου, εἶχον δηλαδὴ ἓν εἶδος πρωτογόνου ἀκροάσεως. Καὶ δὲν περιωρίζοντο ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν θεραπείαν τῶν νόσων ἀλλὰ ἦσαν καὶ διδάσκαλοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν σημαντικοὶ παράγοντες κοινωνικῆς προόδου.

Εἰς τὴν Κίναν ἡ πρώτη περὶ θεραπείας πραγματεία συνετάχθη κατὰ τὴν τρίτην π. Χ. χιλιετηρίδα. Καὶ εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἥτις ἄλλοτε ἀπετέλει μίαν τῶν μεγαλυτέρων αὐτοκρατοριῶν τοῦ Κόσμου καὶ ἦτο εὐδαίμων καὶ ἰσχυρά, ἐνῶ κατόπιν παρουσίασεν οἰκτρὸν θέαμα ἐμφυλίου ἀδελφικοῦ σπαραγμοῦ, οἱ ἰατροὶ ἐνήργουν καὶ εἰς κύκλον δράσεως δημοσίου ἐνδιαφέροντος καὶ ἀπελάμβανον ὡς ἐκ τούτου μεγάλων προνομίων καὶ τιμῶν.

Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ καὶ περὶ τῶν Ἰνδῶν, τῶν Περσῶν καὶ ἄλλων λαῶν τῆς Ἐγγὺς καὶ Ἄπω Ἀνατολῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἀλλὰ καὶ ἡ νεωτέρα Ἑλλὰς τόσον πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεώς της ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ παγκοσμίου φήμης ἰατροὺς ἐπὶ τοῦ καθαρῶς ἐπιστημονικοῦ πεδίου, ὅπως τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδᾶτον, τὸν Ἀσάνην (ἀπὸ τὰ προοδευτικὰ καὶ ἀκμάζοντα Ἀμπελάκια, τὰ πρωτοπόρα τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, τὸν Χρισπαρᾶ καὶ τὸν Βηλαρᾶν, ἰατρὸν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ εἰς τὰ Ἰωάννινα, τὸν Βαρδαλάχον (Ἀναδρομὲς Ν. Κ. Λούρου 1967, σελ. 217), ὅσον καὶ μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἀνεξαρτησίας της ὡς ἐλευθέρου κράτους. Συναντῶμεν εἰς Ἀθήνας τὸν Πάλλην, τὸν Ἀπίτην καὶ τὸν Βιτάλην ποὺ ἐνεκροτόμησαν τὸν Ὀδυσσέα Ἀνδροῦτσον, ὅταν ἔπεσε ἀπὸ τὸν Πύργο τοῦ Γουλέ. Εἰς τὸ Ναύπλιον τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ ἀργότερα, ὅταν ἔγινε πρωτεύουσα, ἀσκοῦν τὴν Ἰατρικὴν ὁ Καρβελᾶς, ὁ Παπαδόπουλος, ὁ Βρεττός, ὁ Μαράτος, ὁ Μαλδίνης, ὁ Ζεχίνης, ὁ Θεοφιλᾶς, ποὺ μαζὶ μὲ τὸν Γερμανὸ Τράϊμπερ, ἐνεκροτόμησαν τὸν δολοφονημένον Καποδίστριαν, ὁ Δεσύλλας, Ὑπουργὸς τῆς Ἀστυνομίας τὸ 1825, ὁ Τσαχαρίνης, ὁ Βλάσης καὶ μερικοὶ ἄλλοι. (Ἀναδρομὲς Ν. Κ. Λούρου 1967, σελ. 218). Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν κύκλον πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεως Ἑλλήνων ἰατρῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ Ἑλληνικὴ Πατρὶς ὀφείλει πλείστας χάριτας, ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἀρκετούς, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρωτεύουσαν θέσιν ἔχει ὁ Κοραῆς, ὁ Κωλέττης, ὁ Καποδίστριας, ὁ Λομβάρδος, ὁ Σφακιανάκης καὶ ἄλλοι.

Ναὶ μὲν τὸ ἔργον τοῦ ἰατροῦ εἶναι ν' αὐξήσῃ τὴν δύναμιν τοῦ ὀργανισμοῦ ἐναντίον τοῦ αἰτίου, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν νόσον, συγχρόνως ὅμως καθῆκον του εἶναι νὰ ἐνισχύσῃ τὸ ἠθικὸν καὶ τὴν πίστιν τοῦ ἀσθενοῦς, καθ' ὅσον ἡ πίστις αὐξάνει τὴν δύναμιν τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου καὶ δημιουργεῖ ψυχικὴν ἠρεμίαν καὶ γαλήνην. Τοῦτο δὲ τὸ ἐπιτυγχάνει ὁ ἰατρὸς ὅταν περιβάλλῃ τὸν ἀσθενῆ του μὲ ἀγάπην καὶ στοργὴν καὶ δὲν ἀποβλέπει εἰς αὐτὸν μόνον ὡς εἰς μίαν ὕλην δυναμένην νὰ τῷ ἀποφέρῃ κερδοσκοπικὰ ὠφέλη.

Ὁ γνωστὸς Γάλλος φυσιοδίφης Μπυφόν, εὐσυνείδητος παρατηρητὴς τῆς ζωῆς καὶ ἄριστος ἐπιστήμων, τονίζει ὅλως ἰδιαιτέρως τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἰατρικοῦ ἐπαγγέλματος ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἐξεταζομένου.

Ἡ θέσις τοῦ ἰατροῦ ἐν τῇ Κοινωνίᾳ ἐπιβάλλει καθήκοντα ἱερά,

καθήκοντα ὄχι μόνον συνδεόμενα πρὸς τὴν εὐσυνείδητον τυπικὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπαγγελματικῆς του ἀποστολῆς, ἀλλὰ καὶ καθήκοντα εὐρυτέρας ἀκτῖνος. Καθήκοντα σχετιζόμενα ὄχι μόνον πρὸς τὴν θεραπείαν τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ πρὸς διαφωτισμὸν τοῦ πνεύματος, δεδομένου ὅτι ἡ σταδιοδρομία τοῦ ἰατροῦ, δὲν περιορίζεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν διὰ φαρμάκων ἢ διὰ τῆς χειρουργικῆς μαχαίρας ἴασιν ἀσθενούντων ὀργανισμῶν, ἀλλὰ ἔχει καὶ ἄλλον ἐξ ἴσου προορισμόν. Ὁ προορισμὸς δὲ οὗτος συνίσταται εἰς τὴν δρᾶσιν τοῦ ἰατροῦ ὡς παράγοντος ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς ἐν τῇ Κοινωνίᾳ προόδου. Οἱ ἀθάνατοι πρόγονοί μας διέγνωσαν καὶ ἐξῆραν τὸ ἔργον καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἰατροῦ ἤδη ἀπὸ τοῦ πρώτου λυκαυγοῦς τοῦ Πολιτισμοῦ των, «Ἰητρὸς ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων» λέγει ὁ Ὅμηρος.

Ὀλίγοι μόνον δύνανται νὰ κατανοήσουν τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ὑψηλὴν ἀποστολὴν τοῦ ἰατροῦ. Ὀλίγοι μόνον γνωρίζουν πόσον ἐποικοδομητικὸς δύναται καὶ ὀφείλει νὰ εἶναι ὁ ρόλος τῶν θεραπόντων τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἐν τῇ ἰδιότητι αὐτῶν ὡς κοινωνικοῦ, ἐθνικοῦ καὶ πολιτικοῦ παράγοντος. Μόνον ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην οἱ ἰατροὶ δικαιοῦνται νὰ φέρουν τὸν τίτλον τοῦ «Ἐξοχωτάτου», μὲ τὸν ὁποῖον προσεφώνει πρὸ ὀλίγων δεκαετηρίδων τοὺς Ἀσκληπιάδας ὁ ἑλληνικὸς λαός, διαισθανόμενος τὸν ὑψηλὸν προορισμόν των εἰς τὸν κόσμον.

Πειρῶ τὸ μὲν σῶμα εἶναι φιλόπονον, τὴν δὲ ψυχὴν φιλόσοφον.

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

Ἀνθρώποις ἁρμόδιον, ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος λόγον ποιεῖσθαι.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

Τὸ πρόβλημα τοῦ πόνου

Συμπεράσματα ἀπὸ θεοσοφικὲς ὁμιλίες

Τοῦ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΛΙΑΜΟΥ

Κανένα πρόβλημα δὲν ἀπερρόφησε τόσον τὸν νοῦ καὶ τὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου ὅσον τὸ πρόβλημα τῆς ἀνθρώπινης λύπης, ἀθλιότητος καὶ δυστυχίας. Ἡ αἰτία τοῦ πόνου καὶ ὅλες οἱ αἰτίες ποὺ δημιουργοῦν πόνο: χαμός, χωρισμός, ἀπομόνωσις κ.τ.λ., βαρύνουν τὸν διανοούμενον ἄνθρωπο καὶ τὸν ἀναγκάζουν νὰ ζητῇ ἀπάντησι ἀπὸ τὴν φιλοσοφία καὶ τὴν θρησκεία. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ποὺ ὡδήγησε τὸν Βούδδα στὴν ἔρευνα καὶ τὸν ἔκαμε νὰ ἀφοσιώση τὴν ζωή του στὴν ἔκθεσι τῶν «Τεσσάρων Εὐγενῶν Ἀληθειῶν», στὶς ὁποῖες περιελαμβάνονταν οἱ αἰτίες τῶν ταλαιπωριῶν καὶ ἡ ἀτραπὸς πρὸς τὴν ἀπολύτρωσι. Ἐπίσης τὸ Χριστιανικὸν Ἱερατεῖον ἀφοσιώθηκε στὴν ἀνακούφισι τῆς λύπης καὶ μὲ κάθε πρᾶξι ἐπρόβαλε τὴν εὐσπλαχνία τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ ἡ φωνὴ τοῦ πόνου δὲν παύει νὰ ἀκούεται: «Γιατί νὰ συμβῇ αὐτὸ σὲ μένα;»

Σ' ἕνα βιβλίο τοῦ Α. Ο. Χιούμ (ἐπιστολὲς Μαχάτμα) ὁ διδάσκαλος Κ. Χ. σὲ μιὰ συζήτησι περὶ τῆς προελεύσεως τοῦ κακοῦ φέρεται λέγων:

«Ἡ φύσις στερεῖται καλωσύνης ἢ κακίας. Ἀκολουθεῖ ἀμετάβλητους νόμους ὅταν δίνῃ εἴτε ζωὴν εἴτε χαρὰν ἢ ὅταν στέλνῃ πόνον καὶ θάνατον καὶ καταστρέφει ὅ,τι ἐδημιούργησε . . . Σκέψου βαθειὰ καὶ θὰ βρῇς ὅτι ἡ προέλευσις κάθε κακοῦ, εἴτε μικροῦ εἴτε μεγάλου, βρίσκεται στὴν ἀνθρώπινη ἐνέργεια, στὸν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος μὲ τὴν διάνοιά του γίνεται ἐλεύθερος πράκτωρ στὴ Φύσι. Οἱ ἀσθένειες δὲν δημιουργοῦνται ἀπὸ τὴν Φύσι, ἀλλ' ἀπ' τὸν ἄνθρωπο».

Ὥστε τὸ κλειδὶ τοῦ προβλήματος τοῦ πόνου καὶ τῆς δυστυχίας βρίσκεται στὴν γνῶσι τοῦ Νόμου, στὴν τέλεια μελέτη τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὴν ἐφαρμογὴ τῆς κατανοήσεως.

Πᾶσα ἐκδήλωσις, ὅπως γνωρί-

ζομε, συνίσταται ἀπὸ μία κίνησι τῶν ἄκρων, ἕνα παιχνίδι ἀντιθέσεων στὶς ὁποῖες ἀναζητεῖται συνεχῶς ἕνα ἰσοζύγιον ἢ μία ἰσορροπία. Ἡ Δύναμις, ἡ ὁποία εἶναι γνωστὴ ὡς Κάρμα, μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῆ ὡς ἐνέργεια ἰσοζυγίσεως ἢ ἰσορροπήσεως, διὰ τῆς ὁποίας ὅλες οἱ πράξεις ὁδηγοῦνται σὲ ἁρμονικὴ διευθέτησι διὰ τῶν ἀντιδράσεων, οἱ ὁποῖες εἶναι σύμφυτοι μὲ τὰς ἀρχικὰς πράξεις.

Μέσα στὸν ἄνθρωπο, στὴν τωρινή του κατάστασι, τὸ ἐκκρεμὲς ταλαντεύεται μεταξὺ τῆς ἐπιθυμίας καὶ τῆς σκέψεως. Τυλιγμένος μέσα στὸν ἱστὸν αὐτὸν τῆς ὑπάρξεώς του, ὁ ἄνθρωπος γίνεται παίγνιον τῶν ἀντιθέσεων, δοκιμάζων πότε μεγάλην εὐτυχίαν καὶ πότε μεγάλην λύπην καὶ ἀπελπισίαν. Ἡ μνήμη συγκεντρώνουσα τὰ γεγονότα διατηρεῖ τὴν ψυχολογικὴν ἐπίδρασι καὶ προτρέπει τὸν ἄνθρωπο νὰ ἐπιθυμῆ τὴν ἐπανάληψι τῶν γεγονότων ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἔφεραν προσωρινὴ χαρὰ καὶ τὴν ἀποτροπὴν ἐκείνων ποὺ ἐπροξένησαν πόνον. Ἔτσι ἐξακολουθεῖ ὁ κύκλος, μέχρις ὅτου ὁ ἄνθρωπος μάθη, διὰ τοῦ πόνου, τὸν τρόπο τῆς ἀπαλλαγῆς.

Ὅπως λέγει ὁ Λεντμπῆτερ στὸ βιβλίο του «Ὁμιλίες στὴν ἀτραπὸ τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ» (Τόμος ΙΙ): «Ὁσηδήποτε δυστυχία βρεθῆ στὴν ἀτραπὸ τῆς προόδου, δοκιμάζεται μόνον ἀπὸ τὸν κατώτερο ἑαυτό μας. Ὁ ἐσώτερος ἑαυτός μας γνωρίζει τὴν ἀξία καὶ αὐτῆς τῆς πείρας τοῦ πόνου καὶ γι᾽ αὐτὸ αἰσθάνεται ἱκανοποίησι».

Ἡ ἀλλαγὴ τῆς ἑστίας τῆς συνειδήσεως ἀπὸ τὸ «Κάμα-Μάνας» στὸ «Μποῦντι-Μάνας» καθιστᾶ δυνατὴν τὴν στάσιν αὐτὴν ἀπέναντι τοῦ πόνου καὶ ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ τῆς συνειδήσεως εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἐνέργεια γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος διάγει πνευματικὴ ζωή.

Ὅταν ἀσχολούμεθα μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ πόνου, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιδέχεται συζήτησι, εἶναι ποιὰ θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ στάσις μας ἔναντι τῶν ἀτυχημάτων τὰ ὁποῖα μᾶς συμβαίνουν στὴ ζωή. Στὸ βιβλίο «Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου», διαβάζομε: «Ὁ Διδάσκαλος διδάσκει ὅτι οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει τὸ τί συμβαίνει στὸν ἄνθρωπο ἐξωτερικῶς: λύπη, βάσανα, ἀσθένειες, ἀπώλειαι — ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ εἶναι τίποτα γι᾽ αὐτὸν καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀφήνη νὰ ἐπηρεάζουν τὴν γαλήνη τοῦ νοῦ του».

Ἐπειδὴ συχνὰ ὁ πόνος καὶ ἡ δυστυχία δημιουργοῦνται ἀπὸ τὸν νοῦν ἢ τὴν ἐνέργεια τοῦ νοῦ ἐπὶ τῶν ἐπιθυμιῶν μας, μποροῦμε πολὺ καλὰ νὰ ρωτήσωμε πῶς θὰ κατορθώσωμε νὰ ἀποκτήσωμε τὴν ἠρεμία τοῦ νοῦ, ὅπως λέγεται ἐδῶ. Τέτοιες ἐρωτήσεις σχετιζόμενες μὲ τὸ θέμα εἶναι συζητήσιμες.

Πολὺ ὑλικὸν ἐπὶ τοῦ προβλήματος τοῦ πόνου, τὶς αἰτίες τῆς δυστυχίας καὶ τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὴν λύπη βρίσκεται στοὺς τρεῖς τόμους: «Ὁμιλίες στὴν Ἀτραπὸ τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ» τῆς Ἄννι Μπέζαντ καὶ Λεντμπῆτερ. Τὶς πραγματεύονται τὰ τρία μικρὰ βιβλία: «Στὰ πόδια τοῦ Δι-

δασκάλου», «Ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς» καὶ «Φῶς στὴν Ἀτραπό». «Ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς» καὶ τὸ «Φῶς στὴν Ἀτραπὸ» ὑποδεικνύουν μερικὲς πολὺ πρακτικὲς σκέψεις περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς γνώσεώς μας στὴν ἀτομικὴ μας ζωὴ καὶ ἴσως μερικοὶ μελετηταὶ νὰ ἐπιθυμοῦν νὰ μελετήσουν τὶς βαθύτερες ἀπόψεις τοῦ προβλήματος τούτου, βοηθούμενοι ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτά.

Ἡ δυσκολία τοῦ θεοσοφικοῦ βιώματος

Τοῦ C. JINARAJADASA

Γιατί ἡ Θεοσοφία εἶναι τόσο εὔκολη νὰ τὴν καταλάβωμε καὶ τόσο δύσκολη νὰ τὴν ζήσωμε; Ἕνα παιδὶ δέκα ἐτῶν μπορεῖ νὰ καταλάβη τὴν Μετενσάρκωσι, τὸ Κάρμα καὶ τὶς ἁπλὲς ἀλήθειες ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἀνάπτυξι τῆς ψυχῆς. Ἕνα ἀγόρι ἢ κορίτσι δεκαέξη χρόνων μπορεῖ νὰ κατανοήση τὸ ἐξελικτικὸ σχῆμα τῶν ριζῶν — φυλῶν, καὶ τὰ βασίλεια ἐξελίξεως. Καὶ ὅμως ἐμεῖς οἱ μεγάλοι δὲν μποροῦμε νὰ ζήσωμε πλήρως τὴν Θεοσοφία. Ὁ νοῦς εἶναι ἀρκετὸς γιὰ νὰ καταλάβη ἁπλῶς τὴ Θεοσοφία· ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν ζήσωμε χρειάζεται ὁ νοῦς, οἱ συγκινήσεις καὶ ἡ διαίσθησις. Γιὰ νὰ ζήσωμε λοιπὸν θεοσοφικά, πρέπει νὰ συλλάβωμε τὴν ἐσώτερη φύσι τῶν ἀληθειῶν τὶς ὁποῖες ὁ νοῦς δέχεται σὰν λογικὲς καὶ ἀναπόφευκτες. Αὐτὴ ἡ ἐσωτερικὴ φύσις ἀποκαλύπτει ἑαυτὴν μόνο ἐνόσω εἴμαστε ἱκανοὶ γιὰ καθαρὲς συγκινήσεις καὶ μαθαίνομε νὰ ἐξασκοῦμε τὴ διαίσθησί μας.

Ἂν ἡ Θεοσοφία ἦταν ἁπλῶς μιὰ διανοητικὴ θεωρία, ποὺ τὴν ἐφεῦραν ἔξυπνα καὶ ἐπιτήδεια μυαλά, τότε μόνος ὁ νοῦς μας θὰ μποροῦσε νὰ γνωρίση τὴν Θεοσοφία. Ἡ Θεοσοφία ὅμως εἶναι λιγώτερο ἕνα διανοητικὸ σχῆμα καὶ πολὺ περισσότερο μιὰ ἀποκάλυψις δημιουργικῶν δυνάμεων τῆς ὁρατῆς καὶ ἀόρατης ζωῆς. Ἡ Θεοσοφία εἶναι σὰν ἕνα ποίημα. Ἕνα ποίημα ἔχει τὸ διανοητικό του μήνυμα: καὶ μόνο τοῦτο τὸ μήνυμα θὰ μποροῦσε νὰ δοθῆ σὲ πεζὸ λόγο. Ἀλλὰ τὸ ποίημα ἔχει μέσα του καὶ μιὰ κεκρυμμένη ἀποκάλυψι ὡς πρὸς τὸ τί εἶναι ἡ ζωή. Καὶ αὐτὸς ὁ κεκρυμμένος παράγων γίνεται νοητὸς ἀπὸ μᾶς καθὼς ἀνταποκρινόμαστε μὲ μιὰ φαντασία ποὺ γεννιέται ἀπὸ καθαρὲς συγκινήσεις. Ὅσο προάγονται οἱ συγκινήσεις μας ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ τὸν φωτισμὸ τῆς διαισθήσεώς μας, καὶ τότε ἕνα μεγάλο ποίημα ἀποκαλύπτει τὴν πληρότητα τῶν ἀληθειῶν του.

Μόνον ὅταν ἀντιληφθοῦμε τὸν ποιητικὸ παράγοντα στὴ Θεοσοφία, ἡ δημιουργικὴ δύναμις ποὺ εἶναι μέσα μας ἐλευθερώνεται. Καὶ τότε ἡ δύναμις αὐτὴ μᾶς δίνει τὰ μέσα νὰ ἀναπλάσωμε τὸν χαρακτῆρα μας πρὸς ἕνα ὑπόδειγμα ἰδεῶδες. Τοῦτο εἶναι ζωντανὴ Θεοσοφία.

Ἡ κατανόησί μας γιὰ τὴν Θεοσοφία αὐξάνει ἐνόσω ἐμεῖς αὐξάνομε. Εἴμαστε ἁπλῶς διανοητικοί; Τότε ἡ Θεοσοφία παραμένει σὰν ἕνα διανοητικὸ πιστεύω. Εἴμαστε ἁπλῶς συναισθηματικοί;

Τότε ἡ Θεοσοφία γίνεται μιὰ νέα θρησκεία γιὰ μᾶς. Ἀλλὰ ἂς ὑποθέσωμε ὅτι εἴμαστε καὶ τὰ δύο, καὶ ἐπὶ πλέον ὅτι ἀνταποκρινόμαστε ζωηρὰ στὶς δημιουργίες τῆς Τέχνης καὶ στὶς ὀμορφιὲς τῆς Φύσεως. Ἡ Θεοσοφία τότε ἀποκαλύπτεται σὰν μία δύναμις ποὺ ἀνυψώνεται μέσα ἀπὸ τὴ βαθύτερη φύσι μας. Καὶ ἡ φιλοσοφία τῆς Θεοσοφίας μᾶς χρησιμεύει ὄχι σὰν ἕνα σκαλοπάτι, ἀλλὰ σὰν καθρέφτης ποὺ ἀντανακλᾶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ψυχῆς μας. Κάθε μέρα δημιουργοῦμε ἐκ νέου τὴν Θεοσοφία μας.

Γιὰ νὰ ζήσωμε θεοσοφικὰ πρέπει νὰ γίνωμε ἐπιστήμονες, φιλόσοφοι, καλλιτέχνες, λάτρεις, φιλάνθρωποι, ἐρασταί, ὅλα τοῦτα συγχρόνως. Κανεὶς ἀπὸ μᾶς δὲν τἄχει, κι' ἔτσι, κατ' ἀνάγκη, ἀστοχοῦμε νὰ ζήσωμε πλήρως τὴν Θεοσοφία, τὴν ζοῦμε μόνο ἐν μέρει. Κάποτε θὰ τὴν ζήσωμε ὁλοκληρωτικά.

Ἀλλὰ γιὰ νὰ φθάσωμε τὸν σκοπό μας πρέπει πάντα νὰ θυμώμαστε ὅτι ἡ Θεοσοφία εἶναι μία ἐπιστήμη, μία θρησκεία, μία φιλοσοφία, μία τέχνη, ἕνα ἔργον καὶ ἕνας τρόπος ζωῆς. Τὸ νὰ μελετήσωμε τὴν Θεία Σοφία εἶναι μονάχα ἡ ἀρχή· τὸ νὰ γίνωμε ἡ Θεία Σοφία εἶναι ὁ σκοπός μας.

(Μετάφρ. ΚΑΤ. ΦΡΑΓΚΟΥ)

Ἐξηγεῖται ὁ «σκοπὸς τῆς ζωῆς» μὲ ἁπλᾶ λόγια;

Τοῦ ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

Ἀπὸ τοὺς «Στοχασμοὺς πάνω στὴ ζωή μας»

Ἦταν ἕνας νέος ἄντρας, καὶ εἶχε ἔρθει ἀπὸ τὴν ἄλλη ἄκρη τῆς χώρας, ἕνα κουραστικὸ ταξίδι. Εἶχε ὁρκισθεῖ νὰ μὴν παντρευτεῖ μέχρι ποὺ νὰ βρεῖ τὸ νόημα καὶ τὸν σκοπὸ τῆς ζωῆς. Ἀποφασιστικὸς κι' ἐπιθετικός, δούλευε σ' ἕνα γραφεῖο ἀπ' ὅπου εἶχε πάρει ἄδεια γιὰ κάμποσο χρόνο γιὰ νὰ προσπαθήσει νὰ βρεῖ τὴν ἀπάντησι στὴν ἀναζήτησί του. Ὁ νοῦς του ἦταν πολυάσχολος καὶ τοῦ ἄρεσε νὰ ἐπιχειρηματολογεῖ, κι' ἦταν τόσο συνεπαρμένος μὲ τὶς ἀπαντήσεις, τόσο τὶς δικές του ὅσο καὶ τῶν ἄλλων, ποὺ μόλις κι' ἄκουγε. Τὰ λόγια του δὲν ἔρχονταν τόσο γοργά, κι' ἐπαναλάμβανε ἀσταμάτητα τὸ τί οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ δάσκαλοι εἶχαν πεῖ σχετικὰ μὲ τὸν σκοπὸ τῆς ζωῆς. Βασανιζόταν κι' ἦταν βαθιὰ ἀνήσυχος.

«Χωρὶς νὰ γνωρίζω τὸν σκοπὸ τῆς ζωῆς, ἡ ἴδια μου ἡ ὕπαρξι δὲν ἔχει νόημα, καὶ κάθε μου δρᾶσις εἶναι καταστρεπτική. Κερδίζω τόσα ποὺ μόλις μοῦ ἐπαρκοῦν γιὰ νὰ ζήσω· ὑποφέρω, κι' ὁ θάνατος μὲ περιμένει. Αὐτὴ εἶναι ἡ ζωή, ἀλλὰ ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς ὅλων αὐτῶν; Δὲν τὸν ξέρω. Πῆγα στοὺς διαβασμένους καὶ σὲ διάφορους πνευματικοὺς διδασκάλους· μερικοὶ λένε αὐτό, κι' ἄλλοι κάτι διαφορετικό. Ἐσεῖς τί λέτε;»

Ρωτᾶτε μὲ σκοπὸ νὰ συγκρίνετε αὐτὸ ποὺ θὰ εἰπωθεῖ ἐδῶ μὲ ὅ,τι ἔχει εἰπωθεῖ ἀλλοῦ ;

«Μάλιστα. Τότε μπορῶ νὰ διαλέξω, κι' ἡ ἐκλογή μου θὰ ἐξαρ-

τᾶται ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ ἐγὼ θεωρῶ ἀληθινό».

Νομίζετε ὅτι ἡ κατανόησις ἐκείνου ποὺ εἶναι ἀληθινὸ εἶναι ζήτημα προσωπικῆς γνώμης κι' ὅτι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐκλογή; Μπορεῖτε ν' ἀνακαλύψετε τί εἶναι ἀληθινὸ μὲ τὴν ἐκλογή;

«Πῶς ἀλλοιῶς μπορεῖ νὰ βρεῖ κανεὶς τὸ πραγματικὸ ἂν ὄχι μὲ τὴν διάκρισι, μὲ τὴν ἐκλογή; Θὰ σᾶς ἀκούσω πολὺ προσεκτικά, κι' ἂν ὅ,τι πεῖτε μοῦ ἀρέσει, θ' ἀπορρίψω ἐκεῖνο ποὺ οἱ ἄλλοι ἔχουν πεῖ καὶ θὰ διαμορφώσω τὴ ζωή μου σύμφωνα μὲ τὸν σκοπὸ ποὺ ἐσεῖς διατυπώσατε. Ἡ ἐπιθυμία μου γιὰ νὰ βρῶ ποιὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς εἶναι πολὺ μεγάλη».

Κύριε, προτοῦ προχωρήσωμε, δὲν εἶναι σημαντικὸ νὰ ρωτήσετε τὸν ἑαυτό σας ἂν εἶσαστε ἱκανὸς νὰ βρεῖτε τὴν ἀλήθεια; Αὐτὸ τὸ ἀναφέρω μὲ σεβασμό, κι' ὄχι μὲ διάθεσι νὰ σᾶς θίξω. Εἶναι ἡ ἀλήθεια ζήτημα γνώμης, εὐχαριστήσεως, ἱκανοποιήσεως; Λέτε ὅτι θὰ δεχθεῖτε ἐκεῖνο ποὺ θὰ σᾶς ἀρέσει, ποὺ σημαίνει ὅτι δὲν ἐνδιαφέρεστε γιὰ τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ ἀναζητᾶτε ἐκεῖνο ποὺ θὰ σᾶς εἶναι πιὸ εὐχάριστο. Εἶσαστε πρόθυμος νὰ περάσετε μέσ' ἀπὸ τὸν πόνο, γιὰ νὰ κερδίσετε στὸ τέλος ἐκεῖνο ποὺ σᾶς εἶναι εὐχάριστο. Ζητᾶτε τὴν εὐχαρίστησι, ὄχι τὴν ἀλήθεια. Ἡ ἀλήθεια πρέπει νὰ εἶναι κάτι πέρα ἀπὸ τὸ μοῦ ἀρέσει καὶ τὸ δὲν μοῦ ἀρέσει, δὲν πρέπει; Ἡ ταπεινότης πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀρχὴ κάθε ἀναζητήσεως.

«Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ποὺ ἦρθα σὲ σᾶς, κύριε. Πραγματικὰ ἀναζητῶ. Προσδοκῶ ἀπὸ τοὺς διδασκάλους νὰ μοῦ ποῦν τί εἶναι ἀληθινό, καὶ θὰ τοὺς ἀκολουθήσω μὲ πνεῦμα ταπεινότητος καὶ συντριβῆς».

Τὸ ν' ἀκολουθεῖς εἶναι τὸ ν' ἀρνεῖσαι τὴν ταπεινότητα. Ἀκολουθεῖτε διότι ἐπιθυμεῖτε νὰ ἐπιτύχετε, νὰ φτάσετε κάποιο τέρμα. Ὁ φιλόδοξος ἄνθρωπος, ὁσοδήποτε λεπτὴ καὶ κρυμμένη εἶναι ἡ φιλοδοξία του, δὲν εἶναι ποτὲ ταπεινός. Τὸ ν' ἀναζητᾶς μιὰν αὐθεντία καὶ νὰ τὴν δέχεσαι σὰν ὁδηγὸ εἶναι τὸ νὰ καταστρέφεις τὴν ἐνόρασι, τὴν κατανόησι. Ἡ ἐπιδίωξι τοῦ ἰδανικοῦ ἐμποδίζει τὴν ταπεινότητα, διότι τὸ ἰδανικὸ εἶναι τὸ δόξασμα τοῦ ἑαυτοῦ, τοῦ ἐγώ. Πῶς μπορεῖ ἐκεῖνος ποὺ μὲ διάφορους τρόπους δίνει σπουδαιότητα στὸ ἐγώ, νὰ εἶναι ποτὲ ταπεινός; Χωρὶς ταπεινότητα, δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ὑπάρξει ἡ πραγματικότης.

«Μὰ ὅλο μου τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ ἦρθα ἐδῶ εἶναι γιὰ νὰ βρῶ ποιὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς».

Ἂν ἐπιτρέπετε νὰ τὸ πεῖ κανείς, ἔχετε ἁπλῶς πιαστεῖ σὲ μιὰν ἰδέα, ποὺ σᾶς γίνεται ἔμμονη. Αὐτὸ εἶναι κάτι γιὰ τὸ ὁποῖο πρέπει κανεὶς νὰ εἶναι διαρκῶς ἄγρυπνος. Θέλοντας νὰ μάθετε τὸν ἀληθινὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς, ἔχετε διαβάσει πολλοὺς φιλοσόφους κι' ἀναζητήσατε πολλοὺς διδασκάλους. Μερικοὶ λένε αὐτό, μερικοὶ τὸ ἄλλο, καὶ σεῖς θέλετε νὰ γνωρίσετε τὴν ἀλήθεια. Λοιπόν, θέλετε νὰ γνωρίσετε τὴν ἀλήθεια αὐτῶν ποὺ ἐκεῖνοι λένε, ἢ τὴν

ἀλήθεια τῆς δικῆς σας ἀναζητήσεως;

«Ὅταν κάνετε μιὰν τέτοιαν κατ' εὐθεῖαν ἐρώτησι, εἶμαι μᾶλλον διστακτικὸς στὴν ἀπάντησί μου. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν μελετήσει κι' ἔχουν πειραματισθεῖ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἐγὼ θὰ μπορέσω ποτέ, καὶ θὰ ἦταν παράλογη ἔπαρσι ἀπὸ μέρους μου νὰ παραβλέψω τὸ τί αὐτοὶ ἔχουν πεῖ, ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ μὲ βοηθήσει ν' ἀνακαλύψω τὸ νόημα τῆς ζωῆς. Ἀλλὰ ὁ καθένας μιλάει σύμφωνα μὲ τὴν πεῖρα του καὶ τὴν κατανόησί του, καὶ μερικὲς φορὲς ὁ ἕνας ἀναιρεῖ τὸν ἄλλον. Οἱ Μαρξισταὶ λέγουν ἕνα πρᾶγμα καὶ οἱ θρησκευόμενοι κάτι τελείως διαφορετικό. Σᾶς παρακαλῶ βοηθῆστε με νὰ βρῶ τὴν ἀλήθεια σὲ ὅλ' αὐτά».

Γιὰ νὰ δεῖ κανεὶς τὸ ψεύτικο σὰν ψεύτικο, καὶ τὴν ἀλήθεια στὸ ψεύτικο, καὶ τὸ ἀληθινὸ σὰν ἀληθινό, δὲν εἶναι εὔκολο. Γιὰ ν' ἀντιληφθεῖ κανεὶς καθαρά, πρέπει νὰ ὑπάρχει ἐλευθερία ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία, ποὺ στρεβλώνει καὶ διαμορφώνει τὸν νοῦ. Εἴσαστε τόσο πρόθυμος νὰ βρεῖτε τὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς ζωῆς ποὺ ἡ ἴδια σας ἡ προθυμία γίνεται ἐμπόδιο γιὰ τὴν κατανόησι τῆς ἀναζητήσεώς σας. Θέλετε νὰ γνωρίσετε τὴν ἀλήθεια αὐτῶν ποὺ ἔχετε διαβάσει καὶ ὅσων λέγουν οἱ διδάσκαλοι, ἔτσι δὲν εἶναι;

«Ναί, ἀπολύτως».

Τότε θὰ πρέπει νὰ εἴσαστε ἱκανὸς νὰ βρεῖτε γιὰ τὸν ἑαυτό σας τί εἶναι ἀληθινὸ σὲ ὅ,τι λέγουν. Ὁ νοῦς σας θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ ἔχει ἄμεση ἀντίληψι· ἂν δὲν εἶναι, θὰ χαθεῖ στὴ ζούγκλα τῶν ἰδεῶν, τῶν γνωμῶν καὶ τῶν πίστεων. Ἂν ὁ νοῦς σας δὲν ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ δεῖ τί εἶναι ἀληθινό, θὰ εἴσαστε σὰν τὸ φύλλο ποὺ τὸ παίρνει ὁ ἄνεμος. Ἑπομένως, ἐκεῖνο ποὺ εἶναι σημαντικὸ δὲν εἶναι τὰ συμπεράσματα κι' οἱ ἰσχυρισμοὶ τῶν ἄλλων, ὁποιοιδήποτε κι' ἂν εἶναι, ἀλλὰ τὸ νὰ ἔχετε ἐσεῖς ὁ ἴδιος ἄμεση ἀντίληψι τοῦ τί εἶναι ἀληθινό. Δὲν εἶν' αὐτὸ οὐσιῶδες;

«Νομίζω ὅτι εἶναι, ἀλλὰ πῶς θὰ μπορέσω ν' ἀποκτήσω αὐτὸ τὸ χάρισμα;»

Ἡ κατανόησι δὲν εἶναι ἕνα χάρισμα φυλαγμένο γιὰ τοὺς λίγους, ἀλλὰ ἔρχεται σ' ἐκείνους ποὺ μὲ ζῆλο ζητοῦν τὴν αὐτόγνωσι. Ἡ σύγκρισι δὲν φέρνει τὴν κατανόησι, ἡ σύγκρισις εἶναι μιὰ ἄλλη μορφὴ ἀποσπάσεως, ὅπως κι' ἡ κρίσις εἶναι ἀποφυγή. Γιὰ νὰ ὑπάρξει ἡ ἀλήθεια, ὁ νοῦς πρέπει νὰ εἶναι χωρὶς σύγκρισι, χωρὶς ἀξιολόγησι. Ὅταν ὁ νοῦς συγκρίνει, ὅταν ἀξιολογεῖ, δὲν εἶναι σιωπηλός, εἶναι ἀπασχολημένος. Ὁ νοῦς ποὺ εἶναι ἀπασχολημένος εἶναι ἀνίκανος γιὰ καθαρὴ κι' ἁπλὴ ἀντίληψι.

«Τότε σημαίνει αὐτὸ ὅτι πρέπει νὰ ξεγυμνώσω τὸν ἑαυτό μου ἀπ' ὅλες τὶς ἀξίες ποὺ ἔχω διαμορφώσει, ἀπ' ὅλην τὴ γνῶσι ποὺ ἔχω μαζέψει;»

Δὲν πρέπει ὁ νοῦς νὰ εἶναι ἐλεύθερος γιὰ ν' ἀνακαλύψει; Μποροῦν οἱ γνώσεις, οἱ πληροφορίες — τὰ συμπεράσματα καὶ οἱ ἐμπειρίες τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ τῶν ἄλλων, αὐτὸ τὸ ἀπέραντο, συσσωρευμένο φορτίο τῆς μνή-

μης - νὰ φέρουν τὴν ἐλευθερία; Ὁ νοῦς δὲν εἶναι ποτὲ ἥσυχος ἂν διαρκῶς ἀποκτάει καὶ ὑπολογίζει, καὶ δὲν πρέπει ὁ νοῦς νὰ εἶναι σιωπηλὸς γιὰ νὰ ὑπάρξει ἡ ἀλήθεια;

«Τὸ βλέπω αὐτό, ἀλλὰ δὲν ζητᾶτε πάρα πολλὰ ἀπὸ ἕναν ἁπλὸ καὶ ἀμαθῆ νοῦ σὰν τὸν δικό μου;»

Εἴσαστε ἁπλὸς καὶ ἀμαθής; Ἂν πραγματικὰ ἤσασταν, θὰ σᾶς ἦταν μιὰ μεγάλη χαρὰ ν' ἀρχίζατε μὲ ἀληθινὴ διάθεσι ἐξετάσεως· δυστυχῶς ὅμως δὲν εἴσαστε. Ἡ σοφία κι' ἡ ἀλήθεια ἔρχονται στὸν ἄνθρωπο ποὺ ἀληθινὰ λέγει: «Εἶμαι ἀμαθής, δὲν ξέρω». Οἱ ἁπλοί, οἱ ἀθῶοι, ὄχι ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι φορτωμένοι μὲ γνῶσι, θὰ δοῦνε τὸ φῶς, διότι εἶναι ταπεινοί.

«Ἕνα πρᾶγμα μόνο θέλω, νὰ γνωρίσω τὸν ἀληθινὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς, καὶ σεῖς μὲ κατακλύσατε μὲ πράγματα ποὺ εἶναι πέρ' ἀπὸ μένα. Σᾶς παρακαλῶ, δὲν μπορεῖτε νὰ μοῦ πεῖτε μὲ ἁπλὰ λόγια ποιὸς εἶναι ὁ πραγματικὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς;»

Κύριε, θὰ πρέπει ν' ἀρχίσετε ἀπὸ κοντὰ γιὰ νὰ πᾶτε μακριά. Ἐσεῖς θέλετε τὸ ἀπέραντο χωρὶς νὰ δεῖτε αὐτὸ ποὺ εἶναι τριγύρω σας. Θέλετε νὰ γνωρίσετε τὸ νόημα τῆς ζωῆς. Ἡ ζωὴ δὲν ἔχει μήτε ἀρχή, μήτε τέλος, εἶναι καὶ θάνατος καὶ ζωή· εἶναι τὸ πράσινο φύλλο καὶ τὸ μαραμένο φύλλο ποὺ τὸ σέρνει ὁ ἄνεμος· εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀπροσμέτρητη ὀμορφιά της· εἶναι ἡ θλίψι τῆς μοναξιᾶς κι' ἡ εὐδαιμονία τῆς μοναχικότητος. Δὲν μπορεῖ νὰ μετρηθεῖ, μήτε καὶ μπορεῖ ὁ νοῦς νὰ τὴν ἀνακαλύψει.

Φυσικὸς Κόσμος :
Τὸ μέγα ποίημα

Ὁ διάσημος Γάλλος φυσικὸς Louis Leprince - Ringuet ὑποστηρίζει ὅτι περικλείεται ποίησις σὲ ὅλες τὶς μεγάλες θεωρίες καὶ στὰ ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα, διότι ὁ φυσικὸς κόσμος ὁλόκληρος εἶναι ἕνα ποίημα. Οἱ ἐπιστήμονες, ὅμως, δὲν εἶναι ποιηταί. Τραγουδοῦν, ἁπλῶς, σὲ τεράστιες χορῳδίες τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ Ἀνθρώπου.

ΤΡΑΓΟΥΔΟΥΜΕ —λέγει— ἕνα τραγούδι ποὺ δὲν τὸ τραγούδησε κανείς: ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ τῆς ἀντιΰλης ποὺ ἐκρήγνυται ξεκινῶντας ἀπὸ τὰ μεγάλα συγχροτρόνια, διακριτικὰ στὴν ἀρχὴ καὶ ποὺ γεμίζει, πιθανόν, τὰ ὅρια τοῦ Σύμπαντος ὡς τοὺς ἀστέρες, ποὺ δὲν ξέρομε ἀκόμη πῶς νὰ τοὺς ὀνομάσωμε.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ τοῦ νετρίνου ποὺ τὸ ἀντιλαμβανόμαστε στὶς ἀσθενέστερες ραδιενεργὲς ἀντιδράσεις, βραδύτερα διαμορφούμενο στὰ νεόνια π καὶ στὰ λεπτόνια μ, γιὰ νὰ ἐξαπλωθῆ μεγαλοπρεπῶς στὸν Ἥλιο ποὺ λάμπει σχεδὸν ἀπεριόριστα καὶ τέλος γιὰ ν' ἀναπτυχθῆ τεράστια σ' ὅλο τὸ Σύμπαν.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ αὐτοῦ τοῦ ἀπειροελαχίστου σωματιδίου ποὺ ἀρνεῖται κάθε ὑλικότητα, ποὺ ξεφεύγει καὶ ἀπὸ τοὺς λεπτότερους ἀνιχνευτὲς καὶ τελικὰ γεμίζει τὰ διαστήματα.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ἀπὸ τὰ φωτόνια καὶ τὰ μεσόνια ποὺ προβάλλονται γύρω μας γενναιόδωρα, ἀπεριόριστα ἀριθμητικῶς, πιστὲς ἀντανακλάσεις ὅλων τῶν ἀλληλεπιδράσεων ποὺ ἐπιδιώκομε νὰ γνωρίσωμε.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ τῶν πλασμάτων τῆς ὕλης ποὺ ἀναπαύονται στὸ διαστρικὸ κενὸ ξεκινῶντας ἀπὸ τοὺς σουπερνόβας, ποὺ πορεύονται στὸ Διάστημα κρατῶντας τὴν τοπικότητά τους, κλεισμέναι στὶς παραδόσεις τους ἀπὸ τὰ ἠλεκτρομαγνητικὰ κυκλώματα, πού εἶναι τέκνα τῶν ἐξελίξεών τους.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ τῶν τεραστίων κβάζαρς πού ἡ γνῶσις τους θὰ μᾶς προσεγγίση μὲ τὴν προνομιοῦχο στιγμὴ ὅπου τὸ Σύμπαν ἄρχισε νὰ διαστέλλεται.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ τῶν νεφελωμάτων πού φεύγουν, τῶν κοσμικῶν ἀκτίνων, τῶν ἀπεριόριστα καμπυλούμενων στὰ ἑκατομμύρια χρόνια τῆς γαλαξιακῆς τους ὑπάρξεως.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ἀπὸ ὅλες τὶς ἀνακαλύψεις, ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀφηρημένους φορμαλισμούς, μεγάλα ποιήματα ἀκατανόητα καὶ ὅπου θὰ πρέπει νὰ συνηθίσωμε προοδευτικὰ καὶ ὅπου ἀνακαλύπτομε τὸ ὁλοένα μυστηριῶδες μεγαλεῖο τους.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ τῶν ἐπιστημόνων τέλος ποὺ ψάχνουν καὶ δὲν βρίσκουν, ἐκείνων ποὺ ἐπινοοῦν ἀνανεωμένες γνώσεις, ἐκείνων ποὺ βρίσκουν μιὰ φορὰ καὶ κυριεύονται ἀπὸ τοῦτο γιὰ ὅλη τους τὴ ζωή.

«Νέα Πολιτεία» 9 Μαρτ. 1969

Ἡ ἡλικία τοῦ Ἡλίου

Ἐπειδὴ εἰς κάθε τετραγωνικὸν ἑκατοστὸν τῆς Γῆς ἔρχεται ἀπὸ τὸν Ἥλιον ἕνα ποσὸν θερμότητος, ἴσον πρὸς 1,94 θερμίδας, προκύπτει ἀμέσως, ὅτι εἰς κάθε τετραγωνικὸν ἑκατοστὸν τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἡλίου ἀντιστοιχοῦν 1,94Χ46.481 θερμίδες, δηλαδὴ 90.000 θερμίδες περίπου. Συνεπῶς, αὐτὸ τὸ ποσὸν τῶν 90.000 θερμίδων ἀκτινοβολεῖται ἀπὸ κάθε ἑκατοστὸν τῆς ἡλιακῆς ἐπιφανείας εἰς κάθε λεπτὸν τῆς ὥρας. Ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ δεδομένου εὑρίσκομεν, ὅτι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Ἡλίου ἐπικρατεῖ θερμοκρασία τῆς τάξεως τῶν 6.000 βαθμῶν Κελσίου.

Τὸ 1848 ὁ Μάγερ ὑπέδειξεν, ὅτι ἡ θερμότης τοῦ Ἡλίου, ἡ διασκορπιζομένη εἰς τὸ Διάστημα, εἶναι δυνατὸν νὰ ἰσοφαρισθῇ μὲ τὴν θερμότητα, ἡ ὁποία προκαλεῖται, λόγῳ τῆς πτώσεως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἡλίου ἀφθόνου μετεωρικῆς ὕλης.

Ἡ ἐν λόγῳ ὑπόθεσις ἀποδεικνύεται σήμερον ἐντελῶς ἐσφαλμένη, διότι τότε μόνον θὰ ἐξισοῦτο ἡ γενωμένη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θερμότης μὲ τὴν ἀκτινοβολουμένην, ὅταν εἰς κάθε δευτερόλεπτον ἔπιπτον εἰς τὸν Ἥλιον δύο τρισεκατομμύρια τόννοι μετεωρικῆς ὕλης, μὲ τὴν ταχύτητα τῶν 600 χλμ. τὸ δευτερόλεπτον. Ἀλλὰ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀνὰ ἑκατὸν ἔτη, θὰ συνεσωρεύετο εἰς Ἥλιον μᾶζα ὕλης, ἴση μὲ τὴν μᾶζαν τῆς Γῆς μας.

Ὁ Χέλμοτζ καὶ ἔπειτα τὸ 1893 ὁ Κέλβιν, ἀπέδωσαν τὴν συνεχῆ ἀναπαραγωγὴν τῆς ἡλιακῆς θερμότητος, εἰς τὴν συστολὴν τοῦ Ἡλίου.

Ὁ ἥλιος, κατ' αὐτὴν τὴν ἄποψιν, χάνει θερμότητα καὶ ψύχεται. Ἀλλ' ἡ ψύξις του συνεπάγεται τὴν συστολήν του ἡ δὲ συστολὴ ἀποτελεῖ πηγὴν θερμότητος καὶ τόσης, ὥστε νὰ ἰσοφαρίζεται ἡ ἀκτινοβολουμένη. Κατὰ 75 μόνον μέτρα, ἐὰν περιορίζεται ἡ ἀκτὶς τῆς ἡλιακῆς σφαίρας ἐτησίως, θὰ ἐξησφαλίζετο αὐτὴ ἡ ἰσορροπία.

Ἀναγκαία συνέπεια αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ δεδομένον τῆς σημερινῆς τιμῆς τῆς ἐπιφανειακῆς θερμοκρασίας τοῦ Ἡλίου τῶν 6.000 βαθμῶν Κελσίου, προκύπτει, ὅτι ἡ ἡλικία του θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἴση, μὲ 25 ἑκατομμύρια ἔτη καὶ δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀπομένουν παρὰ μόνον ἄλλα 10 ἑκατομμύρια ἔτη μέχρι τοῦ τέλους τῆς ζωῆς του.

Σύμφωνα μὲ τὴν θεωρίαν τοῦ Ἀϊνστάϊν, δὲν ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ ὕλης καὶ ἐνεργείας. Ἡ ὕλη ἐξαϋλοῦται καὶ γίνεται ἐνέργεια. Ἕνα δὲ μόνον γραμμάριον ὕλης, ἐὰν ἐξαϋλωθῇ ὁλόκληρον, ἀποδίδει τὸν ἀσύλληπτον ἀριθμὸν τῶν 21,5 τρισεκατομμυρίων θερμίδων, δηλαδὴ 25 ἑκατομμ. ὡριαῖα κιλοβὰτ ἐνεργείας. Εἶναι λοιπὸν δυνατόν, νὰ συντηρῆται ὁ Ἥλιος, ἐξοδεύων τὴν ὕλην του. Ἀρκοῦν δὲ διὰ τὰ 5,5 ἑκτάκις ἑκατομμύρια θερμίδων κατὰ λεπτόν, τὰ ὁποῖα ἀκτινοβολεῖ ὁ Ἥλιος, νὰ ἐξοδεύωνται 250 ἑκατομμύρια γραμμάρια τῆς ὕλης του. Εἶναι δὲ αὐτὰ πολὺ ὀλίγα ἐν σχέσει μὲ τὴν τεραστίαν μᾶζαν τοῦ Ἡλίου τῶν δύο ἐννεάκις ἑκατομμυρίων τόννων, διότι θὰ πρέπει νὰ περάσουν 14,3 δισεκατομμύρια ἔτη, διὰ νὰ χάσῃ τὸ ἕνα μόνον χιλιοστὸν τῆς ὕλης του. Ἂς σημειωθῇ δέ, ὅτι αὐτὸ τὸ ἓν μόνον χιλιοστὸν τῆς ὕλης του εἶναι 333 φορὰς μεγαλύτερον τῆς μάζης τῆς Γῆς.

Ἐξηγεῖται λοιπόν, διατί ὁ Ἥλιος δὲν σβήνει. Ἁπλούστατα ἐξοδεύει τὴν ὕλην του, μετατρέπων αὐτὴν εἰς ἐνέργειαν.

Ἡ ζωὴ τοῦ Ἡλίου συνδέεται μὲ τὸ ὑδρογόνον αὐτοῦ. Ζῇ καὶ θὰ ζῇ ὁ Ἥλιος, ἐφ' ὅσον ἔχει ὑδρογόνον, τὸ ὁποῖον, φυσικά, δὲν εἶναι ἀνεξάντλητον. Ὑπολογίζεται, ὅτι κάθε δευτερόλεπτον, ἐξοδεύονται 564 ἑκατομμύρια τόννοι ὑδρογόνου καὶ παράγονται 560 ἑκατομμύρια τόννοι τοῦ στοιχείου «ἥλιον», ἐνῶ τὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια τόννοι, οἱ ὁποῖοι λείπουν, «τὸ ἔλλειμμα μάζης», μεταμορφοῦται εἰς ἐνέργειαν· ἐξαϋλοῦται.

Ὑπολογίζεται, τέλος, ὅτι τὸ ὑδρογόνον τοῦ Ἡλίου, ἐξησφάλισεν εἰς αὐτὸν μέχρι τώρα μίαν ζωὴν δύο ἕως τριῶν, τοὐλάχιστον, δισεκατομ-

μυρίων ἐτῶν, ἀπομένει δὲ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τόση ποσότης ὑδρογόνου, ὥστε νὰ παραταθῇ ἡ ζωή του, τὸ ὀλιγώτερον, ἄλλα δέκα δισεκατομμύρια ἔτη.

Δρ ΚΩΝ. Σ. ΧΑΣΑΠΗΣ
Ἀστρονόμος
«Ἐλεύθ. Κόσμος», 28 Φεβρ. 1969

Ἡ αἰώνια ζωὴ καὶ τὰ παιδιὰ

Ἡ τέχνη παρέστησε τὸ παιδὶ εἴτε ὡς νεάνιδα, στηρίζουσαν τὰ Ἐρέχθεια ὡς Καρυᾶτις, προασπίζουσαν τὴν ὡριμότητα ὡς Ἀφροδίτη, τὴν πόλιν καὶ τὸ πνεῦμα ὡς Ἀθηνᾶ. Εἴτε ὡς ἔφηβον, ἄνδρα, ἰσόθεον, Ἡνίοχον, Ἑρμῆν καὶ Δία. Ὡς μοχθοῦσαν καὶ ἡρωϊκῶς μαχομένην κατὰ τῆς πτώσεως καὶ διὰ τὴν ἀντίστασίν της μορφὴν τῆς συγχρόνου ζωῆς καὶ τέχνης.

Παραλλήλως πρὸς τοὺς καλλιτέχνας, φιλόσοφοι, λογοτέχναι, παιδαγωγοὶ καὶ νομοθέται ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὸ παιδὶ καὶ ἀπὸ βαθεῖαν ἐπίγνωσιν τῆς σημασίας του διὰ τὴν συνέχισιν καὶ τὴν καλυτέρευσιν τῆς ζωῆς, ἐξέφρασαν εὐχὰς καὶ διετύπωσαν ἀξιώματα, γνώμας, κανόνας εὐγονικῆς καὶ παιδοκομίας, κατήρτισαν νόμους διὰ τὴν ἀνατροφήν, τὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ παιδιοῦ.

Εἰς τὴν Σπάρτην ὁ Λυκοῦργος ἐθέσπισε τὴν ἀρχήν, ὅτι ἡ ἀγωγὴ τοῦ παιδιοῦ ἦτο τῆς πολιτείας, ἰδίως, ἔργον, ὄχι τῶν γονέων, σκοπὸς δὲ αὐτῆς ἔδει νὰ εἶναι ἡ διὰ τῆς ἀσκήσεως καὶ σκληραγωγίας διάπλασις πολιτῶν, ἱκανῶν νὰ ὑπηρετοῦν ἀξίως τοὺς σκοποὺς τῆς πολιτείας.

Ἀντιθέτως, ὁ Πυθαγόρας ἤθελε τὴν σωματικὴν ἀνάπτυξιν διεπομένην ἀπὸ ἠθικά, πνευματικὰ τέλη, τὰ ὁποῖα οἱ ἀνδρούμενοι θὰ ἐκαλοῦντο νὰ ὑπηρετήσουν πρὸς τελείωσιν ἑαυτῶν καὶ τῶν ἄλλων.

Ὁ Σόλων διὰ τῆς νομοθεσίας του ἀπέβλεψεν εἰς τὴν ἁρμονικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς τοῦ παιδιοῦ, ἑδραιώσας οὕτω τὸ ἀθηναϊκὸν ἰδεῶδες.

Ὁ κατὰ τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν σοφώτερος ἁπάντων τῶν ἀνθρώπων Σωκράτης, ἀναλώσας ὅλην τὴν ζωήν του εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς νεότητος, διδάσκει ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ διδαχθῇ, νὰ θελήσῃ νὰ μάθῃ τὸ καλόν, ὁπότε δὲν θὰ πράττῃ τὸ κακόν. Ἑκὼν κακὸς οὐδείς.

Ὁ θεῖος Πλάτων, ὁ πατὴρ τῆς Εὐγονικῆς, ἀφώρισεν —ὅπως ὁ Εὐριπίδης— ὅτι «ἐξ ἀκμαζόντων δεῖ τὰ ἔκγονα γίνεσθαι», ἐχόμενος τοῦ Ἱπποκρατείου: «Ὁ γόνος πανταχόθεν ἔρχεται τοῦ σώματος ἀπὸ τῶν ὑγιηρῶν ὑγιηροί, ἀπὸ τῶν νοσηρῶν νοσηροί», καὶ διακηρύσσει, ὅτι δὲν ὑπάρχει διὰ τὸν ἄνθρωπον ἀσχόλημα θειότερον ἀπὸ τὴν παιδείαν τῶν οἰκείων καὶ τῶν συμπολιτῶν του.

Ὁ Ἀριστοτέλης, πρῶτος ἐπιστημολόγος, μεγάλην ἀπέδιδε σημασίαν εἰς τὴν κληρονομικότητα καὶ τὴν εὐγονίαν, πλειστάκις ἀναφερόμενος εἰς τὰς σωματικὰς καὶ τὰς ψυχικὰς προδιαθέσεις. Ἀλλὰ καὶ τῆς βρεφοκομίας καὶ τῆς παιδοκομίας ἅπτεται, ἰδιαιτέρως, ὑπεραμυνόμενος τοῦ μητρικοῦ θηλασμοῦ καὶ συνιστῶν τὴν σύγχρονον σκληραγώγησιν τῶν παιδιῶν χωρὶς νὰ ὑποτιμᾶ τὴν σημασίαν καὶ τῆς προσηκούσης ἠθικῆς των διαπλάσεως, διά τῆς ἐμπεδώσεως εἰς τὰς ψυχάς των τῆς αἰδοῦς, τῆς σεμνότητος, τῆς εὐταξίας, τῆς σωφροσύνης, τοῦ μέτρου καὶ κατὰ τὴν ὀδύνην καὶ κατὰ τὴν ἡδονήν, τὴν αἴσθησιν τοῦ ἀρκοῦντος, τὴν ἕλξιν πρὸς τὸ ὀλίγον καὶ καλόν, τὴν καταφορὰν ἐναντίον τοῦ πολλοῦ καὶ κακοῦ, διδάσκων ἐν ἑνὶ λόγῳ τὴν μεσότητα ἐν παντί, παραλλήλως πρὸς τὴν ὑπερτάτην, ἅμα δὲ καὶ ἐχέφρονα ἀνδρείαν.

Ὁ Χριστός, ὅλοι γνωρίζομεν πόσον, ἰδιαίτατα ἐτίμησε, προέβαλε, ἐκήρυξε εὐλογημένα τὰ παιδία: «Ἄφετε τὰ παιδία ἐλθεῖν πρός με». Ἀλλὰ μήπως ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, ὁ Παῦλος, δὲν ἐκήρυσσε: «Πατέρες, παιδεύετε τὰ τέκνα ὑμῶν»; Μήπως οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι δὲν δίδουν εἰς τοὺς γονεῖς καὶ δι-

δασκάλους πολυτίμους συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας διὰ τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν παιδιῶν; Ἡ ὠρρώδησεν ὁ Λούθηρος νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν ἀμέλειαν καθ' ὅ,τι ἀφορᾶ τὴν ἀγωγὴν τῶν παιδιῶν, ὡς τὴν μεγαλυτέραν τῶν γονέων των ἁμαρτίαν;

ΣΠΥΡΟΣ ΧΑΡΟΚΟΠΟΣ

Καθηγ. Πανεπ. Θεσσαλονίκης

«Ἐλεύθ. Κόσμος», 25.12.1968

Ἡ προσευχὴ ἔχει μέλλον;

Μπορεῖ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος νὰ προσεύχεται; Ποιά εἶναι ἡ δύναμις τῆς θρησκευτικῆς πίστεως στὸν σύγχρονο κόσμο; Ποιό εἶναι τὸ μέλλον τῆς προσευχῆς;

Στὰ ἐρωτήματα τοῦτα τοῦ ἀμερικανικοῦ περιοδικοῦ NEWSWEEK, ἀπήντησαν, μεταξὺ ἄλλων:

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Ἰάκωβος: Ἐκπρόσωπος τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς: —Τώρα, ποὺ διαρκῶς περισσότερο ὡριμάζω στὰ χρόνια, βρίσκω ὅτι πρέπει νὰ προσεγγίσωμε τὸν Θεὸ κατὰ τρόπο διαφορετικό, καὶ ὅτι πρέπει νὰ βροῦμε μέσα ἐπικοινωνίας. Ὅταν προσεύχωμαι, βρίσκω ὅτι ἀμέσως μόλις πῶ κάτι μὲ τὴ μία παράδοση, διερωτῶμαι: «Εἶναι λοιπόν, ἔτσι;». Καὶ βρίσκω, ὅσο περνᾶ ὁ καιρός, ὅτι εἶναι πιὸ δύσκολο νὰ προσεύχεσαι, διότι νοιώθεις τὴ βαρύτητα τῆς ὑποχρεώσεως. Γίνεσαι ὑπόλογος καὶ ἀπὸ ἐδῶ πηγάζει ἡ μεγαλύτερη ἀνάγκη τοῦ περιεχομένου. Ὅταν ἤμουν παιδί, προσευχόμουν σὲ ἕνα Θεὸ ποὺ μποροῦσε νὰ ἦταν ὁ κριτής μου. Τώρα βρίσκω ὅτι ὁ κριτὴς πρέπει νὰ εἶμαι ἐγώ».

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Ράμσεη, τοῦ Καντέρμπουρυ, ἐκπρόσωπος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας: «Προσεύχομαι πάντα κάθε πρωΐ. Πιστεύω ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νὰ διαθέτης ὁρισμένη ὥρα γιὰ νὰ προσεύχεσαι. Δὲν εἶναι καλὸ νὰ γίνεται ἡ προσευχὴ τὸ βράδυ, ἰδιαίτερα μετὰ ἀπὸ τὸ φαγητό. Προτιμῶ νὰ προσεύχωμαι μὲ δυνατὴ φωνή. Στὴν ἐκκλησία ὅμως, κάνω τὴν προσευχή μου ψιθυριστά».

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Χέρμαν τοῦ Μονάχου, πρόεδρος τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας: «Πολλοὶ ἄνθρωποι, οἱ περισσότεροι, ἀρχίζουν τὴν ἡμέρα τους μὲ καφὲ καὶ τσιγάρο. Ἐγὼ ἀρχίζω τὴν ἡμέρα μου μὲ προσευχή. Νομίζω ὅτι ἀκούω τὴ φωνὴ τοῦ Θεοῦ στ' αὐτιά μου. Ἐπὶ 35 χρόνια προσεύχομαι καὶ βρίσκω πὼς κάθε μέρα ὑπάρχει κάτι τὸ καινούργιο».

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Φοῦλτον Σήν, τοῦ Ρότσεστερ: «Ὅσο γερνᾶ κανεὶς περισσότερο, νοιώθει ὅτι ἡ προσευχὴ γίνεται πιὸ εὔκολη, ἀλλὰ καὶ πιὸ δύσκολη. Πιὸ εὔκολη, γιατὶ ἔχει γίνει συνήθεια, πιὸ δύσκολη, γιατὶ τὴν καταλαβαίνει καλύτερα. Ὁ προσευχόμενος βρίσκει ἕναν τρόπο νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸν Θεὸ καὶ μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ γίεται πιὸ δύσκολη ἡ προσευχή. Δὲν εἶναι πλέον αἴτημα, ἀλλὰ ὑποταγή».

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ τῆς Θεολογίας Πανεπιστημίου Βόννης, Χ. Γκέγιας: «Δὲν μπορῶ νὰ ἀποκαλύψω τὰ μυστικά μου μὲ τὸν Θεό».

Ὁ φιλόσοφος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας Λέσλι Ντιούαρτ, ἀνέφερε: «Ἡ θεολογία εἶναι ἡ προσευχὴ τῶν διανοουμένων. Ἐκεῖνος ποὺ σκέπτεται τὴν ἔννοια μιᾶς καταστάσεως, κάνει προσευχή».

Ὁ δόκτωρ Λάγκτον Γκίλκυ, τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Σικάγου, παρετήρησε:

«Νομίζω ὅτι θὰ ἔλθουν σὲ δύσκολη θέση πολλοὶ σύγχρονοι θεολόγοι ἂν ὑποχρεωθοῦν νὰ δηλώσουν ὅτι δὲν προσεύχονται. Καὶ πολλοὶ πιστοὶ ἔχουν ξεπεράσει τὴν προσευχή».

Φαινόμενα τῆς ἐποχῆς

Ἀπὸ τὴν Ἀτλαντίδα, Νέας Ὑόρκης:

«Παγκόσμιον εἶναι τὸ φαινόμενον τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκκλησιαζομένων, καὶ ἡ ἀπροθυμία τῶν νέων νὰ προσέλθουν στὰς τάξεις τοῦ κλήρου. Τὰ ἐπικρατοῦντα τώρα φιλοσοφικὰ ρεύματα Μαρξισμός, Φρουδισμός, πραγματισμὸς καὶ ὑπαρξισμὸς δίδουν ἄλλας κατευθύνσεις καὶ ἑρμηνείας στὰς φυσικὰς ἀνησυχίας τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ζητάει τὸν Θεὸ καὶ τὸ νόημα τῆς ζωῆς.

»Καθὼς δὲ μᾶς εἶναι γνωστόν, ἡ ἐποχή μας δὲν θεολογεῖ, ἀλλὰ ἐπιστημονολογεῖ καὶ γιὰ τὰ προβλήματα τῆς καρδιᾶς ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον ὄχι στὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ στα γραφεῖα τοῦ ψυχιάτρου πρὸς ἐξήγησιν καὶ θεραπείαν, σύμφωνα μὲ τὰ διδάγματα τῆς ψυχοβιολογίας.

»Μέχρι ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος ἐξηγεῖται μόνον ὡς ψυχοβιολογικὴ σύνθεσις ἔνθα αἱ πράξεις του ἐκπληροῦν βιολογικὴν ἀνάγκην καὶ ἔχουν ψυχολογικὴν δικαίωσιν καὶ κοινωνικὴν σκοπιμότητα, καὶ οὐχὶ σπανίως καὶ ἠθικὴν κατάκρισιν. Αὐτὴν τὴν ἠθικὴν ἀποδοκιμασίαν ζητεῖ νὰ προλάβη ἡ Θρησκεία δημιουργῶντας στὸν κάθε ἄνθρωπο ἠθικὴν συνείδησιν καὶ φωνὴν τοῦ Θεοῦ, ποὺ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν ζωώδη ἑαυτό μας καὶ νὰ παύσωμε νὰ εἴμεθα λύκοι γιὰ τοὺς ἄλλους καὶ κόλακες γιὰ τὸν καλὸν ἑαυτόν μας.

»Ἡ αὔξησις τῆς ἐγκληματικότητος καὶ κάθε βαρβαρότητα ποὺ ἐκδηλοῦται ἐσχάτως ἐδῶ, μαρτυρεῖ ὅτι, τὸ ἄδειο στομάχι καὶ τὸ γεμᾶτο στομάχι χωρὶς ἠθικὴν συνείδησιν τροχίζουν τὰ δόντια τοῦ λεονταριοῦ ποὺ κατοικεῖ μέσα μας.

»Τὸ πρόβλημα λοιπὸν τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὄχι τόσον ἡ ὑμνολογία τοῦ Θεοῦ ποὺ μέσα στὰς ψαλμῳδίας κρύπτεται ἡ δίψα γιὰ ψυχαγωγία μας, ἀλλὰ ἡ γνῶσις ὡς ψυχοπνευματικὴ βοήθεια τοῦ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

»Καὶ πρέπει ἡ Ἐκκλησία νὰ κάνη σκληροὺς ἀγῶνας, ὥστε ΝΑ ΜΗ ξηρανθῆ ὁ κῆπος τῆς ἀνθρώπινης καρδιᾶς ποὺ δίδει τὸ ἄρωμα καὶ γλύκα στὸ φροῦτο τῆς ζωῆς καὶ τὴ σκάλα τοῦ Οὐρανοῦ».

Αἰδ. Ζ. ΓΟΥΓΟΥΤΤΑΣ

Τίτλοι τοῦ Πάπα

«Ἐπισήμως, ὁ Πάπας εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης, ὁ Διάδοχος τοῦ Διδασκάλου τῶν Ἀποστόλων, ὁ Ἀνώτατος Ποντίφηξ τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας, ὁ Δοῦλος τῶν Δούλων τοῦ Θεοῦ, ὁ Πατριάρχης τῆς Δύσεως, ὁ Πριμάτος τῆς Ἰταλίας, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Μητροπολίτης τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐπαρχίας καὶ ὁ Ἀνώτατος Ἄρχων τοῦ κράτους τῆς πόλεως τοῦ Βατικανοῦ. Ἀνεπισήμως ἀποκαλεῖται συχνὰ Πρύτανις τοῦ Κόσμου ἐπὶ τῆς Γῆς, Πατὴρ τῶν Πριγκίπων κα Βασιλέων, Ἀνώτατος Ποντίφηξ καὶ Μέγιστος Ποντίφηξ (Ποντίφεξ Μάξιμους).

Στὴν λατινικὴ ποντίφηξ ἐσήμαινε γεφυροποιὸς καὶ στὴν ἀρχαία Ρώμη ὁ τίτλος ἐδίδετο στὸν λαμπρὸ ἡγέτη ποὺ ἐβασίλευε ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀνεγερθῆ γέφυρα στὸν Τίβερι, καὶ ἔπρεπε τὰ πνεύματα τοῦ ποταμοῦ νὰ ἐξευμενισθοῦν. Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἔφερε τὸν τίτλο, τοῦ Ποντίφεξ Μάξιμους, ἀλλὰ τὸ 440, ὁ τίτλος μετεβιβάσθη στὸν Πάπα Λέοντα Ι καὶ ἀπὸ τότε τὸν κληρονόμησε ἀνεπισήμως ἡ παποσύνη.

Στὴν Ρώμη τὸν λένε «Ιλ Πάπα» (ὁ Πάπας) ἀπὸ τὶς πρῶτες συλλαβὲς τῶν λέξεων Π ά τ ε ρ Π ά τ ρ α υ μ (πατὴρ πατέρων)».

(Ἀπὸ ἀνάγνωσμα γιὰ τὴν οἰκουμενικὴ δραστηριότητα τοῦ Βατικανοῦ στὴν ἐφημερ. «Τὸ Χρῆμα»).

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Σημειώσεις ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ἰωάννου Μαντωνάκη, ψυχιάτρου: Τὸ ψυχαναλυτικὸν ψυχόδραμα.

Ὁ συγγραφεύς, ψυχίατρος τοῦ Αἰγινητείου νοσοκομείου, ὅπου ἡ εἰδικὴ κλινικὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, παρουσιάζει τὴν προέλευσι, τὸ περιεχόμενο, τὸν ἀντικειμενικὸ σκοπὸ καὶ τὴν τεχνικὴ μιᾶς νέας μεθόδου θεραπείας τῶν ψυχικῶν ἀσθενειῶν. Ἡ μέθοδος βασίζεται στὴν Ψυχανάλυσι, τῆς ὁποίας εἰσηγητὴς στὴν Ἑλλάδα ὑπῆρξε (1927) ὁ Καθηγητὴς κ. Δημ. Κουρέτας. Τὸ ψυχόδραμα εἶναι ἕνας δραματικὸς αὐτοσχεδιασμός, ποὺ ἐπιτρέπει τὴν διερεύνησι τοῦ ψυχικοῦ βυθοῦ, μὲ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα τὴν ἐλευθέρωσι τῶν καταπιέσεων καὶ λύτρωσι τοῦ ἀσθενοῦς. Ἡ μέθοδος ἐφαρμόζεται στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1966 ἀπὸ ὁμάδα ἐπιστημόνων, τῆς ὁποίας μετέχει ὁ συγγραφεὺς καὶ ἐκθέτει περιπτώσεις ἐντυπωσιακές. Ἡ στήλη αὐτὴ εἶναι ἀναρμοδία νὰ κρίνη τὸ ἐπιστημονικὸ βάρος τῆς μελέτης. Μπορεῖ ὅμως νὰ σημειώση ὅτι τὸ θέμα εἶναι συγκλονιστικὸ καὶ ὁ συγγραφεὺς τὸ χειρίζεται μὲ ἕνα θαυμάσιο ἐκφραστικὸ ὄργανο.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ν. Παναγιώτου. Ὁ μῦθος τοῦ οἴκου τοῦ Ἀγαμέμνονα.

Μιὰ ἀξιόλογη φιλολογικὴ ἐργασία, ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ σπανίζουν στὴν ἑλληνική. Ὁ μῦθος τοῦ Οἴκου τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐξετάζεται καθὼς παρουσιάζεται στὰ ἔργα τῶν Σοφοκλῆ, Αἰσχύλου καὶ Εὐριπίδη, ἐπίσης τὴν σύγχρονη σκηνικὴ δημιουργία τῶν Κυπρίων κ. κ. Κούρου καὶ Χρυσάνθη.

Χρ. Σολομωνίδη: Τὰ Χριστούγεννα στὴν Τέχνη.

Διπλὸ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς μελέτης αὐτῆς. Προσφέρεται καὶ γιὰ τοὺς εἰδικοὺς καὶ γιὰ τὸ πολὺ

κοινόν, ποὺ μυεῖται στὸν χειρισμὸ τοῦ μεγάλου θέματος τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως ἀπὸ τὴν ζωγραφική, τὴν γλυπτική, τὴν μουσική, τὴν ὑμνολογία καὶ τὴν ποίησι, τόσο τὴν ἐκκλησιαστική, ὅσο καὶ τὴν νεώτερη Ἑλληνικὴ λογοτεχνική.

Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ὁ παραγωγικώτατος συγγραφεὺς μᾶς δίνει τὸ μέτρον τῆς αἰσθητικῆς του δυναμικότητος. Τὸ ἔργον κοσμεῖται καὶ ἀπὸ 25 εἰκόνες.

Ἀλεξάνδρας Παραφεντίδη : Ἡ ποιήτρια Χρυσάνθη Ζιτσαία.

Βελτιωμένο κείμενο ὁμιλίας μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν 40 ἐτῶν τῆς πνευματικῆς ἐργασίας τῆς γνωστῆς ποιητρίας τῆς Β. Ἑλλάδος.

Δίνει ἐναργῆ τὴν προσωπικότητα τῆς ποιητρίας καὶ μερικὰ δείγματα τῆς ἐργασίας της ἀνωτέρου πνευματικοῦ στόχου.

ΘΕΑΤΡΟ

Ρούλας Παπαδημητρίου : Πρωτοχρονιὰ τοῦ 2.000 μ.Χ.

Ἕνα ἐλαφρὸ θεατρικὸ παιχνίδι, πλεγμένο στὸ ἀποκοίμισμα τῆς ἡρωΐδος ἀπὸ τὴν ἐποχή μας στὴν ὄχι τόσο μακρινὴ τῆς αὐγῆς τοῦ 21ου αἰῶνος, ὅπου ἔχουν λυθῆ ὅλα τὰ σημερινὰ προβλήματα καὶ ἡ γῆ ἔγινε παράδεισος. Τὰ ἐργοστάσια λειτουργοῦν αὐτόματα μὲ κουμπιά, τὰ χωράφια δίνουν πλούσιους καρποὺς μόνον μὲ ἀεροψεκασμούς, ὁ ἥλιος λούζει ὅλα τὰ σπίτια, οἱ ἄνθρωποι ζοῦν σὰν ἀδέλφια, πίνουν νέκταρ (ὄχι ἀλκοολικὸ) καὶ δαπανοῦν μόνον πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας γιὰ τὸ ταξίδι Ἑλλάδος — Ἀμερικῆς, ἐπίσης παρακολουθοῦν ποδοσφαιρικὰ μὰτς στὸν Ἄρη. Χαρακτηριστικὸν τῆς ἀγαθότητος τοῦ ὁραματισμοῦ εἶναι ἡ λύσις τοῦ φυλετικοῦ προβλήματος, ποὺ δὲν ἐπιτυγχάνεται ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου καὶ στὰ πλαίσια τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος, ἀλλὰ μὲ κάποιον μυστηριώδη τρόπο, ποὺ μετατρέπει ὅλους τοὺς ἐγχρώμους σέ... λευκούς!

Σὰν παιχνίδι ἔχει τὴν ἀξία του, χωρὶς ἄλλες ἀξιώσεις. Γι' αὐτό, φαίνεται πὼς ἐσημείωσε ἐπιτυχία ὅπου παίχτηκε.

ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

Ζάχου Σαμολαδᾶ : Τὰ ἰδανικά μας.

Δύο εἶναι, κατὰ τὸν συγγραφέα τῆς μελέτης, τὰ ἰδανικά, δηλ. πρέπει νὰ εἶναι: Πρῶτον, ἡ ἑνότης τῆς πνευματικῆς δημιουργίας, καὶ δεύτερον, ἡ κοινοκτημοσύνη της. Τὰ ἰδανικὰ αὐτὰ συγκροτοῦν τὸν σύγχρονον ἀνθρωπισμό, ποὺ θὰ πρέπει ἡ Ἑλλὰς νὰ προβάλη, μεταβαλλομένη σὲ σύγχρονο οἰκουμενικὸν κέντρον.

Ὁ συγγραφεὺς ὁραματίζεται ἕνα εἶδος ἀναβιώσεως τῆς ἰδεολογίας τοῦ Σικελιανοῦ, μὲ τὴν σύστασι μιᾶς «Φιλικῆς Ὁμάδας» γιὰ τὴν καλλιέργεια καὶ διάδοσι τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἐξ

ἄλλου δραματίζεται τὴν ἐξυγίανσι τοῦ συνεργατισμοῦ, μὲ ἀποτέλεσμα, ἀρχικά, τὴν κοινωνικὴ εἰρήνη, καὶ τελικὰ τὴν «ἰδεολογικὴ ἑνοποίησι Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς».

Ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρεται συχνὰ στοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, γιὰ νὰ θεμελιώση τὴν ἰδεολογική του ἐκστρατεία, πολὺ εὐγενική, βέβαια.

Κώστα Π. Καρυδάκη: Πηλιορείτικη Λαογραφία.

Σκοπὸς τοῦ συγγραφέως εἶναι, ὅπως ἐξηγεῖ, νὰ περισωθοῦν τὰ κυριώτερα τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ Πηλίου, ποὺ εἶχαν διατηρηθεῖ μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου πολέμου «πρὶν ἀκόμη τὸ ρεῦμα τοῦ μοντερνισμοῦ τὰ συμπαρασύρη εἰς τὴν ἀπύθμενη καταβόθρα τῆς λήθης». Σκοπὸς εὐγενικὸς καὶ ἀξιόλογος, γιατὶ τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα ἑνὸς λαοῦ διαιωνίζουν τοὺς προπάτορες καὶ τὴν ὀμορφιὰ τῆς ζωῆς τους, δίνοντας ἄρωμα καὶ στὴν σύγχρονη ζωὴ τῶν ἀπογόνων. Ὁ συγγραφεύς, συλλέκτης ὁ ἴδιος παλαιῶν χειρογράφων καὶ κειμηλίων, περισώζει ἐνδιαφέροντα ἔθιμα ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ Πηλίου, πολλὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι προφανὲς ὅτι ἔχουν ἀρχαία καὶ σχεδὸν μυστηριακὴ προέλευσι.

Κώστα Στούρνα: Τὸ σκολιὸ τῆς θάλασσας.

Εἶναι τὸ χρονικὸ τοῦ Παληοῦ Χορευτοῦ, τοῦ χωριοῦ τοῦ Πηλίου, ποὺ ἔκαψαν οἱ Ἰταλοί. Ὁ συγγραφεὺς τὸ ἀναστηλώνει μὲ τὴν ἁδρὴ ἀφήγησί του καὶ ζωντανεύει τοὺς ἀνθρώπους του, τοὺς ἁπλοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ, μὲ τὴν καθαρὴ καρδιά, ἔτσι ποὺ κερδίζουν τὴν ἀγάπη μας.

Ἀλλά, ἡ ἀγάπη μας καὶ ἡ συμπάθειά μας γίνεται πλατύτερη καὶ βαθύτερη, ὅταν ὁ ἴδιος, σ' ἕνα ἀναμνηστικὸ τεῦχος δίνει τὴν μορφὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ γυιοῦ του, τοῦ Στάμου Στούρνα, τοῦ τόσο πρόωρα χαμένου καλλιτέχνου, ποὺ δὲν πρόλαβε οὔτε 22 χρόνια νὰ συμπληρώση! Τὰ σχέδιά του ἀπὸ τὸ Πολυτεχνεῖο, τὰ κείμενά του τὰ παιδικὰ καὶ ἡ σειρὰ τῶν φωτογραφιῶν του ἔχουν μιὰ μακάβρια, δυστυχῶς, εὐγλωττία. Ὁ τραγικὸς πατέρας δὲν ἀναφέρει πουθενὰ τὸ δικό του ὄνομα, παραμερίζει καὶ σωπᾶ. Σιωποῦμε καὶ μεῖς μαζί του εἰς μνήμην τοῦ σπάνιου, ἀλήθεια, παιδιοῦ...

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Πάνου Παναγιωτούνη: Πρέβεζα.

Ὁ ποιητὴς συνεχίζει τὰ «λυρικὰ ὁδοιπορικά» του στὴν πόλι ποὺ συνεδέθη μὲ τὸν τραγικὸ θάνατο τοῦ Καρυωτάκη.

Τὰ ποιήματά του ἔχουν μιὰ ἐκφραστικὴ εὐστοχία ἀξιοσημείωτη. Πέραν ἀπὸ τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ δρᾶμα τοῦ ποιητοῦ ποὺ σκοτώθηκε, ἀνατομεῖ τὴν δύναμι ποὺ τὸν σκότωσε καὶ ποὺ εἶναι πάντα ζωντανή. Γιατί, καθὼς λέγει, «ὁ μεγάλος μας νεκρὸς πληγώνει τὴν καθημερινὴ Ἑλλάδα». Ξεχωρίζω αὐ-

τὸ τὸ ἐξάστιχο, γιὰ τὴν ἰδιαίτερη πεμπτουσία του:

Ἡ Πρέβεζα δὲν τελειώνει
δὲν εἶναι μιὰ πόλη ἢ ἕνα ὄνομα
εἶναι ἕνας πυροβολισμὸς στῆς
(καθημερινῆς
τὰ στήθεια, ἕνα μαχαίρι ποὺ
ἀκουμπᾶ στὰ σπλάχνα μας
γιὰ νὰ ἐκχέουν φῶς καὶ στάχτη...

Ἀριστείδη Κανδηλάπτη: Χαρούμενο Σχολεῖο.

Μιὰ χρήσιμη συλλογὴ ποιημάτων γιὰ σχολικὲς γιορτὲς μὲ θέματα ἐθνικὰ (25 Μαρτίου, 28 Ὀκτωβρίου, Σημαία κ. ἄ.), θρησκευτικὰ (Τρεῖς Ἱεράρχαι, Πάσχα, Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιὰ) καὶ γενικώτερα (Ἡ μητέρα, οἱ σχολικὲς ἐξετάσεις κ. ἄ).

Ἁπλᾶ, διαυγῆ, χωρὶς ἐκζητήσεις, προσιτὰ στὴν παιδικὴ ψυχή. Σημειώνομε δυὸ στίχους ἀπὸ τὸν ὕμνο τῆς Εἰρήνης: «Θεέ μου, γιὰ Σὲ πατρίδα μας ὅλος ὁ κόσμος εἶναι, κι' ἀδέρφια μας οἱ ἄνθρωποι ὅλης αὐτῆς τῆς γῆς».

Πέτρου Μ. Μαριδάκη: Ὁ θάνατος τοῦ φύλακα ἀγγέλου

Ὁ μᾶλλον ἐκφραστικὸς τίτλος θὰ ἦταν «τὸ διώξιμο» τοῦ φύλακα ἄγγελου, γιατὶ αὐτὸ γίνεται στὸ πρῶτο ποίημα, ποὺ τιτλοφορεῖ ὅλην τὴν συλλογή. Εἶναι μιὰ ἔκφρασις τῆς ἀρνήσεως τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, καθὼς τὸν κυκλοφοροῦν τὰ γρανάζια τοῦ μηχανικοῦ πολιτισμοῦ.

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἐμφανίζεται νὰ βασανίζεται ἀπὸ μοναξιὰ καὶ ἀπελπισία, δίχως καμμιὰ ἀπαντοχή. Στὸ ποίημα μὲ τὴν τριπλῆ προστακτικὴ «Ζῆσε - ζῆσε - ζῆσε» ποὺ δίδεται ἀπὸ κάθε κύτταρο τῆς φύσεως, βλέπομε νὰ δοξολογεῖται ἕνας ξέφρενος ὑπαρξισμός, ὡστόσο στὸ «Ψεύτικο εἴδωλο» ἡ ἄρνησις ἐπανέρχεται. Τὴν πανέμορφη γυναίκα, «ὅραμα δυνατοῦ πόθου καὶ παντοτεινῆς λατρείας», τὴν ἀποφεύγει σὰν «εὐτυχία μιᾶς στιγμῆς καὶ δυστυχία παντοτεινή». «Ριγῶ — λέγει — νὰ σ' ἀγκαλιάσω, μὴν καγχάση ὁ σκελετὸς τοῦ νεκροῦ ποὺ ἔχεις πίσω ἀπ' τὴν ὡραία σάρκα».

Ἡ ἄρνησις κορυφώνεται στὸ ποίημα «Ἀπόψε στ' ὄνειρό μου» — ἕνα ὄνειρο, ὅπου ἐμφανίζεται ὁ Θεὸς «γιατὶ μονάχα στ' ὄνειρο πιὰ ὁ θεὸς μπορεῖ νὰ ζῆ».

Μοῦ λέει κρυφὰ τὸν πόνο του
(κι' ἐγώ,
Τοῦ ἀντιμιλῶ μὲ γλῶσσα φλογι-
(σμένη:
τοῦ λέω, Θεέ, πέρ' ἀπὸ τὸ σύ-
(νορό Σου
οἱ ἄνθρωποι τώρα πιὰ εἶναι πε-
(ρασμένοι.

Καὶ ἡ ἄρνησις τοῦ Θεοῦ γίνεται καὶ ἄρνησις τοῦ ἀνθρώπου καὶ παντὸς μέλλοντος πέρ' ἀπὸ τὸν τάφο τῆς σάρκας. Ὁ ποιητὴς ὑμνεῖ τὴν «ἀνυπαρξία» σὰν μοναδικὴ λύτρωσι «ἀπὸ τὴν ἠλίθια τυραννία τοῦ πόνου καὶ τὴ μεγάλη φλυαρία τῆς χαρᾶς».

Ὦ ἀνυπαρξία, γαλανὸ βασίλειο!
Ἀπέραντη θάλασσα τῆς σιωπῆς
μεγαλόπρεπη φόνισσα τοῦ θο-
(ρύβου
καὶ τῆς μισότρελλης στρίγκλας,
(τῆς ζωῆ.
πυργωμένη ἀπάνω σὲ βράχο
προσμένεις μ' ἀνοιχτὴ τὴν ἀγ-
(κάλη σου·
τὸν κουρασμένο ἀπ' τὴ σκληρὴ
(κι' ἀνόητη πάλη τῆς ζωῆς.

Θάνου Τράγκα: Σταλακτίτες

Τὸν ποιητὴ κατέχει κάποια ἀνησυχία, ποὺ περιμένει νὰ μορφοποιηθῆ. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ μεγαλοστομία του. «Ὁρκίζομαι στὰ ὕδατα τῆς φοβερῆς Στυγός, θὰ γίνω νέος Προμηθέας, στὸν Ὄλυμπο θὰ φθάσω» κλπ. (Πρωτοπόροι). Τὸ ἴδιο καὶ στὸ «Πότε θὰ φέξει». «Τοῦ κεραυνοῦ τὴν πύρινη ρομφαία ἐπῆρα κι' ἔφτιαξα ἕνα γιγάντιο καὶ φωτεινὸ χρωστῆρα καὶ μὲ τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς μου ἔγραψα μιὰ λέξη ψηλὰ στὸ φόντο τῆς νυχτιᾶς: Πότε θὰ φέξη».

Τάσου Π Βέλιου: Σπονδές

Ἡ συλλογὴ περιλαμβάνει ἕναν ἀριθμὸ αἰσθηματικῶν ποιημάτων, καθὼς καὶ περιγραφικῶν. Ἡ ἀρχαιότης ἐμπνέει ἰδιαίτερα, φαίνεται, τὸν ποιητή. Ὁ τόνος του, ὅμως, εἶναι ἀφηγηματικὸς καὶ πολὺ ἁπλός. Ἕνα δεῖγμα ἀπὸ τὸ «Γᾶς ὀμφαλός»:

Κάθε στιγμὴ κι' ἕνα χρησμὸ γιὰ τὴ ζωὴ τ' ἀνθρώπου
δίνει ὁ Φοῖβος ὁδηγό! Χαρά στον ποὺ γνωρίζει
τὰ μυστικὰ ἀλάθητα νὰ ξεδιαλύνη τώρα
ὅπου Πυθίες ἱερὲς στὸν τρίποδα δὲ στέκουν...
«Γνῶθι σαυτὸν» τὸ κάλεσμα τῆς Δελφικῆς ἀλήθειας!
Τὸ Σύμπαν εἶναι μέσα μας μεγάλο ὅσο κι' ἡ πλάση
κι' ἂν τῆς ψυχῆς μας τ' ἄδυτο γνωρίσουμε ὣς τὸ βάθος
μάθαμε κάθε μυστικό, σοφοὶ ἔχομε γίνει.

ΧΡΟΝΙΚΑ

«Ὁ Θεὸς ὑπάρχει — τὸν συνήντησα»

Μὲ τὸν τίτλον αὐτὸν κυκλοφορεῖ στὴν Γαλλία ἕνα νέο βιβλίο τοῦ Ἀντρὲ Φροσάρ, καθιερωμένου δοκιμιογράφου καὶ συνεργάτου τῆς ἐφημερίδος «Λὲ Φιγκαρό», ἀλλὰ καὶ γνωστοῦ ἀθέου «ἕως χθές».

«Δὲν ἰσχυρίζομαι —γράφει— ὅτι ἄνοιξε ὁ οὐρανὸς καὶ κατέβηκε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ μὲ συναντήση. Θέλω νὰ πῶ ὅτι μὲ μιὰν ζωὴ ἔντονα πνευματικὴ ποὺ ἔκανα τὰ τελευταῖα χρόνια, ὕστερα ἀπὸ μιὰν ἀπεγνωσμένη περιπλάνησι σὲ ὅλους τοὺς χώρους περιλαμβανομένης καὶ τῆς ἀθεΐας, μπόρεσα νὰ ἀκούσω αὐτὴ τὴν χαμηλὴ φωνὴ ποὺ ἦταν ἡ φωνή Του καὶ νὰ αἰσθανθῶ αὐτὴ τὴν γειτονικὴ παρουσία ποὺ ἦταν ἐπίσης δική Του. Δὲν τὸν συνάντησα μὲ τὴν λογική. Τὸν συνάντησα μέσα στὸ κορύφωμα μιᾶς πνευματικῆς ἐξάρσεως, μιᾶς ὁλοκληρωτικῆς ἐκστάσεως. Δὲν θὰ τὸν συναντήσετε σ᾽ αὐτὸ ποὺ οἱ νεαροὶ καθολικοὶ κληρικοὶ συνιστοῦν, στὴν συναδέλφωσι τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Θεὸς εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ μιὰν ἥσυχη συνείδησι, τὴν συνείδησι ἐκείνη δηλαδὴ ποὺ δημιουργεῖ ἡ ἀληθινὴ συναδέλφωσι. Θὰ τὸν συναντήσης μόνο σὲ μιὰ κατακόρυφη ἔνταση τῆς ψυχῆς σου. Ἂν ἐπιχειρήσης ὕστερα νὰ τὸν περιγράψης, δὲν θὰ μπορέσης, ἀλλὰ θὰ ἔχης ἤδη αἰσθανθῆ ὁ ἴδιος σὰν εἰκόνα καὶ ὁμοίωσί του».

Ὁ συγγραφεύς, δὲν μπόρεσε, ἐν τούτοις, νὰ τὸν «συγκρατήση». Ἡ ἐπαφὴ διεκόπη, διότι ἀχρηστεύθηκε τὸ μέσο τῆς ἐπαφῆς. «Τὸ θαῦμα, γράφει, κράτησε ἕνα μῆνα. Κάθε πρωῒ τὸν αἰσθανόμουν μέσα στὸ φῶς, ἕνα φῶς ἀφάνταστα γλυκὸ ποὺ δὲν θὰ τὸ ξεχάσω ποτέ. Αὐτὸ τὸ φῶς εἶναι ἡ μόνη θεολογική γνώση μου. Ἡ φωνὴ καὶ ἡ παρουσία ποὺ ἐρχόταν μέσα ἀπὸ τὸ φῶς ἦταν ἡ παρουσία του. Ἤμουν ἄθρησκος καὶ ἔγινα χριστιανός, ὕστερα ἀπὸ αὐτὴ τὴν συνάντησι. Ἦταν κάτι σὰν ἐπιφοίτησι».

«ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙ»

Τὸ βιβλίο τοῦ Φροσὰρ ἔρχεται σχεδὸν ταυτόχρονα μὲ ἕνα ἄλλο βιβλίο, σχετικὸ μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ Θεοῦ. Τὸ βιβλίο αὐτὸ ἐγράφη ἀπὸ τὸν Βρεταννὸ φιλόσοφο καὶ βιολόγο Τζούλιαν Χάξλεϋ,

μὲ τὸν τίτλο «Θρησκεία χωρὶς ἀποκάλυψι». Κυκλοφόρησε στὴ Γαλλία καὶ διαβάστηκε ἰδιαίτερα ἀπὸ ἐκείνους ποὺ πιστεύουν ὅτι ἡ θρησκεία δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ Θεό.

Κατὰ τὸν Χάξλεϋ, αὐτὴ ἡ θρησκεία, ἡ θρησκεία δίχως Θεό, θὰ εἶναι δυνατὸ νὰ ἐπιβληθῆ στὸν σημερινὸ ἄνθρωπο, ἐφ' ὅσον θὰ εἶναι μιὰ θρησκεία στηριγμένη σὲ ἐπιστημονικὲς βάσεις.

«Σὲ κάθε τους βῆμα οἱ ἐπιστῆμες προσκρούουν σὲ ἕνα μυστήριο, γράφει ὁ Χάξλεϋ. Τὸ μυστήριο αὐτὸ σὲ ἄλλους χρησιμεύει σὰν ἐξήγησι λογικὴ τοῦ ἀνεξήγητου, σὲ ἄλλους σὰν ἄρνησι τῆς ἑρμηνείας αὐτῆς. Στὴν πορεία μας γιὰ τὴν δημιουργία μιᾶς θρησκείας φυσικῆς, ἀνθρώπινης, θὰ παραμερίσωμε ἀναπόφευκτα τὸ μεταφυσικόν. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνη δίχως νὰ ὑποφέρη ἡ ἴδια ἡ θρησκεία ποὺ θὰ ἐπιδιώξωμε. Ἡ κατάργησι τῶν μύθων θὰ εἶναι ἀναγκαία γιὰ νὰ φθάσωμε κάπου. Ἡ νέα μας θρησκεία θὰ ζητήση ἄλλα στηρίγματα καὶ ἀσφαλῶς θὰ τὰ βρῆ ἄφθονα καὶ στὸν φυσικὸ κόσμο ποὺ ἐκτείνεται ἀφάνταστα πλούσιος γύρω μας καὶ μέσα στὸν ἄνθρωπο ποὺ ἔχει ἀρκετὰ μελετηθῆ καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ μελετηθῆ ἀκόμα περισσότερον».

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ

Ἐν τῷ μεταξύ, ἐνῷ συγγραφεῖς μὲ τόσο ἀνεγνωρισμένα ὀνόματα ἀσχολοῦνται μὲ τὰ θρησκευτικὰ προβλήματα, πάντοτε μέσα στὸ κλίμα τῆς ἀγωνίας γιὰ κάτι ποὺ θὰ λυτρώση τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν ἀμφιβολία του, ὡρισμένοι ρηξικέλευθοι κληρικοὶ τῆς Γαλλίας, μιμήθηκαν τὸ παράδειγμα μερικῶν Σουηδῶν καὶ μερικῶν Ἀμερικανῶν. Εἰσήγαγαν δηλαδὴ τὴν μουσικὴ τζὰζ στὴν ἐκκλησία. Γιὰ ποιό λόγο; Γιὰ νὰ διευκολύνωνται οἱ ἐκκλησιαζόμενοι νὰ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὸ θεῖο πνεῦμα.

Τὸ πρῶτο πείραμα ἔγινε στὴν ἐκκλησία τοῦ Σαὶν Ζερμαὶν Ντὲ - Πρέ, ὅπου ἔκαμε τὴν ἐμφάνισί της ἡ πρώτη ὁμάδα μουσικῶν καὶ χορευτῶν σὲ ἀπογευματινὲς συγκεντρώσεις πιστῶν. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια δὲν ἐπρόκειτο γιὰ λειτουργία, καθὼς τὴν γνωρίζομε, ἀλλὰ γιὰ ἕνα εἶδος μουσικοχορευτικῆς συναυλίας, ποὺ ἐπιτρέπει στοὺς ἀνθρώπους τὴν ἔκστασι. Τὸ μουσικὸ καὶ τὸ χορογραφικὸ στὺλ αὐτῶν τῶν περιέργων ἑσπερινῶν προκάλεσε πολλὰ σχόλια στὴ Γαλλία, ὅπως ἄλλωστε καὶ στὶς χῶρες ὅπου ἡ καινοτομία προηγήθηκε, δηλαδὴ στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καὶ τὴν Σουηδία. Ἡ παρεμβολὴ τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ χοροῦ —ποὺ δὲν εἶναι φυσικὰ ὁ χορὸς τῶν πάρτυ — ἀποβλέπει στὴν διευκόλυνσι τοῦ πιστοῦ νὰ μεταρσιωθῆ.

Σὲ πολλὰ σημεῖα αὐτοὶ οἱ ἑσπερινοὶ εἶναι πράγματι ἀξιόλογοι. Τὰ χορωδιακά τους εἶναι συχνὰ μεταρσιωτικά, ἴσως ὅσο καὶ τὰ θρησκευτικὰ μουσικὰ κομμάτια. Καὶ οἱ χοροὶ ἐπίσης ἀρκετὲς φορές, συμβάλλουν στὴν μεταρσίωσι. Ἡ καινοτομία, ἐν τούτοις, δὲν παύει νὰ εἶναι καινοτομία καὶ νὰ προκαλῆ σὲ ἄλλους ἀντιρρήσεις, σὲ ἄλλους ἀπέχθεια. Ὁμάδες πιστῶν τῆς ἐκ-

κλησιαστικῆς παραδόσεως ἐμήνυσαν στοὺς ἁρμοδίους: «Ἢ θὰ διώξετε αὐτοὺς ἢ θὰ φύγουμε ἐμεῖς». Καὶ τὰ πειράματα σταμάτησαν.

«ΠΡΟΠΑΤΟΡΙΚΟΝ ΑΜΑΡΤΗΜΑ»

Ἕνα ἄλλο βιβλίο, ποὺ ἐξεδόθη στὴν Ἀγγλία, μὲ συγγραφέα τὸν Καθολικὸ κληρικὸ Χέρμπερτ Χάσγκ, καθηγητὴ τῆς Βιβλικῆς ἱστορίας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Τυβίγγης στὴν Γερμανία, σχετικὰ μὲ τὸ «προπατορικὸν ἁμάρτημα» προκαλεῖ πολλὰ σχόλια. Ὁ καθηγητὴς ἀποκρούει τὴν ἄποψι ὅτι ἡ ἀφήγησις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πρέπει νὰ ληφθῆ στὴν κυριολεξία τοῦ κειμένου καὶ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ περὶ «προπατορικοῦ ἁμαρτήματος» διδασκαλία δὲν βασίζεται στὴν Γραφή, ἀλλὰ ὀφείλεται σὲ μεταγενέστερη παρεξήγησι.

Τὸ θέμα αὐτό, γράφει, ἄρχισε νὰ προκαλῆ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν θεολόγων μόνον κατὰ τὰ τέλη τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος καὶ ἀπετέλεσε μέρος τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας κατὰ τὸν 5ον αἰῶνα, μετὰ τὴν σχετικὴ ἀνάπτυξι τοῦ Ἁγ. Αὐγουστίνου, ὁ ὁποῖος καὶ πρῶτος ἐχρησιμοποίησε τὸν ὅρον. Ἡ διδασκαλία αὐτὴ ἐθεωρήθη ἀπὸ τὸν Ἅγ. Αὐγουστῖνο καὶ πολλοὺς θεολόγους ὡς ἱκανοποιητικὴ ἐξήγησις ἑνὸς ἀπὸ τὰ παλαιότερα μυστήρια τῆς ἐκκλησίας, τὴν ὕπαρξι τοῦ κακοῦ σ' ἕναν κόσμο πλασμένον ἀπὸ ἕναν καλὸ Θεό. Ὁ Βρεταννὸς μοναχὸς Πελάγιος, ὑπεστήριζε ὅτι μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ σώση τὸν ἑαυτό του διὰ καλῶν ἔργων. Τότε ὁ Αὐγουστῖνος διετύπωσε τὴν ἄποψι ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ σωθῆ χωρὶς τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ Σωτῆρος, διότι ἔχει κληρονομήσει τὴν κατάρα τοῦ Ἀδάμ. Πρὸς τοῦτο ἐπεκαλέσθη τὰ τρία πρῶτα κεφάλαια τῆς Γενέσεως καὶ τὸ πέμπτον κεφάλαιον τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου.

Τώρα, ὁ καθηγητὴς Χάσγκ, ἀφ' ἑνὸς μὲν παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἀφήγησις τῆς Βίβλου εἶναι ἀλληγορία καὶ ὄχι ἱστορία (ἄλλως τε, ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη δέχεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν κατάγεται ἀπὸ ἕνα εἶδος προγόνων, ἀλλὰ ἀπὸ πολλούς, ἐπομένως δὲν εἶναι βάσιμη ἡ ἐκδοχὴ περὶ Ἀδὰμ καὶ Εὔας, ἐκτὸς ἂν ἐκληφθοῦν ὡς σύμβολα), ἀφ' ἑτέρου ὑποστηρίζει ὅτι δὲν ἀναφέρεται στὴν Βίβλο κληρονομικὴ μετάβασις τῆς ἁμαρτίας σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ ἰδέα αὐτὴ στηρίζεται στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴ τοῦ Παύλου, ἀκριβῶς ὅμως σὲ λανθασμένη μετάφρασί της. Ὁ Αὐγουστῖνος μετέφρασε «ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἡμάρτησαν», ἐνῷ τὸ ἀρχέτυπον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀναφέρει ὅτι ὁ θάνατος ἔγινε κοινὴ μοῖρα τῶν ἀνθρώπων «ἐφ' ὧ πάντες ἥμαρτον», ἐπειδὴ πάντες ἡμάρτησαν. Συνεπῶς, στὴν σύγχρονη σκέψι, τὸ λεγόμενον «προπατορικὸν ἁμάρτημα» δὲν θεωρεῖται ὡς στίγμα κληρονομημένο ἀπὸ τὸν Ἀδάμ, ἀλλὰ ὡς διαπίστωσις τῆς ἀνθρωπίνης καταστάσεως.

Τὴν ἄποψι αὐτὴ δέχονται τώρα ἕνας ἀριθμὸς Καθολικῶν «ρεβιζιονιστῶν». Ὁ Ἰησουΐτης Ἑρρῖκος Ροντὲ π.χ., λέγει, ὅτι

«προπατορικὸν ἁμάρτημα εἶναι τὸ σύνολον τῶν προσωπικῶν ἁμαρτημάτων ὅλων τῶν ἀνθρώπων ὅλων τῶν ἐποχῶν», ἄποψις ποὺ στέκεται καὶ στὶς θεωρίες τῶν συγχρόνων ψυχολόγων, ὅπως ὁ Ἄντλερ καὶ ὁ Γιούγκ. Ὁ Ὁλλανδὸς θεολόγος Ἄνσφριδ Χάλμπος, εἰσηγεῖται τὴν ἄποψι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθηκε γιὰ νὰ τείνη στὴν τελειοποίησι καὶ εἶναι ἁμαρτωλὸς ὅταν δὲν τὸ ἐπιδιώκη. Ὁ Γκούτβενκερ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἴνσμπρουκ, ὑποστηρίζει, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἁμάρτημα ὅλως διόλου, ἀλλὰ μία θείᾳ βουλήσει κατάστασις «ἔμφυτης ἀδιαφορίας» ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος πρέπει ὁ ἴδιος νὰ ἐπιζητήση ν' ἀπαλλαγῆ, ἀφιερώνοντας τὴν ζωή του ἢ ὄχι στὸν Χριστὸ καὶ σὲ κάτι ἀνώτερο.

Ο ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ

Τὸ Σύμπαν εἶναι «Ἡρακλειτικόν», ἂν κρίνη κανεὶς ἀπὸ ἀνακοίνωσιν τοῦ Ἰνστιτούτου Κάρνεγκη ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων ποὺ ἐπραγματοποιήθησαν μὲ τὸ γιγαντιαῖον τηλεσκόπιον τῶν 508 ἑκατοστομέτρων τοῦ ὄρους Παλομὰρ τῆς Καλιφορνίας.

Αἱ παρατηρήσεις ἐπιβεβαιώνουν ὁριστικῶς μίαν παλαιοτέραν διαπίστωσιν ὅτι ἡ ἐπεκτατικὴ κίνησις τοῦ Σύμπαντος ἐπιβραδύνεται προοδευτικῶς καὶ μὲ ρυθμὸν δυνάμενον νὰ ὑπολογισθῆ. Ἀποτελεῖ ἐπιχείρημα πειστικώτατον, ὄχι μόνον ὑπὲρ τῆς θεωρίας ὅτι τὸ ἐπεκτεινόμενον Σύμπαν ἐγεννήθη ἀπὸ μίαν ἀσύλληπτον εἰς ἔκτασιν κοσμογονικὴν ἔκρηξιν, ἀλλὰ καὶ ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ἄλλης, ἐκ πρώτης ὄψεως ἀντιφατικῆς θεωρίας ὅτι τὸ ἱστορικὸν τοῦ Σύμπαντος εἶναι παλαιότερον καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἴδιον τὸ Σύμπαν.

«Αἱ ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις ἐκ τοῦ ὄρους Πάλομαρ καὶ οἱ μαθηματικοὶ ὑπολογισμοί, ποὺ ἐστηρίξαμεν ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων αὐτῶν, ἀναφέρει ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ Ἰνστιτούτου, μᾶς δίδουν τὴν εἰκόνα ἑνὸς Σύμπαντος, τὸ ὁποῖο ἔχει μὲν ἀρχὴν ἀλλὰ τὸ τέλος δὲν ἀποτελεῖ τέλος. Τὸ Σύμπαν αὐτό, συνεχίζει ἡ ἀνακοίνωσις, εἰς κανονικοὺς κύκλους τῶν 80 δισεκατομμυρίων ἐτῶν, ἀλληλοδιαδόχως διαστέλλεται, ὡς ἀποτέλεσμα μιᾶς γιγαντιαίας κοσμογονικῆς ἐκρήξεως καὶ συστέλεται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν κοσμικῶν νόμων τῆς βαρύτητος».

Οἱ ἀστρονόμοι, μάλιστα τοῦ Ἰνστιτούτου ὑπελόγισαν, ὅτι τὸ Σύμπαν, εἰς τὸ ὁποῖον ἡμεῖς σήμερον ἀνήκομεν, εἶναι σχετικῶς νέον — ἔχει ἡλικίαν μόλις 11-13 δισεκατομμυρίων ἐτῶν, ἀπὸ τότε ποὺ ἐξερράγη ὁ κοσμογονικὸς του πυρήν.

Τὴν εἰκόνα αὐτὴν τοῦ παλλομένου αὐτοδιαδεχομένου Σύμπαντος εἶχε συλλάβει ἤδη ὁ Ἕλλην φιλόσοφος Ἡράκλειτος πρὸ 2500 ἐτῶν, χωρὶς μαθηματικὰ καὶ τηλεσκόπια τῶν 508 ἑκατοστομέτρων, ὅταν ἔλεγε: «Ὁ κόσμος οὗτος, ὁ ὁποῖος δι' ὅλους εἶναι ὁ αὐτός, δὲν ἐδημιουργήθη ὑπὸ θεοῦ τινος ἢ ἀνθρώπου. Ὑπῆρχε πάντοτε, ὑπάρχει καὶ πάντοτε θὰ ὑπάρχη — μιὰ φωτιὰ αἰωνία, ἡ ὁποία μόνη της ἀναζωογονεῖται, συμφώνως πρὸς ὡρισμένους κανό-

νικούς νόμους... Ἁπλώνει καὶ μετὰ πάλιν μαζεύεται, προχωρεῖ καὶ μετὰ πάλιν ὑποχωρεῖ».

ΜΟΛΥΝΣΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗ

Ὅταν οἱ Ἀμερικανοὶ ἀστροναῦτες θὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὸ ταξίδι τους στὴ Σελήνη, ποὺ θὰ πραγματοποιηθῆ ὁπωσδήποτε τὸν προσεχῆ Ἰούλιο, θὰ φέρουν μαζί τους καὶ διάφορα ἀντικείμενα. Δὲν θὰ ὑπάρχη ὅμως κίνδυνος νὰ μεταφέρουν στὴ Γῆ καὶ ἄγνωστους μικροσκοπικοὺς ὀργανισμούς;

Γιὰ νὰ τὸ διαπιστώσουν, οἱ Ἀμερικανοὶ κατασκεύασαν στὸ Χιοῦστον τοῦ Τέξας, στὸ κέντρον τῶν ἀνθρωπίνων διαστημικῶν πτήσεων, τὸ «ἐργαστήριον τῆς σεληνιακῆς ὑποδοχῆς».

Μόλις ἡ καμπίνα τοῦ «Ἀπόλλων» προσθαλασσωθῆ, οἱ ἀστροναῦτες θὰ μεταφερθοῦν δι' ἑνὸς πλαστικοῦ διαδρόμου μέσα σὲ μία «καραβάνα». Αὐτὴ θὰ τοποθετηθῆ στὸ κατάστρωμα τοῦ ἀεροπλανοφόρου ποὺ θὰ τοὺς περισυλλέξη. Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θάλαμος θὰ μεταβιβασθῆ ὅσο τὸ δυνατὸν ταχύτερον εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Χιοῦστον καὶ οἱ ἀστροναῦτες θὰ περάσουν μέσα ἀπὸ ἀποστειρωμένα δωμάτια, ποὺ θὰ εἶναι εἰδικῶς προετοιμασμένα χωρὶς νὰ ἔχουν καμμιὰ ἐπαφὴ μὲ τὸ ἐξωτερικό.

ΤΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΓΚΑΝΤΙ

Ἄρχισαν στὴν Ἰνδία αἱ ἐκδηλώσεις γιὰ τὸ «Ἔτος Γκάντι» γιὰ τὰ 100 χρόνια ἀπὸ τῆς γεννήσεως (2 Ὀκτωβρίου 1869) τοῦ Μοχάντας Καραμχὰντ Γκάντι, ὁ ὁποῖος ἐτιμήθη ἐν ζωῇ μὲ τὸν τίτλο Μαχάτμα (Μεγάλη Ψυχή) γιὰ τὴν ἐνεργὸ φιλοσοφία τῆς Ἀγάπης καὶ Μὴ-βίας. Αἱ ἐκδηλώσεις αὐτὲς περιλαμβάνουν μιὰ σειρὰ ἐκθέσεων, μερικὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες θὰ μεταφερθοῦν καὶ στὸ ἐξωτερικό, καὶ στὶς ὁποῖες ὑπάρχουν συγκεντρωμένα, σὲ γραπτὰ καὶ σὲ φωτογραφίες, τὰ βασικώτερα ἐπεισόδια ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ Γκάντι. Θὰ τυπωθοῦν γραμματόσημα ἀναμνηστικὰ καὶ χαρτονομίσματα μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Μαχάτμα.

Στὴν διάρκεια τῆς διμηνίας, Σεπτέμβριος — Ὀκτώβριος, θὰ πραγματοποιηθῆ μιὰ σειρὰ ἑορτῶν, στὶς ὁποῖες ἔχουν προσκληθῆ προσωπικότητες ἀπὸ ὁλόκληρο τὸν κόσμο.

Ὁ Γκάντι σπούδασε νομικά, στὴν Ἀγγλία, μὰ δὲν ἐξήσκησε, σχεδὸν ποτέ, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου. Ἀφιέρωσε τὸν ἑαυτό του στὴν πάλη γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς πατρίδος του ἀπὸ τὴν ξένη κυριαρχία, μὲ βάσι δύο θεμελιώδεις γραμμές: Σάτνα - γκράχα (μὴ συνεργασία) καὶ Ἀσχίμα (μὴ βία).

Ὅταν οἱ Ἄγγλοι ἄνοιξαν πῦρ γιὰ νὰ διαλύσουν μιὰ εἰρηνικὴ συγκέντρωσί του στὸν κῆπο τοῦ Ἀμριτσὰρ —μὲ ἀποτέλεσμα χιλίους νεκροὺς καὶ πολὺ περισσότερους τραυματίες— ὁ Γκάντι ἄρχισε μὲ μεγαλύτερη ὁρμὴ τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Ἄγγλων, ἀποφεύγοντας τὴν χρῆσι βίας, διότι «ἡ βία ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα στὴν κλιμάκωσι, σὲ μιὰ ὅλο καὶ μεγαλύτερη βία». Ἂν γιὰ νὰ ἀ-

ποκτήσωμε κάτι —ἔλεγε— πρέπει «νὰ κάνωμε νὰ ὑποφέρουν, νὰ κάνωμε νὰ πεθάνουν ἄλλοι» (καὶ γιὰ τὸν Γκάντι οἱ ἄλλοι ἦταν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, τόσο οἱ Ἰνδοί, ὅσο καὶ οἱ Ἄγγλοι), «ἡ ἀπόκτησι αὐτοῦ τοῦ πράγματος χάνει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀξίας».

Θρυλικὲς ἔχουν μείνει οἱ μορφὲς τοῦ εἰρηνικοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τῆς ἀγγλικῆς διακυβερνήσεως. Ἐδίδαξε σὲ ἑκατοντάδες χιλιάδες Ἰνδῶν τὴν ὕφανσι ἐνδυμάτων ἀπὸ τὸ μαλλὶ τῶν προβάτων στοὺς σπιτικοὺς ἀργαλειούς, γιὰ νὰ μποϋκοτάρη τὰ ἀγγλικὰ ὑφάσματα. Ἐπίσης ὁ ἀγῶνας του ἐναντίον τοῦ ἀγγλικοῦ ἁλατιοῦ ἦταν γραφικός. Οἱ Ἄγγλοι εἶχαν βάλει ἕναν βαρύτατο φόρο στὸ ἁλάτι, ὁ ὁποῖος ἔπληττε κυρίως τὶς πτωχὲς τάξεις.

Ἀπὸ τὸ Ἀχμενταμπάντ, μὲ μιὰ συνοδεία στὴν ἀρχὴ λίγων δεκάδων ἀτόμων, ὁ Γκάντι προχώρησε πεζὸς κατὰ τὴν μεριὰ τῆς θάλασσας.

Περπάτησε 24 μέρες καὶ τὸ πλῆθος μαζεύθηκε γύρω του μέχρι ποὺ ἔγινε στὸ τέλος τῆς μεγάλης πορείας, ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀνθρώπων. Μπροστὰ στὴν θάλασσα ὁ Μαχάτμα πῆρε λίγο νερὸ σ' ἕνα κύπελλο, τὸ ἄφησε νὰ στεγνώση καὶ πῆρε τὸ ἁλάτι φυσικὰ ἀρνούμενος νὰ πληρώση τὸν φόρο. Τὸν βάλανε στὴν φυλακὴ (μαζί του βάλανε καὶ τὸν Παντὶτ Νεχρού). Στὸ τέλος ὅμως ἡ Ἀγγλία, ἀναλογιζομένη καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἐμπορίου της, ἀποφάσισε νὰ ὑποχωρήση μπροστὰ σὲ μιὰ μᾶζα, ἡ ὁποία ἔστω καὶ ἄοπλη, ἦταν δυνατότερη ἀπὸ αὐτή, σὰν πλῆθος καὶ ὀπαδὸς ἰδανικῶν.

Στὸν πνευματικὸ τομέα ὁ Γκάντι προσπάθησε νὰ ἑνώση ἀδελφικὰ τοὺς Ἰνδουϊστὰς τῆς κυρίας Ἰνδίας καὶ τοὺς Μουσουλμάνους τοῦ (μετέπειτα) Πακιστάν. «Εἴμαστε —ἔλεγε— σκλάβοι καὶ ἀναμεταξύ μας. Σκλάβοι σὲ θρησκευτικὲς ἔριδες. Διότι ἀφήνετε νὰ διαιρεθῆτε στὴν πίστι τοῦ Θεοῦ, «ἐνῶ ὑπάρχει ἕνας μόνον Θεός, ἔστω καὶ ἂν καθένας τοῦ δίνει διαφορετικὸ ὄνομα». (Ὁ Γκάντι τὸν Θεὸ ὅλων ὠνόμαζε «Ἀλήθεια»). Καὶ ὁ ἴδιος ὑπῆρξε ὁ πρῶτος, στὸ θρήσκευμα Ἰνδού, ποὺ προχώρησε μέσα στὰ πλήθη τῶν μουσουλμάνων ὅταν ἡ μειονότητα αὐτὴ ἔγινε θῦμα τοῦ φανατισμοῦ τῶν ἐχθρῶν της.

Ἐκεῖνος ποὺ τὸν σκότωσε ἦταν ἕνας Ἰντού, μέλος τῆς αἱρέσεως Μαχαζάμπα, ἡ ὁποία κατηγοροῦσε τὸν Μαχάτμα ὅτι «πρόδωσε τὴν ἴδια του τὴν κάστα».

Οἱ τελευταῖες στιγμὲς τοῦ Γκάντι ὑπῆρξαν ἀντάξιες ἑνὸς Σωκράτη καὶ ἑνὸς Ἰησοῦ. Βρισκόταν —30 Ἰανουαρίου 1948— ἀνάμεσα στοὺς δικούς του. «Ἔφθασε ἡ ὥρα τῆς προσευχῆς», εἶπε σὲ κείνους, «εἶναι ὥρα νὰ πηγαίνω». Αὐτὲς ἦταν οἱ τελευταῖες του λέξεις. Ὁ Γκόντσε πυροβόλησε τρεῖς φορὲς μὲ ἕνα περίστροφο. Ὁ Γκάντι σταύρωσε τὰ χέρια καὶ ἔπεσε. Ὁ δολοφόνος γονάτισε μπροστὰ στὸ πτῶμα τοῦ Γκάντι, δείχνοντας σεβασμό, πρὶν ἀφήση νὰ τὸν συλλάβουν.

«ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ»

Μετὰ τὴν τελευταία συνεδρίασι τοῦ διεθνοῦς Τάγματος Στρογ-

γύλης Τραπέζης, ὁ κυβερνήτης τοῦ Μαδράς, Ἰνδίας, Σαρδὰρ Οὐζὰλ Σίνγκ, ἄρχισε μιὰ ἐκστρατεία γιὰ τὴν πνευματικὴ ἄνοδο τοῦ τοπικοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ πρόγραμμά του περιλαμβάνει ὀργάνωσι ὁμιλιῶν καὶ ἵδρυσιν ὁμίλων γιὰ τὴν ὑποστήριξη ὡρισμένων ἠθικῶν ἀξιῶν καὶ τὴν καλλιέργεια ἑνὸς ὑψηλοῦ πνεύματος ἐναντίον τῆς βίας, τῆς παρανομίας, τῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς ἰδιοτελείας. Τὰ ἀντικείμενα τῆς ἐκστρατείας του εἶναι:

ΥΠΕΡ τῆς ὀρθῆς συμπεριφορᾶς τοῦ πολίτου, μὲ παραμερισμὸ τῶν ὑπερβολικῶν ἀτομικῶν ἢ ὁμαδικῶν συμφερόντων, χάριν τοῦ δημοσίου καὶ κοινοῦ συμφέροντος. Ὑπὲρ ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων ἑκάστου στὴν δημοσία καὶ ἰδιωτικὴ ζωή. Ὑπὲρ ἀναγνωρίσεως τῶν ἀνωτέρων ἠθικῶν ἀξιῶν καὶ ἐμπράκτου ἀσκήσεως αὐτῶν. Ὑπὲρ διατηρήσεως στὸ περιβάλλον ἑκάστου τάξεως, ἡσυχίας καὶ κάλλους. Ὑπὲρ βοηθείας στοὺς πάσχοντας στὸ ἀνώτατον δυνατὸν σημεῖον ἑκάστου.

ΕΝΑΝΤΙΟΝ τῆς βίας καὶ καταστροφῆς ἰδιοκτησίας, ἀπειθαρχίας καὶ παραβιάσεως τῆς δημοσίας τάξεως ἢ ἀδιαφορίας στὶς ἀπὸ ἄλλους διαταράξεις. Ἐναντίον χρησιμοποιήσεως ἀνεντίμων μέσων πρὸς ἐπιδίωξιν προσωπικῶν ἢ ὁμαδικῶν συμφερόντων, διὰ φαινομενικὰ ἀγαθοὺς σκοπούς. Ἐναντίον τῆς ἀδιαφορίας στὰ κοινὰ καὶ ἐλλείψεως σεβασμοῦ στοὺς ἁρμοδίους.

ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ

«Πάρα πολλοὶ ἀσθενεῖς εἶναι δυνατὸν νὰ θεραπευθοῦν μὲ τὸν ὑπνωτισμό, ἀλλὰ οἱ σπεσιαλίστες γιατροὶ ποὺ μποροῦν νὰ τὸν ἐφαρμόσουν εἶναι λίγοι. Πιστεύω πὼς ἔλυσα τὸ πρόβλημα καταφεύγοντας στὸ ραδιόφωνο. Στὴν κλινικὴ μου ὑπάρχει ἕνας ραδιοφωνικὸς σταθμός, μέσῳ τοῦ ὁποίου μεταδίδω τὴν φωνή μου. Μπορῶ νὰ μιλάω ὁ ἴδιος ἢ νὰ χρησιμοποιῶ μιὰ ἠχογράφησι. Αἱ ἐκπομπαὶ γίνονται τὸ βράδυ, μὲ τὸν τρόπο δὲ αὐτὸ βοηθῶ πολλοὺς ἀρρώστους νὰ βυθισθοῦν σ' ἕναν ἀναζωογονητικὸ ὕπνο καὶ νὰ νοιώθουν, ὅταν ξυπνᾶνε, σὲ τέλεια φόρμα, χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ καταφεύγουν στὰ ὑπνωτικά».

Τὶς δηλώσεις αὐτὲς ἔκαμε ὁ καθηγητὴς Πάβελ Μπούλ, τοῦ ἰνστιτούτου ἰατρικῆς Ἰβὰν Παυλὼφ τοῦ Λένινγκραντ.

Ὁ Μποὺλ χρησιμοποιεῖ τὸν ὑπνωτισμὸ καὶ τὴν ὑποβολὴ μὲ μοντέρνα μέσα, ἀκόμη καὶ μὲ τὴν τηλεόρασι. Μιὰ ἡμέρα διηγήθηκε ἕνα ἐπεισόδιο μοναδικό, ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰ ἀστεῖο. Πρὶν μερικὰ χρόνια ἔδωσε ἀπὸ τὴν τηλεόρασι μιὰ συνέντευξι μὲ θέμα «Ἡ φύσις τοῦ ὕπνου, τὰ ὄνειρα καὶ ἡ ὕπνωσις» καὶ μιλῶντας γιὰ τὸ γεγονὸς πὼς ἀκόμη καὶ οἱ πιὸ δύσπιστοι μποροῦν χωρὶς νὰ τὸ ξέρουν νὰ εἶναι εὐαίσθητοι στὴν ὕπνωσι, πρότεινε στοὺς θεατὰς ἕνα πείραμα. Τοὺς εἶπε νὰ μπλέξουν τὰ δάκτυλά τους καὶ μετὰ κοιτάζοντας σταθερὰ στὸν φακὸ τοὺς ὑπέβαλε: «Δὲν μπορεῖτε πιὰ νὰ ξεμπλέξετε τὰ χέρια». Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς θεατὰς δὲν τὸ κατώρθωσαν γιὰ ἀρκετὴ ὥρα.

Εἶναι φανερό, ἐδήλωσε ὁ κα-

θηγητής Μπούλ, πόσες τεράστιες καὶ ἀπρόβλεπτες δυνατότητες προσφέρει ἡ τηλεόρασις ὅταν ἐφαρμοσθῇ στὴν ὕπνωσι.

ΑΡΧΑΙΑ ΛΑΤΡΕΙΑ

ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΗ

Κατὰ τὴν πρόοδο τῶν ἀνασκαφῶν ποὺ διεξάγονται πλησίον τοῦ Ἀσκληπιείου καὶ τῆς πηγῆς Λέρνας, τῆς ἀρχαίας Κορίνθου, ἀνεκαλύφθη στεγασμένη κρήνη μέσα στὸ μεγάλο φυσικὸν σπήλαιον.

Μέχρι τοῦδε εὑρέθησαν 179 ἀκέραια πήλινα λυχνάρια καὶ πολυάριθμα τεμάχια ἀγγείων, νομίσματα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα ἀναγόμενα στὸν 4ον καὶ 5ον μ.Χ. αἰῶνα. Εἰκάζεται, ἀπὸ τὰ εὑρήματα αὐτά, καὶ ἀπὸ διαφόρους ἄλλας ἐνδείξεις, ὅτι παρὰ τὴν κρήνην αὐτὴν ἐτελεῖτο μυστικὴ θρησκευτικὴ λατρεία, ἡ ὁποία δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶχε σχέσιν μὲ τὸ πλησίον εὑρισκόμενον Ἀσκληπιεῖον, τὸ ὁποῖον κατὰ μέγα μέρος ἦτο σκαλισμένον μέσα εἰς τὸν βράχον. Ἐκλαϊκευτικὰς πληροφορίας διὰ τὰς ὑπογείους δεξαμενὰς καὶ σήραγγας ποὺ ἐπικοινωνοῦσαν μὲ τὴν πηγὴν Λέρναν τοῦ Ἀσκληπιείου δίδει ὁ καθηγητὴς κ. Νικ. Παπαχατζῆς εἰς τὸ νέον βιβλίον του «Παυσανίου Ἑλλάδος Περιηγήσεις» (Κορινθιακά, σελ. 59 - 60).

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Ἡ ἐτησία συνδρομὴ τοῦ «Ἰλισοῦ» διὰ τὸ 1969 εἶναι δρχ. 60. Παρακαλοῦνται ὅσοι δὲν ἀπέστειλαν τὴν συνδρομή τους διὰ τὸ 1969, νὰ τὴν ἀποστείλουν τὸ δυνατὸν ταχύτερον.

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τὰ Γραφεῖα τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, ὄροφος 6ος, (Πλ. Κλαυθμῶνος) εἶναι ἀνοικτὰ μόνον κάθε Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11 - 1.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλοῦμεν ἀποστέλλετε μὲ ταχυδρομικὴν ἐπιταγὴν εἰς τὴν διεύθυνσιν: «Κωστῆν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολαὶ μὲ τραπεζιτικὰς ἐπιταγὰς ἢ ἐντολάς, μᾶς δυσκολεύουν. Νὰ ἀναγράφεται καθαρὰ τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀποστολέως.

ΠΑΛΑΙΑ ΤΕΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟΜΟΙ

Τιμὴ τόμων παρελθόντων ἐτῶν δραχμαὶ 60. Τιμὴ τεύχους δρχ. 10.

Δὲν ὑπάρχουν μεμονωμένα τεύχη ὑπ' ἀριθ. 2, 3, 5, 8, 11, 12, 14 - 18, 23, 25, 28, 29, 33, 40, 44, 49, 50, 55/6, οὔτε τόμοι 1956 - 59, 1962, 1967 - 68.

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη ἀποσταλέντα στοὺς κατωτέρω συνδρομητάς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἄγνωστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των.

ΑΘΗΝΩΝ:

Δημ. Γεωργόπουλος, Ἀριστοτέλους 125. Βλαδ. Καλευρᾶς, Σολωμοῦ 26. κ. Μαυρέας, Περιάνδρου 36. Δημ. Μπούκας, Φορμίωνος 111. Κ. Σοφιανός, Θήρας 34. Χρ. Σύρμος, Φυλῆς 34α. Λίτσα Σώκου - Φιδετζῆ, Ἐμπορικὴ Τράπεζα. Κ. Τσιτιμάκης, Δικαιάρχου 62.

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Τασούλα Λυγούρα, Αἰμιλιανοῦ Γρεβενῶν 23, Θεσσαλονίκη.

ΚΥΠΡΟΣ

Τεύχη «Ἰλισοῦ», τόμοι καὶ βιβλία, στὸ Βιβλιοπωλεῖον Ἀντωνίου Στυλιανοῦ, Λεμεσός.

ΣΕ ΚΟΣΜΟΥΣ ΦΩΤΕΙΝΟΤΕΡΟΥΣ

Ἐγκατέλειψαν τὸν γήϊνον βίον:

Δ. Δουζένης, Βόλος

ΕΙΣΦΟΡΑΙ

Ὁ κ. Ἰω. Παπασλιώτης συνεισέφερε δρχ. 200 ὑπὲρ τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι. Τὸ Διοικ. Συμβούλιον εὐχαριστεῖ.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΕΛΑΒΕ Ο «ΙΛΙΣΟΣ»

(Μὲ τὴ σειρὰ λήψεως)

Κλεοπάτρα Πρίφτη: Ἀντίθετα στὸν ἥλιο. (Ψυχολογικὸ ἀφήγημα), Ἀθήνα 1969.

Σταῦρος Βασαρδάνης: Στὴ Χώρα τῶν Ἀργοναυτῶν καὶ τῶν Κενταύρων, Βόλος.

Στέλιος Κυριακίδης: Ἀκατοίκητες αὐγὲς (Ποιήματα), Θεσσαλονίκη 1968.

Θᾶν. Τράγκας: Σταλακτίτες (Ποιήματα), Ἀθήνα.

Ντῖνος Ρούκης — Μπαλᾶνος: Κοινωνικαὶ ἐπιπτώσεις τῶν συγγενῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ψυχικοῦ κόσμου (Ἀνάτυπον Τόμου Ἰατροχειρουργικῆς Ἑταιρείας Ἀθηνῶν), 1969.

Γεώργιος Θ. Πυρουνάκης: Κηρύγματα ἐλπίδας, Ἀθήνα 1969.

Β.Η. Βογιατζόγλου: Δανάη (Ποιήματα). Στὸν ἀστερισμὸ τῆς Παρθένου (Ποιήματα), Ἀθήνα 1969.

Χρῆστος Βουνᾶς: Παρακαλῶ γελᾶστε Ληξουριώτικα. Τὰ Κουρουκλάτα (Ἱστορικὰ καὶ λαογραφικά), Πάτρα 1969.

Ξάνθ. Λυσιώτης: Ἀναδρομὴ (Ποιήματα), Κύπρος 1968.

Μανώλης Πράτσικας: Τὰ πρόσωπα (Διηγήματα), Πάτρα 1969.

Λούλα Δ. Κωνσταντινίδου: Μάνας Μορφὲς καὶ Εἰκόνες (Ποιήματα), Ἀθήνα 1969.

Γεωργ. Ἰ. Καββαδίας: Γεράσιμος Δορίζας, Ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας, Ἀθῆναι 1969.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Σμύρνα (10, Μάρτ. - Ἀπρ. 69).
Κρητικὴ Ἑστία (185, Αὔγ. 68).
Ἠπειρωτικὴ Ἑστία (201 - 202, Ἰαν. - Φεβρ. 69).
Πνευματικὴ Κύπρος (101 - 102, Φεβρουάρ. - Μάρτ., 103, Ἀπρ. 69).
Κρίκος - Λονδίνου (219, Μάρτ. 69).
Χαραυγὴ τῆς ἀληθείας (17, Μάρτ. 1969).
Ὁ κόσμος τῆς ψυχῆς (217, Ἀπρίλ. 1969).
Τὸ Ἑλληνικὸν Φῶς (25 - 26, Ἰαν. - Φεβρ. 69).
Βῆμα τῶν Συγγραφέων (1, Φεβρ. - Μάρτ. 69).
Διεθνὴς Συνεργασία, Ἔκδοσις Ἑλληνικοῦ Συνδέσμου Ἡνωμένων Ἐθνῶν (6, Ἀπρ. 69).
Ὁ Φυσιολάτρης (247, Μάϊος 69).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Γρηγ. Ἀνδρ., Λουρδάτα - Κεφαλληνίας. Ἐλήφθη ἐπιστολή σας, 22 Φεβρ. Θαυμάζομεν τὴν ἀντοχήν σας νὰ γράφετε τόσον πολλά. Στὰ πλεῖστα νομίζομεν ὅτι λαμβάνετε τὰς ὀρθὰς θέσεις. Ἀλλ' «οὐ τὰ πάντα τοῖς πᾶσι ρητά». Μὴν ἀσχολεῖσθε μὲ λεπτομέρειες, οὔτε γιὰ τὸ τί θὰ γίνῃ μετά... ἑκατομμύρια ἔτη. Ἀναζητεῖτε πάντοτε τὸν μαργαρίτην τῆς παραβολῆς τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ σημαντικώτατον ποίημα τοῦ Κ. Παλαμᾶ «Ὁ θάνατος τῆς κόρης» ἔχει δημοσιευθῆ στὸ α΄ τεῦχος τοῦ «Ἰλισοῦ» καὶ περιληφθῆ στὸν Τόμον Ἐπιλογῆς τριετίας 1956 - 1958. Ἐλήφθη καὶ νεωτέρα ἐπιστολή σας, 3 Ἀπρ. Ὀρθῶς ἐπιλέγετε τὰ χωρία τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου. Ὀρθῶς γράφετε ὅτι ὁ Ἰησοῦς «ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν ἔρευναν, τὴν συζήτησιν, τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ, τὸν διάλογον καὶ ὄχι τὸν πνευματοκτόνον μονόλογον» καὶ ὅτι «ἡ ἀλήθεια εἶναι ὑπεράνω δογμάτων καὶ θρησκειῶν, καὶ προσφέρει κώνια καὶ σταυρούς». Ἀλλὰ οἱ ἀναφερόμενοι λόγοι τοῦ Διονυσίου ἀποτελοῦν θρῦλον καὶ ὄχι γεγονός. Πρέπει πάντοτε νὰ διαστέλλωμεν τοὺς συμβολισμοὺς ἀπὸ τὰ γεγονότα, τῶν ὁποίων τὴν ἀκρίβειαν δὲν εἶναι δυνατὸν μετὰ βεβαιότητος νὰ γνωρίζωμεν.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ «ΙΛΙΣΟΥ» ΣΤΙΣ ΕΠΑΡΧΙΕΣ

Βόλος: Γ. Κουκουβῖνος.
Δράμα: Χ. Χαραλάμπους.
Ζάκυνθος: Ν. Ταμπαλῆς.
Ἡράκλειον: Λ. Κουντῆς.
Θεσσαλονίκη: Γ. Βαρᾶνος.
» Ν. Δραγώνας.
» Δ. Νάσκος.
Καβάλα: Ἠλ. Καρελλᾶς.
Κάλυμνος: Δρ. Κωλέττης.
Κομοτινή: Ι. Ζωγραφόπουλος.
Λάρισα: Π. Ἀργυρόπουλος.
Μυτιλήνη: Γ. Κακαδέλλης.
Ξάνθη: Εὔελπις Ράνος.
Πάτραι: Δ. Ψιχαλῖνος.
Ρόδος: Μ. Φωστιέρης.
Σῦρος: Π. Ζαραφωνίτης.
Τρίκαλα: Χρυσ. Ζήσης.
Χαλκίς: Ἰω. Χριστοβασίλης.
Ἀμμόχωστος: Ἀνδ. Τσόκκος.
Λεμεσός: Ἀντ. Στυλιανοῦ.
Λευκωσία: Ἀχ. Ζαβαλλῆς.
Πάφος: Κ. Καθητζιώτης.
Τουρκία: Γ. Βακαλόπουλος.
Χαρτούμ: Ἀνδρ. Ἀκάμας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

Ἡ συνδρομὴ τοῦ « Ι Λ Ι Σ Ο Υ »

διὰ τὸ 1969

καθωρίσθη εἰς δρχ. 60 (ἐξωτερικοῦ 75)

ΕΓΓΡΑΨΑΤΕ ΝΕΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

Ὅλοι οἱ συνδρομηταὶ ἔχουν δικαίωμα νὰ ἀγοράζουν τὸν Εἰδικὸ Τόμο χρυσόδετο Ἐπιλογῆς ἐτῶν 1956 — 1957 — 1958 μὲ δρχ. 70 ἀντὶ δρχ. 90.

ΒΙΒΛΙΑ ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς	ἄδ. 25 δεμ. 40
Μ ε λ ε τ ή μ α τ α	ἄδ. 40 δεμ. 60
Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία . . .	ἄδ. 50 δεμ. 70
Τὰ Βήματα τῆς Φιλοσοφίας . .	ἄδ. 50 δεμ. 70

Τύποις: ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Ο.Ε. ☎ 631.675